



Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Groningen, 7 maart 2018

Aan de colleges van Gedeputeerde Staten van de provincies Drenthe en Groningen, en aan de colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Assen, Bedum, Groningen, Haren, Leek, Noordenveld, Midden-Groningen, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum en Zuidhorn

Kenmerk: A2018.00068

Behandeld door : dhr. B.J. Dijkema

Telefoonnummer : 050-3164289

Email : secretariaat@regiogroningenassen.nl

Bijlage : 6

Onderwerp : Jaarstukken 2018 Regio Groningen-Assen

Geacht College,

Op 5 maart 2018 heeft de Stuurgroep Regio Groningen-Assen de Jaarstukken 2018 vastgesteld. Namens de Stuurgroep vraag ik u deze stukken bij uw raad dan wel Staten onder de aandacht te brengen. Reacties van uw College kunnen vóór 18 mei 2018 bij het regiobureau worden ingediend. De Stuurgroep betreft deze bij haar oordeel. Definitieve vaststelling van de stukken staat geagendeerd voor de vergadering op 4 juni 2018.

De Jaarstukken 2018 bestaan uit:

1. Uitleg bij de Jaarstukken 2018;
2. Jaarrekening 2017;
3. Concept begroting 2019, inclusief begrotingswijzigingen 2018;
4. Uitvoeringsprogramma 2018;
5. Toelichting op het Regionaal Woondocument
6. Regionaal Woondocument.

Vanaf dit jaar worden de Jaarstukken alleen digitaal aangeboden. Om dit te ondersteunen is op de website van Regio Groningen-Assen een speciale pagina ingericht [www.regiogroningenassen.nl/jaarstukken2018]. In woord, beeld en film worden de resultaten van het afgelopen jaar uitgelicht en vooruitgekeken. Op deze webpagina is een link opgenomen naar de documenten van de Jaarstukken 2018.

In 2018/2019 gaan wij de huidige wijze van samenwerken evalueren en op basis hiervan de visie actualiseren. Aanleiding hiervoor vormen de herindelingen, een visie tot 2030 met financiële middelen tot 2023 en de gemaakte afspraken in het Convenant 2014. De actualisatie vormt een goed moment om met onze deelnemers te kijken naar de toekomstige opgaven.

In aanvulling op de Jaarstukken 2018 treft u in de bijlage het Regionaal Woondocument aan dat in de Stuurgroep van 5 maart 2018 is vastgesteld. Het Regionaal Woondocument bundelt het instemmingsmodel uit 2012, de uitvoeringspraktijk van deze afspraken en de tussentijdse aanpassingen, samen in één document. De laatste aanpassingen op basis van de Regionale woningmarktanalyse regio Groningen Assen 2018-2030 zijn de aanleiding geweest tot deze bundeling. Dit Woondocument bevat dus géén nieuwe afspraken of wijzigingen van de bestaande afspraken, maar biedt een totaaloverzicht van de afspraken in de regio over wonen. Met de vaststelling van het Regionaal Woondocument door de raden van de Groninger gemeenten wordt voldaan aan bepaling 2.15.1 in de Omgevingsverordening van de provincie Groningen.

Adres	Postadres	Contact
Oosterstraat 56a	Postbus 610	(050) 316 42 89
9711 NX Groningen	9700 AP Groningen	info@regiogroningenassen.nl

www.regiogroningenassen.nl



Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Indien er behoefte bestaat aan een toelichting op de Jaarstukken of het regionaal Woondocument dan verzoek ik u om contact met het regiobureau op te nemen.

De raads- en Statengriffiers ontvangen een afschrift van deze brief.

Met vriendelijke groet,

Mevrouw E. Gräpe - van Koolwijk
voorzitter Stuurgroep Regio Groningen-Assen

Adres
Oosterstraat 56a
9711 NX Groningen

Postadres
Postbus 610
9700 AP Groningen

Contact
(050) 316 42 89
info@regiogroningenassen.nl

www.regiogroningenassen.nl



Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Uitleg bij de Jaarstukken 2018

Inleiding

In het Convenant Regio Groningen-Assen 2014 is vastgelegd dat de stuurgroep jaarlijks een begroting en jaarrekening opstelt. Deze zijn op 5 maart 2018 door de stuurgroep vastgesteld. Na vaststelling worden ze, uiterlijk 15 maart, via de Colleges ter kennis aan raden en Staten gebracht. Om de financiële stukken in de regionale context te plaatsen is ook dit jaar op de website van Regio Groningen-Assen een pagina ingericht [www.regiogroningenassen.nl/jaarstukken2018]. Een interactie tussen tekst, fotografie, infographic, grafieken en film waarmee de resultaten van het afgelopen jaar zijn uitgelicht en vooruit wordt gekeken naar de komende jaren. De jaarstukken 2017 bestaan uit:

- Uitleg bij de Jaarstukken 2018
- Jaarrekening 2017
- Conceptbegroting 2019, inclusief begrotingswijzigingen 2018
- Uitvoeringsprogramma 2018

Deze stukken worden digitaal aan de deelnemende Colleges beschikbaar gesteld. Reacties kunnen tot 18 mei 2018 bij het Regiobureau worden ingediend. De stuurgroep betreft deze bij haar oordeel. Definitieve vaststelling van de stukken staat geagendeerd voor de vergadering van 4 juni 2018.

Jaarrekening 2017

In de jaarrekening 2017 presenteert Stuurgroep Regio Groningen-Assen de financiële ontwikkelingen van het afgelopen jaar en geeft inzicht in het inkomsten- en uitgavenpatroon van 2017. Bij het opstellen van de afrekening is het Convenant Regio Groningen-Assen 2014 als leidraad gehanteerd. De exploitatie laat bijna over de gehele linie een lichte tot matige onderschrijding van de begrote kosten zien. De onderschrijdingen worden voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat deelnemers/subsidieontvangers de projectbijdrage niet of niet tijdig declareren bij het regiofonds. Deze verplichtingen schuiven automatisch door naar de volgende jaren.

Per 31-12-2017 sluit het saldo regiofonds op circa € 11,6 miljoen. Dit is een stijging van ruim € 0,3 miljoen ten opzichte van het voorgaande jaar.

Jaarlijks toetst de accountant de jaarrekening op getrouwheid en rechtmatigheid. Aangaande beide onderdelen heeft de accountant een positief oordeel gevormd.

De Jaarrekening 2017 is het uitgangspunt voor de gewijzigde begroting 2018 en de concept begroting 2019.

Begrotingswijziging(en) 2018

De begrotingswijzigingen 2018 zijn expliciet in de concept begroting 2019 benoemd. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2018 zijn:

- *CPO-plankostenfonds*: Sinds 2013 bestond het CPO-Plankostenfonds. Deze was in september 2016 uitgebreid met een CPO-subsidie. Het doel van het fonds was om initiatieven van bouwgroepen te ondersteunen. Omdat er van beide regelingen geen gebruik is gemaakt, hebben de Rabobank en Regio Groningen-Assen samen besloten het fonds per 31-12-2017 op te heffen.
- *Woningbehoefteonderzoek*: In 2015 is het Woningbehoefteonderzoek (WBO) voor Regio Groningen-Assen uitgevoerd. In samenhang hierin is toen besloten om om de vier jaar een dergelijke exercitie uit te voeren. Zowel het Woningbehoefteonderzoek en de Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030 zijn belangrijke



Regio Groningen-Assen
S T E D E L I J K N E T W E R K

ingrediënten voor het nieuwe Woningbehoefteonderzoek. In de tweede helft van 2018 wordt dit project opgestart en voor de zomer 2019 opgeleverd. Het budget is naar verwachting € 25.000 per jaar.

- *Regiopark*: In totaal zijn zeven projecten nog in uitvoering. Een aantal van de lopende projecten heeft in 2017 vertraging opgelopen en uitstel verkregen. Daardoor zijn de financiële verplichtingen doorgeschoven naar 2018. Lopende projecten zijn: Versterking recreatieve infrastructuur [Reitdiepgebied], Entree Meerweg incl. verbinding Paterwoldsemeer - Friescheveen, Uitkijktoren het Hoge Hert, Pilot landschap onderhouden we samen, Assen aan de Aa- deelproject Bosbeek/Nijlandseloop, Programma landschapsopgaven/recreatie en water IGS, Wandelnetwerken Westerkwartier & Middag-Humsterland.
- *Substantiële Projecten*: In 2017 zijn een aantal projecten afgerond. Het is een aantal uitvoerende organisaties echter niet gelukt om de eindverantwoording in te dienen. Daardoor is er een herfasering in het kasritme. De financieel verantwoording wordt in de loop van 2018 aangeleverd. Dit gaat budgettair neutraal. In 2018 zijn zes projecten in uitvoering en worden ook zes projecten financieel afgerond. Totale volume van regiofondsbijdrage is voor 2018 circa € 1,37 miljoen.
- *Actualisatie Regiovisie*: De regionale samenwerking bestaat sinds 1996. De hoofddoelen zijn vanaf die tijd onveranderd en gelijkwaardig gericht op het benutten en uitbouwen van economische kansen en het versterken en behouden van gebiedskwaliteit. Vanuit inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische overwegingen is er aanleiding om de huidige wijze van samenwerken te evalueren en op basis hiervan de visie te actualiseren. In 2018 zal gestart worden met de evaluatie. Met de output van de evaluatie kan gestart worden met de actualisatie. Voor de evaluatie in 2018 wordt hiervoor een budget van € 40.000 gereserveerd.
- *Programma bereikbaarheid*: Binnen dit programma zijn diverse begrotingswijzigingen zoals het reserveren van budget voor de netwerkanalyse, een onderzoek 'systeemvergelijking OV/fiets vs. Auto', het plan van aanpak Slimme en duurzame mobiliteit en een bijdrage aan het plan van aanpak Goederenvervoer.
- *Corridor-aanpak Groningen-Assen*: Deze aanpak betreft een aantal maatregelen op de corridor Groningen-Assen om het autogebruik te verminderen. In 2018 zal hiervoor circa €300.000,- vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld via de Regio. Uitvoering en cofinanciering vindt plaats met/ bij de verschillende partners (o.a. Groningen Bereikbaar, OV-bureau, 'op Fietse', provincies). Dit verloopt 'budgetneutraal', er zijn geen middelen vanuit het Regiofonds nodig. Deze middelen zijn toegevoegd aan de begroting 2018 en opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2018.

Conceptbegroting 2019

Net als vorige jaren wordt binnen het samenwerkingsverband ingezet op: het benutten en uitbouwen van economische kansen en het behouden en versterken van gebiedskwaliteiten. De inhoud is leidend voor onze toekomstige regionale samenwerking. De regio werkt vanuit deze hoofddoelstelling aan drie speerpunten: Economisch Kerngebied, Interne Samenhang/Bereikbaarheid en Kwaliteit Stad en Land. Om deze speerpunten te realiseren zijn een aantal uitvoeringsinstrumenten opgesteld:

- A. Economisch Platform
- B. Programma Bereikbaarheid
- C. Regionale en Innovatieve Projecten
- D. Monitoring
- E. Overige instrumenten

Aandachtspunt is de actualisatie van de Regiovisie. Deze kan in 2019 consequenties hebben voor de huidige speerpunten en uitvoeringsprogramma's.

ADRES
Oosterstraat 56a
9700 AP Groningen

Postadres
Postbus 610
9700 AP Groningen

Telefoon
(050) 316 42 89

2/4
info@regiogroningenassen.nl



Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Meerjarenbeeld uitvoeringsprojecten en uitvoeringsprogramma 2018

Het meerjarenbeeld en het uitvoeringsprogramma 2017 geeft inzicht in de lopende projecten. In de Stuurgroep is afgesproken om met de behandeling van de Jaarstukken 2018 een actueel uitvoeringsprogramma te presenteren, op basis van de jaarrekening 2017 [eindstand 31 december 2017]. Hierdoor is er een 1-op-1 aansluiting tussen de jaarrekening 2017, uitvoeringsprogramma 2018 en concept begroting 2019.

Het uitvoeringsprogramma 2018 wordt weergegeven met de jaarschijf 2018 (zie de lichte blauwe arcering in het uitvoeringsprogramma). Het verwachte totale investeringsvolume bedraagt ruim € 14 miljoen.

	Uitvoeringsprogramma 2018
Regiopark	€ 1.557.000
Reg & Innovatieve projecten	€ 829.948
Substantiele projecten	€ 1.369.784
Beter Benutten 1	€ 1.698.836
Vervolg Beter Benutten	€ 2.755.314
Bereikbaarheid (ex Beter Benutten)	€ 6.207.923
	€ 14.418.805

Financieel kader 2019-2020

Het Financieel kader is te beschouwen als een samenvatting van de meerjarenbegroting 2019-2020. Deze opstelling geeft in hoofdlijnen weer op welke manier de beschikbare middelen zullen worden ingezet. Naast het inzicht in de geplande inkomsten en uitgaven beoogt het Financieel kader ook inzicht te geven in de mate waarin de beschikbare middelen daadwerkelijk zijn besteed. Met 'besteed' wordt hier bedoeld:

- de gehonoreerde bijdragen aan projecten.
- de in 2018 verleende en verwachte bijdragen aan projecten.
- de in de begroting 2019 begrote uitgaven.

Ontwikkeling in financieel kader

De Stuurgroep volgt de financiële ontwikkelingen van het Regiofonds met het Financieel Kader. Dit kader vindt zijn basis in het financieel meerjarenperspectief Regio Groningen-Assen, dat is vastgesteld in samenhang met de Regiovisie in 2014.

ADRES

Oosterstraat 56a
9700 AP Groningen

Postadres

Postbus 610
9700 AP Groningen

Telefoon

(050) 316 42 89

3/4

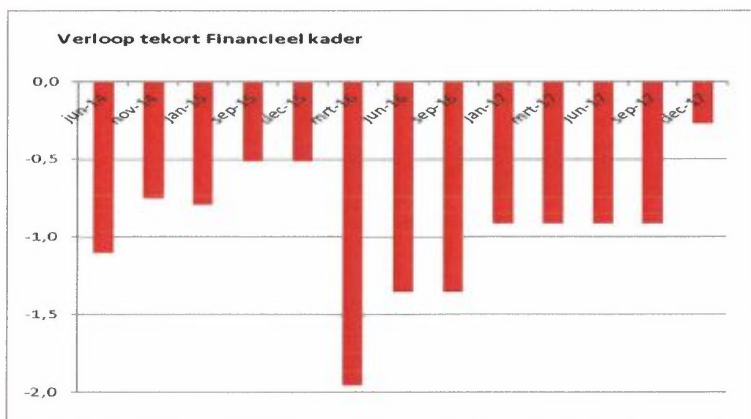
info@regiogroningenassen.nl



Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Stand van zaken tekort 31 december 2017

In 2017 is het tekort verder teruggelopen tot een tekort van € 270.000 (zie figuur 1). De verwachting is dat bij de Stuurgroepvergadering van 4 juni 2018 het tekort volledig is ingelopen als gevolg van projectafrekeningen en vrijval van middelen.



Figuur 1 Ontwikkeling financieel kader

Indien het tekort niet zal zijn ingelopen zal er een voorstel voorgelegd worden aan de Stuurgroep van 4 juni 2018 over de wijze waarop het tekort kan worden ingelopen. Als uitgangspunt heeft de Stuurgroep gesteld dat het tekort binnen vier jaar - gerekend vanaf juni 2014 - moet zijn ingelopen. Indien het inlopen van het tekort niet voorspoedig genoeg gaat, kan de stuurgroep besluiten om de nog beschikbare vrije ruimte te gebruiken. Deze zit voornamelijk binnen het programma Regionale Innovatieve Projecten.

ADRES
Oosterstraat 56a
9700 AP Groningen

Postadres
Postbus 610
9700 AP Groningen

Telefoon
(050) 316 42 89

4/4
info@regiogroningenassen.nl

Jaarrekening 2017



Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP



Colofon

Datum/versie: 26 februari 2017
Documentnaam: Jaarrekening 2017

Opgesteld door: Regiobureau Regio Groningen-Assen

Status: Definitief
Besluitvorming: Stuurgroep 5 maart 2018

Contactpersonen: J.S.R. Bodha

Telefoon: 050 316 4289 (secretariaat)
E-mail: info@regiogroningenassen.nl
Website: www.regiogroningenassen.nl

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP



Inhoudsopgave

COLOFON.....	2
VOORWOORD.....	4
1. BESLUITVORMING.....	5
2. GRONDSLAGEN.....	5
3. BALANS PER 31 DECEMBER 2017.....	6
4. TOELICHTING OP DE BALANS.....	6
5. EXPLOITATIEREKENING.....	10
6. TOELICHTING OP EXPLOITATIEREKENING 2017.....	11
7. ORGANISATIE.....	188
8. FINANCIËLE PLANNING.....	20
BIJLAGE 1 CONTROLEVERKLARING.....	21

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP



Voorwoord

'Gunnen.' 'Trots op de regio.' Hoogwaardig OV netwerk.' 'Over provinciegrenzen heen.' '20 jaar natuurlijke samenwerking.' 'Niet te bescheiden zijn.' 'Regio op voorsprong Randstad.'

Uitspraken van oude bekenden, bestuurders, ondernemers, raads- en Statenleden, beleidsmakers, specialisten, generalisten, adviseurs en andere betrokken uit het netwerk van de regio. 20 jaar werken we al samen aan *goed wonen, goed werken en goed leven*, en het goed bereikbaar maken van Regio Groningen-Assen.

Vanwege het 20 jarig bestaan van de regio was 2017 een feestelijke jaar en een jaar met mooie resultaten en interessante momenten. Dit wordt inzichtelijk gemaakt in deze jaarrekening en in de [digitale versie hiervan op onze website](#).

Ambitie Regio Groningen-Assen

20 jaar geleden is de ambitie geboren om gezamenlijk in te zetten op goed wonen, goed werken en goed leven met als motto: 'Grenzen en beperkingen bestaan niet'. Twee provincies en twaalf gemeenten vonden elkaar in deze ambitie en vormden de netwerkorganisatie Regio Groningen-Assen. Het gaat om de volgende partijen: gemeenten Assen, Bedum, Groningen, Haren, Leek, Noordenveld, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum, Zuidhorn, en Midden-Groningen (voormalige gemeenten Slochteren en Hoogezand-Sappemeer) en de provincies Groningen en Drenthe. Een vrijwillige regionale samenwerking die de laatste jaren is uitgegroeid naar een volwaardige netwerkorganisatie waar bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties volop in meedraaien en meewerken aan deze ambitie.

De betrokkenheid van deze verschillende partners bewijst dat de regio door de jaren heen is uitgegroeid tot een waardige en waardevolle samenwerking waarmee successen worden behaald. Zoals de afstemming van woningbouw, versterken van de ruimtelijke kwaliteit, ontwikkeling van een integraal verkeers- en vervoerssysteem met P+R locaties rondom de stad Groningen, aanleg van bedrijventerreinen, fietsroutes plus en impulsen aan Regionale en Innovatieve Projecten (REIP) waarmee de regio als economische motor van Noord-Nederland wordt versterkt. Voor 2017 zijn als concrete voorbeelden te noemen:

- Viering 20 jaar RGA;
- Health Hub Roden en I.Turn.It (beide REIP);
- Regionaal Woondocument;
- Marktanalyse bedrijventerreinen;
- Partnership Talking Traffic (slimme verkeerslichten).

We hebben grote delen van de ambitie gerealiseerd, maar constateren ook dat het een blijvende ambitie is met bijbehorende uitdagingen.

Geïnteresseerd en getriggerd om meer te weten te komen over Regio Groningen-Assen? Volg ons op [Twitter](#), [LinkedIn](#) of neem een kijkje op onze [site](#) of ons [Youtube kanaal](#).

Namens de stuurgroep Regio Groningen-Assen,

Fleur Gräper-van Koolwijk
Voorzitter stuurgroep Regio Groningen-Assen

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP



1. Besluitvorming

Na het vaststellen van de jaarrekening door de stuurgroep Regio Groningen-Assen, ontvangen de deelnemers het document ter informatie. Vervolgens sturen zij het document ter kennisneming door aan de raden en Staten.

2. Grondslagen

Grondslagen van waardering

Flottende Activa

- *Vorderingen op korte termijn*
Vorderingen op korte termijn worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden op de vorderingen in mindering gebracht.
- *Rekening courant provincie Groningen*
Het saldo van de rekening-courant met de provincie Groningen is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Flottende Passiva

- *Schulden op korte termijn*
De kortlopende schulden, waaronder crediteuren en vooruitontvangen subsidiebijdragen worden gewaardeerd tegen nominale waarde

Grondslagen van resultaatbepaling

- *Baten en lasten*
Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag.
- *Lasten uitvoeringskosten (Programma's Bereikbaarheid en Regionale en Innovatieve Projecten)*
Termijnbetalingen en slottermijnen uit hoofde van verstrekte subsidies worden als volgt als last in de exploitatierekening verwerkt:
 - Een termijnbetaling wordt verwerkt in het jaar waarin de subsidie-ontvanger de termijnbetaling opvraagt. In de kasritmebrief is afgesproken vanaf welk jaar een termijnbetaling kan worden opgevraagd.
 - Een slottermijn wordt verwerkt in het jaar waarin de einddeclaratie, voorzien van controleverklaring, wordt ingediend.

3. Balans per 31 december 2017

Balans 2017							
Activa			Passiva				
		Per 31-12-2016	Per 31-12-2017		Per 31-12-2016	Per 31-12-2017	
<i>Vorderingen</i>			<i>Reserves</i>				
Vorderingen op korte termijn	a	1.201.672	780.121	Regiofonds	c	11.307.791	11.630.840
Rekening courant provincie Groningen	b	13.719.109	15.342.095	Bestemmingsreserve frictiekosten	d	394.973	388.389
				Totaal reserves		11.702.764	13.811.560
				<i>Schulden</i>			
				Korte termijn	e	1.781.800	994.506
				Vooruit ontvangen bedragen	f	1.436.217	3.108.481
				Totaal schulden		3.218.017	2.310.656
Totaal activa		14.920.781	16.122.216	Totaal passiva		14.920.781	16.122.216

Tabel 1: Balans 2017

4. Toelichting op de balans

Activa

Vorderingen

a. Vorderingen op korte termijn € 780.121

Specificatie vorderingen op korte termijn	2016	2017
Terug te vorderen BTW	235.629	190.003
Rijksbijdragen	307.968	0
Bijdragen van deelnemende overheden	540.000	509.019
Bijdragen van andere overheden	94.450	62.317
Overige vorderingen	23.625	18.782
Totaal	1.201.672	780.121

Tabel 2: Specificatie vorderingen op korte termijn

Deze tabel bevat de nog te ontvangen bedragen. Toelichting op de grootste posten:

- Terug te vorderen BTW van de deelnemers (€ 190.003). Dit betreft de doorschuif-BTW die door de deelnemers ook terug te vorderen is van de Belastingdienst.
- De bijdragen van de deelnemende overheden (€ 509.019) hebben grotendeels (€ 270.000) betrekking op het in 2016 gerealiseerde project Bus op de vluchtstrook. De bijdragen zijn eind 2017 geclaimd bij de provincies Groningen en Drenthe (€ 540.000). Het aandeel van de provincie Drenthe is vóór balansdatum ontvangen, dat van provincie Groningen is na balansdatum ontvangen.

De overige bedragen hebben betrekking op Substantiële Projecten en projecten in het kader van het programma's Vervolg Beter Benutten (VBB).

Voor VBB betreft het specifiek vorderingen binnen de programma's ITS (€ 86.510) en Goedrenvervoer (€ 21.859). Deze vorderingen zijn gebaseerd op voorlopige afspraken met de diverse partners. In 2018 zullen definitieve afspraken worden gemaakt met betrekking tot de verdeling van de kosten.

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP





- Bijdragen van andere overheden (€ 62.317): voor het project Supermarktlogistiek is in eerste instantie een factuur (€ 62.317) gestuurd naar de gemeente Amsterdam. Dit had de Provincie Noord-Holland moeten zijn. De factuur wordt in 2018 betaald.
- De overige vorderingen hebben betrekking op de doorbelasting van huurkosten aan Groningen Bereikbaar.

b. Rekening courant bij de provincie Groningen € 15.342.095

Betreft het saldo in rekening-courant bij de provincie Groningen ultimo 2017.

Passiva

Reserves

c. Regiofonds € 11.630.840

Het resultaat van 2017 bedraagt € 323.050 en is toegevoegd aan het Regiofonds.

d. Bestemmingsreserve frictiekosten € 388.389

Op 13 juni 2014 heeft de stuurgroep het reorganisatieplan Regio Groningen-Assen vastgesteld. Ingangsdatum van de nieuwe organisatie was op 1 september 2014. Er is destijds ook besloten om een reserve voor frictiekosten van € 624.000 op te nemen. In 2017 is de bestemmingsreserve voor een bedrag van € 6.584 aangesproken, waardoor deze sluit op € 388.389.

	Boekwaarde 31-12-2016	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2017
Regiofonds	11.307.791	323.050		11.630.840
Reserve frictiekosten	394.973	-	6.584	388.389
Totaal reserves	11.702.764	323.050	6.584	12.019.229

Tabel 3: Verloop reserves

Schulden

e. Schulden op korte termijn € 994.506

Dit betreft grotendeels verstrekte bijdragen in 2017 voor de verschillende programma's en inkoopkosten (Overige kosten), die betaald worden in 2018. De specificatie van deze post ziet er als volgt uit:

Specificatie schulden op korte termijn	2016	2017
Bereikbaarheid Basispakket)	930.324	220.000
Bereikbaarheid (Beter Benutten)	247.153	67.372
Regiopark	246.859	308.000
Regionale en Innovatieve projecten	-	50.000
Substantiële projecten	208.000	160.000
Overige kosten	149.465	189.134
Totaal	1.781.800	994.506

Tabel 4: Specificatie schulden op korte termijn



f. Vooruitontvangen bedragen € 3.108.481

Deze post betreft vooruit ontvangen rijksbijdragen. Dit zijn bedragen die voor of in 2017 zijn ontvangen, maar in of na 2018 worden besteed. Het bedrag dat op de balans staat, betreft de in 2017 en eerder ontvangen rijksbijdragen voor de programma's van Beter Benutten programma's.

Verloop Vooruitontvangen bijdragen		
Saldo per 1 januari 2017		-1 436 217
Ontvangen bedragen		
BO Spoor fase 2	-35.535	
BO Spoor fase 3	-490.200	
BB1	-551.875	
VBB	-5.470.248	
Totaal ontvangen bedragen		-6.547 858
Vrijgevallen bedragen		
Beter Benutten 1	41.597,00	
VBB (realisatie 2017)	4.527.430	
VBB (realisatie 2016)	165.828	
ITS Supermarktlogistiek	140.739	
Totaal vrijgevallen bedragen		4 875 594
Saldo per 31 december 2017		-3 108 481

Niet uit de balans blijvende verplichtingen en vorderingen

Dit zijn verplichtingen die volgens de voorschriften niet als schuld of voorziening op de balans kunnen worden opgenomen, maar wel voor vermelding in aanmerking komen.

Uit de begroting 2018

Het Financieel Kader 2018-2020 toont dat per 31 december 2017 van de € 50,1 miljoen aan in 2018 begrote uitgaven, circa € 40,9 miljoen aan verplichtingen is aangegaan. In 2017 heeft de stuurgroep de bijdrage van € 2,5 miljoen aan het Routefonds Groningen Airport Eelde beschikbaar gesteld, waardoor de verplichtingen zijn gestegen naar € 43,4 miljoen. Hiervoor is het totale budget voor Regionale Innovatie Projecten van € 12 mln. bijgesteld naar € 9,5 mln. Het nog niet verplichte deel bedraagt daarmee € 6,7 miljoen.

Om bovenstaande verplichtingen te kunnen voldoen, hebben de deelnemers van Regio Groningen-Assen afgesproken om tot en met 2023 jaarlijks € 6,5 miljoen aan het Regiofonds toe te voegen. Uit diezelfde begroting blijkt dat er per 31 december 2017 sprake zou zijn van een tekort van € 0,9 miljoen. Bij de begroting 2019 wordt dit tekort geactualiseerd op basis van de in 2017 goedkoper afgerekende projecten en eventuele begrotingswijzigingen voor 2018 en verder.

De stuurgroep stelt dat het tekort door vrijval binnen projectafrekeningen voor juni 2018 moet zijn ingelopen. Indien dit minder voorspoedig verloopt, kan de stuurgroep besluiten een deel van de vrije ruimte hiervoor te gebruiken. De projecten uit het Basispakket Bereikbaarheid zijn bijna allemaal geschikt. Substantiële Projecten en Regiopark waren eerder al volledig geschikt. De 'vrije ruimte' (= geormerkte, maar nog niet beschikte middelen) bedraagt eind 2017 (€ 6,7 -/- € 0,9 =) € 5,8 miljoen en heeft grotendeels betrekking op Regionale en Innovatieve Projecten, Economie en organisatiekosten.



Actuele stand

In 2017 zijn enkele projecten goedkoper afgerond dan begroot. Hierdoor is het tekort deels ingelopen. Het Financieel Kader maakt onderdeel uit van de begroting 2019 en wordt op 5 maart 2017 ter besluitvorming voorgelegd aan de stuurgroep. In deze begroting worden ook de wijzigingen voor 2018 voorgelegd. Eén daarvan heeft betrekking op het Plan van Aanpak Onderwijs, fase 3. Hiervoor is in 2017 een bedrag van € 490.000 ontvangen van het Rijk en zal in 2018 worden beschikt aan Groningen Bereikbaar. Een tweede toevoeging betreft een bijdrage van € 310.000 die het Rijk via RGA beschikbaar stelt voor de corridoraanpak Groningen-Assen. Een bijdrage uit het Regiofonds is in beide gevallen niet aan de orde.

De actuele stand van het Financieel Kader wordt opgenomen in de oplegnotitie bij de jaarstukken, waar deze jaarrekening ook deel van uitmaakt.



5. Exploitatierkening

Exploitatie	Realisatie 2016	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
<i>I. Lasten Uitvoeringsinstrumenten</i>				
A. Economisch platform	171.428	175.000	171.428	149.428
B. Programma Bereikbaarheid	11.709.003	14.488.318	15.882.416	12.585.180
C. Regionale en Innovatieve Projecten	1.699.908	4.467.700	5.276.954	1.751.170
D. Monitoring	11.130	32.500	42.500	16.014
E. Overige	15.067	-	90.000	13.125
Totaal Uitvoeringsinstrumenten	13.606.537	19.163.518	21.463.298	14.514.918
<i>IA. Organisatie, apparaatskosten</i>				
1. Personeelskosten	540.860	528.350	496.000	503.950
2. Friciekosten	69.897	-	-	6.584
3. Scholing en opleiding	2.560	11.000	9.920	4.911
4. Huisvesting, kantoor & ICT	43.038	55.000	57.000	44.875
Totaal Apparaatskosten	656.356	594.350	562.920	560.320
<i>IIB. Organisatie, Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering</i>				
1. Administratie- en advieskosten	38.293	30.000	37.500	39.626
2. Investeren in netwerken	8.695	15.000	25.000	33.734
3. Communicatiekosten	1.340	25.000	40.000	23.722
4. Borging ruimtelijke kwaliteit	16.030	25.000	25.000	9.760
5. Onvoorzien	-	10.000	10.000	-
Totaal Generieke kosten	64.359	105.000	137.500	106.841
Resultaat voor mutatie in reserves	14.327.251	19.862.868	22.163.718	15.182.079
X. Dotatie bestemmingsreserve frictiekosten	-	-	-	-
Y. Onttrekking bestemmingsreserve frictiekosten	-69.897	-	-	-6.584
Z. Toename Regiofonds	-5.143.105	-1.15.898	-4.364.733	323.050
Totale lasten	9.114.249	19.746.970	17.798.985	15.498.545
<i>Baten</i>				
1. Bijdrage deelnemers	6.650.002	6.650.002	6.650.002	6.649.998
2. Algemene inkomsten	2.455.098	13.037.583	11.148.983	8.804.066
3. Rente	9.149	59.385	-	44.481
Totaal baten	9.114.249	19.746.970	17.798.985	15.498.545
Saldo	-	-	-	-

Tabel 6: Exploitatierkening

6. Toelichting op exploitatierekening 2017

In 2014 is de Regiovisie vastgesteld door de raden en Staten. In deze visie zijn de speerpunten/doelen en de uitvoeringsinstrumenten geherformuleerd. Voor 2017 zijn de volgende uitvoeringsinstrumenten vastgesteld:

- A. Economisch Platform
- B. Programma Bereikbaarheid
- C. Regionale en Innovatieve Projecten
- D. Monitoring
- E. Overige instrumenten

Onder 'Overige instrumenten' vallen activiteiten die benoemd zijn in de Regiovisie 2014, maar niet direct gekoppeld kunnen worden aan één van de uitvoeringsinstrumenten.

Lasten programma's en projecten

A. Economisch platform € 149.428

Economisch Platform	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
Lasten	175.000	171.428	149.428
Totaal	175.000	171.428	149.428

Tabel 7: Economisch Platform

Het speerpunt 'het economische kerngebied verder ontwikkelen' is neergelegd bij de steden Groningen en Assen. De steden zorgen voor de afstemming met de deelnemers in de regio en de organisatie van het Economisch Platform. De gemeente Groningen treedt op als penvoerder en is verantwoordelijk voor de inzet en verantwoording van de middelen. In 2017 heeft de gemeente Groningen een bedrag van € 171.428 ontvangen voor de uitvoering, waarvan € 149.428 is besteed. De besteding is lager dan begroot omdat enkele projecten binnen de begroting van 2017 zijn geannuleerd. Het verschil wordt aan de Regio terugbetaald.

Toelichting programma

Een belangrijk instrument om inhoud te geven aan het economische speerpunt is het Economisch Platform Regio Groningen-Assen. In het platform werken ondernemers, onderwijs en overheid samen, waarbij een kerngroep van ondernemers de agenda bepaalt. Het Economisch Platform bewijst vooral zijn waarde als netwerkorganisatie in de regio die de deelnemers inspireert, verbindt en aanzet tot nieuwe initiatieven. Doelstelling van het platform is het vergroten van het economisch verdienvermogen en het bevorderen van de werkgelegenheid in de regio.

Afgelopen jaar zijn opnieuw twee succesvolle bijeenkomsten georganiseerd. De eerste met als thema 'Regionale arbeidsmarkt: investeren in talent en personeel' en de tweede met als thema 'cross-overs tussen (slimme) mobiliteit en economie'. Voor beide thema's wordt gewerkt aan vervolg waarbij samen met deelnemers van het platform wordt toegewerkt naar concrete stappen.

Resultaten vanuit het Economisch Platform en de regionale samenwerking rond speerpunt economie zijn onder andere:

- a. Businessmodel-analyse Jester Strategy: Tijdens de bijeenkomst van het Economisch Platform van november 2016 is uitgebreid stil gestaan bij het vestigingsklimaat van onze regio en de kracht en kwetsbaarheid daarvan. Centrale vraag daarbij was: "waar zou u uw geld op inzetten?". In 2017 zijn de uitkomsten door Jester Strategy vertaald naar het 'het businessmodel van de regio'. Hierin zijn vier thema's gedefinieerd, te weten: cross-overs, arbeidsaanbod, economische brandname en triple helix. Het businessmodel zal worden gebruikt als koers c.q. kapstok voor het Economisch Platform en de thema's zullen de komende periode worden geagendeerd en



uitgewerkt. Daarnaast biedt het businessmodel ook breder richting aan de uitdagingen op economisch en ruimtelijk vlak binnen de Regio Groningen-Assen.

- b. **Inclusieve Arbeidsmarkt:** In vervolg op de platformbijeenkomst eind 2015 is een werkgroep met dit onderwerp aan de slag gegaan. Dit heeft ertoe geleid, dat eind 2017 opdracht is verleend aan de Hanzehogeschool voor het uitvoeren van een verkennend onderzoek bedoeld om inzicht te krijgen in de kansen voor reshoring in Noord-Nederland en wat dat betekent voor de economie en de werkgelegenheid (ook voor de onderkant van de arbeidsmarkt).

Aansluiting onderwijs-bedrijfsleven: Door OTP is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de aansluiting onderwijs-bedrijfsleven. Dit in opdracht van de Regio Groningen-Assen in samenwerking met Eemsdelta. Naar aanleiding van de verkenning worden in de gemeenten Assen, Midden-Groningen en Noordenveld pilots opgezet, waarvoor vanuit het RGA-budget een bijdrage beschikbaar is gesteld.

Skills Audit Arbeidsmarkt: Door Ecorys is een actuele analyse en prognose van de arbeidsmarkt in de regio gemaakt. Dit met als doel om inzicht en handvatten te verkrijgen voor gerichte acties ter versterking van een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Bij het onderzoek is de samenwerking gezocht met de Arbeidsmarktregio, Eemsdelta en de stad Groningen. De aanbevelingen uit het onderzoek worden door Werk in Zicht vertaald in concrete ideeën en voorstellen.

B. Programma Bereikbaarheid € 12.585.180

Programma Bereikbaarheid	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
Basispakket	7.599.718	8.357.900	7.997.500
Beter Benutten I	5.000.000	2.524.516	56.367
Vervolg Beter Benutten	1.888.600	5.000.000	4.531.313
Totaal	14.488.318	15.882.416	12.585.180

Tabel 8: Programma Bereikbaarheid, inclusief Beter Benutten

Regio Groningen-Assen is de economische motor van het Noorden. Dagelijks zijn er circa 375.000 vervoersbewegingen tussen de stad Groningen en de omliggende regio. Voor Assen betreft het dagelijks 100.000 vervoersbewegingen. Goede interne en externe samenhang van de verbindingen zijn essentieel, zowel voor inwoners als voor het bedrijfsleven. Daarom zet de Regio Groningen-Assen sterk in op het verbeteren van de bereikbaarheid met behoud van de landschappelijke kwaliteiten van de regio. De kracht van de aanpak ligt in het koppelen van de verschillende modaliteiten (auto, fiets en openbaar vervoer). Vanuit het regionale bereikbaarheidsprogramma wordt met het Regiofonds geïnvesteerd in HOV-bus infastraatregelen, busknooppunten, P+R's, mobiliteits- en verkeersmanagement, regionaal spoor en fiets. RGA levert met € 62 miljoen een belangrijke bijdrage in de realisatie van dit totale programma van meer dan € 500 miljoen.

Basispakket € 7.997.500

In 2017 is aan bijdragen voor de infrastructurele projecten € 8,0 miljoen uitgekeerd, waarvan de projecten FlorijnAs en Groningen Spoorzone met respectievelijk € 3,4 miljoen en € 3,2 miljoen, de grootste ontvangers zijn.

In de bijgestelde begroting is een bedrag van ruim € 8,3 miljoen opgenomen. Het verschil wordt verklaard doordat de bijdrage aan een tweetal projecten is doorgeschoven naar 2018/2019. Het betreft de projecten stationsgebied Bedum (€ 240.000) en het project Kwaliteitsverbetering OV N360 (€ 120.000).

Overzicht lopende en voltooidde projecten in 2017

Fietsrouteplus Zuidhorn-Groningen (3e fase)	uitvoering
Programma FlorijnAs Assen	uitvoering
Bereikbaarheid Station Bedum	uitvoering
Doortrekking OV-as Peizerweg naar hoofdstation Groningen (HOV-as West 3e fase)	afgerond
Doorontwikkeling P+R Zuidhorn	uitvoering

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP



Kwaliteitsmaatregelen OV-N360Ten Boer-Groningen	uitvoering
Bus / treinknooppunt stationsgebied Haren en infraontsluiting Stationsgebied Haren	uitvoering
Spoorzone Groningen	uitvoering
Programma Beter Benutten met deelprogramma's (ITS - Groningen Bereikbaar - Mobiliteitsmanagement - P+R en OV en Fiets)	uitvoering
Programma Infra en OV Leek - Roden	uitvoering
Bus op de vluchtstrook De Punt - Haren	afgerond
Facelift Noordelijke Stations	afgerond, nog niet afgerekend
Dynamisch verkeersmanagement / DRIS	afgerond, nog niet afgerekend

Tabel 9: Projecten Bereikbaarheid, inclusief Beter Benutten

Beter Benutten

In het programma Beter Benutten (BB) werken Rijk, regio én bedrijfsleven op innovatieve wijze samen om de bereikbaarheid in de drukste regio's over weg, water en spoor te verbeteren. Niet alleen door het aanleggen van extra infrastructuur maar door optimaler gebruik van de bestaande infrastructuur. Onze regio is één van twaalf regio's die actief meedoet in dit landelijke, innovatieve programma. Meer informatie over Beter Benutten is te lezen op www.beterbenutten.nl.

BB1 € 56.367

BB1 is in 2012 van start gegaan. Vanuit Regio Groningen-Assen is gewerkt aan vijf deelprogramma's:

- Minder Hinder Assen
- Groningen Bereikbaar
- Mobiliteitsmanagement
- P&R en OV
- Fiets

Het BB1-programma is in 2016 financieel afgerond. Het Rijk heeft ingestemd met de inhoudelijke en financiële verantwoording. Voor het programma was in totaal € 20 miljoen begroot. Naast de eigen middelen zijn de kosten gedekt met een bijdrage van € 7,5 miljoen vanuit het Rijk en € 2,7 miljoen vanuit Regio Groningen-Assen.

In overleg met de projecteigenaren en het Rijk worden de laatste deelprojecten (o.a. bus op- en afritten Hoogkerk op de A7) later afgerond. In 2017 is aan bijdragen voor de infrastructurele projecten circa € 56.000,- uitgegeven. In de bijgestelde begroting is een bedrag van ruim € 2,5 miljoen opgenomen. Dit verschil wordt onder meer verklaard doordat de afrekening van Groningen Bereikbaar gepland was in 2017, maar doorschuift naar 2018. Daarnaast is een aantal maatregelen uitgevoerd, maar loopt de financiële afrekening door tot in 2018. Dit geldt bijvoorbeeld voor de op- en afrit voor de bus bij Hoogkerk.

Vervolg Beter Benutten (VBB) € 4.531.313

In 2015 is het programma VBB door het Rijk en Regio Groningen-Assen vastgesteld. Dit is een voortzetting van het programma BB1. VBB is een gezamenlijk, landelijk programma van € 24 miljoen.

Voor Regio Groningen-Assen draaien tot en met 2018 vijf projecten:

- Groningen Bereikbaar,
- Minder Hinder Assen/Assen Slim Bereikbaar,
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV),
- Goederenvervoer,
- Fiets.
- Intelligente Transport Systemen (ITS), (slimme mobiliteit)

De inzet is gericht op het goed bereikbaar houden van de steden Groningen en Assen tijdens de uitvoering van grote infrastructurele projecten, zoals de ombouw van de Zuidelijke Ringweg. Ook



worden er maatregelen genomen om de groeiende vraag naar de trein en de bus op te vangen. Het gaat onder andere om het integraal aanbieden van reizigersinformatie, het zorgen voor een samenhangend netwerk van P+R locaties, verkeersmanagement en de toepassing van ITS.

In het programma VBB zijn geen Regiofondsmiddelen opgenomen, met uitzondering van een bijdrage van € 47.500 voor het Plan van Aanpak Goederenvervoer. Het Regiobureau ontvangt op basis van goedgekeurde plannen van aanpak en uitwerkingen de bijdrage van het Rijk. Aan de hand van factsheets / reisschema's verstrekt het Regiobureau de VBB-bijdrage van het Rijk aan de regiopartners.

Aanvullend op de regionale programma's, worden op het gebied van ITS maatregelen op bovenregionale schaal geïmplementeerd. De ambitie in dit subprogramma van VBB is om nieuwe, en nieuw te ontwikkelen, technologie en toepassingen in te zetten voor het slim oplossen van verkeersknelpunten. Het gaat daarbij om projecten op het gebied van Blauwe Golf, Logistieke ITS en het Partnership Talking Traffic (slimme verkeerslichten). Deze Publiek private samenwerking loopt tot en met 2020. Alle projecten zijn erop gericht om ervaring op te doen met nieuwe technologie en deze regio ook op dat gebied klaar te stomen voor de toekomst. .

In 2017 is volop gewerkt aan het ITS programma. Eén van de belangrijke projecten daarin is Talking Traffic. Dit is het project waarin nieuwe en intelligente technologie wordt toegevoegd aan verkeersregelininstallaties (iVRI's). Met deze toepassingen wordt het mogelijk dat verkeersdata worden verzameld en in reisinformatie aan automobilisten beschikbaar wordt gesteld om o.a. uiteindelijk de doorstroming te bevorderen.

In 2017 is €4,5 miljoen bijgedragen aan de projecten in dit programma, iets lager dan de € 5,0 miljoen in de bijgestelde begroting.

C. Regionale en Innovatieve Projecten € 1.751.170

Regionale en Innovatieve Projecten	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
Regiopark	887.700	1.233.086	624.848
Regionale en Innovatieve Projecten	2.600.000	2.400.000	859.694
Substantiële Projecten	980.000	1.643.868	266.628
Totaal	4.467.700	5.276.954	1.751.170

Tabel 10: Overzicht van de deelprogramma's van Regionale en Innovatieve Projecten.

Regiopark € 624.848

Het programma Regiopark wordt sinds 2014 afgebouwd. Bestaande afspraken worden nagekomen, maar er worden geen nieuwe projecten meer toegevoegd. Deze koerswijziging is gelijktijdig met de Actualisatie van de Regiovisie in 2014 vastgesteld.

In 2017 is € 0,6 miljoen aan termijnbetalingen uitgekeerd. Er zijn drie projecten afgerond en afgerekend. In totaal zijn zeven projecten nog in uitvoering. Een aantal van de lopende projecten heeft vertraging opgelopen en uitstel verkregen.

Overzicht lopende en voltooide projecten in 2017	Uitvoering
Versterking recreatieve infra, landschap EHS Reitdiepgebied	uitvoering
Landgoed Amelte, deelproject Assen aan de Aa	voltooid
Entree Meerweg i.r.t. RVZ	uitvoering
Versterken recreatieve infrastructuur Onlanden (VIEP), fase II onderdeel het Hoge Hert	uitvoering
Pilot onderhoud burgerparticipatie	uitvoering
Landschapselementen Haren fase II	voltooid
Wandelnetwerken Westerkwartier en Middag-Humsterland fase I	uitvoering
Uitvoering kwaliteitsimpuls stads- en dorpsranden	voltooid
Assen aan de Aa, deelproject Bosbeek/Nijlandsliep	uitvoering

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP



Programma landschapsopgaven/recreatie en water IGS

uitvoering

Tabel 11: Projecten Regiopark

Regionale en Innovatieve Projecten € 859.694

Regio Groningen-Assen brengt goede ideeën graag een stap verder waardoor onze regio nog mooier, sterker en krachtiger wordt. Daarvoor is de regeling Regionale en Innovatieve Projecten geïntroduceerd. Tot en met 2020 is hiervoor een budget van € 9,5 miljoen beschikbaar, waarvan circa € 3,1 miljoen is beschikt.

Het budget is beschikbaar voor projecten die een aantoonbare meerwaarde voor de Regio hebben en een sterk innovatief karakter kennen. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage gelden een aantal spelregels. Zo moet het idee aansluiten bij één of meer speerpunten van Regio Groningen-Assen. Bij het beoordelen van de initiatieven gelden vijf criteria: urgentie, regionaal, samenwerking, innovatie en duurzaamheid.

Belangrijk onderdeel van de beoordeling van de aanvraag is een korte en krachtige pitch aan de adviescommissie. Inmiddels hebben circa 30 projecten vanuit deze regeling een financiële bijdrage ontvangen. In 2017 waren hiervan 23 projecten in uitvoering/ voltooid.

In 2017 zijn in twee rondes totaal 17 projecten gepitcht, waarvan aan zes projecten een bijdrage is toegekend van totaal € 772.037. Deze middelen zijn voor de projecten gereserveerd en worden gedurende de looptijd van het project opgevraagd. In 2017 hebben 15 projecten in totaal € 859.694 aan bijdragen ontvangen. Voor 2017 was € 2.4 miljoen begroot. Een ruwe inschatting, omdat op dat moment er nog niets te zeggen was over het aantal projecten dat in 2017 een bijdrage zou kunnen ontvangen. Ook ten aanzien van de hoogte van de bijdrage was er toen nog weinig te zeggen.

Overzicht lopende en voltooide projecten in 2017

Noordoosthoek Hoornsemeer	uitvoering
Healthhub Roden	uitvoering
Landgoederen Eelde-Paterswolde	uitvoering
I.Turn.It	voltooid
Innovatieboerderij Zuidhorn	uitvoering
Into Nature, Kunstmanifestatie	voltooid
Slimme inzameling rioolwater	beëindigd
Drukriolering buitengebieden	uitvoering
Woldwijk Ten Boer	afgerond, nog niet afgerekend
Smart Campus Zernike	uitvoering
E-ntelligence	uitvoering
Natuur- en landschapsboerderij	uitvoering
Slim appje MVO	uitvoering
Energy Barn	uitvoering
Mountainbikeroutes Noordenveld	uitvoering
Arboretum Assen	afgerond, nog niet afgerekend
Indietopia	uitvoering
Winsum 0-110	uitvoering
Cycling Espresso	uitvoering
Groeningen	uitvoering
Riolering Euvelgunne	uitvoering
Facilitair Centrum Interzorg	uitvoering
Spraakmakend Media	uitvoering

Tabel 12: Regionale en Innovatie Projecten



Substantiële projecten € 266.628

De regeling Substantiële Projecten wordt sinds 2014 afgebouwd. Bestaande afspraken worden nagekomen, maar er worden geen nieuwe projecten meer toegevoegd. Deze koerswijziging is gelijktijdig met de Actualisatie van de Regiovisie in 2014 vastgesteld. Totaal was € 11 miljoen beschikbaar voor majeure projecten in niet-stedelijke gemeenten. Al deze middelen waren gekoppeld aan negen specifieke projecten, opgedeeld in 12 deelprojecten. In 2017 waren er nog negen deelprojecten in uitvoering. Drie projecten zijn in 2017 afgerond. Totale uitgave was begroot op € 1,6 miljoen. Hiervan is circa € 374.084,- uitgekeerd en € 107.456 vrijgevallen. De onderbesteding wordt veroorzaakt doordat enkele projecten in de tijd uitlopen en daardoor de afrekening of kasritme niet meer in 2017 opgevraagd konden worden bij het Regiofonds. Deze reserveringen schuiven door naar 2018. Deze regeling wordt per 31-12-2018 opgeheven.

Overzicht lopende en voltooide projecten in 2017	
Centrumplan Leek-Nietap	voltooid
Albertsbaan in Roden	uitvoering
Stationsgebied Haren	uitvoering
Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Eelde,	uitvoering
Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Vries	uitvoering
Herinrichting Slochterhaven	uitvoering
Stadshart Hoogezand	afgerond, nog niet afgerekend
Centrumplan Bedum	uitvoering
Dorpsentree Ten Boer	afgerond

Tabel 13: Substantiële Projecten

D. Monitoring € 16.014

Monitoring	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
Werklocaties (Vastgoedrapport)	11.000	11.000	2.450
Woningbouw en Woningmarkt (Woningmarktmonitor)	6.500	6.500	1.546
Netwerkanalyse	15.000	25.000	12.018
Totaal	32.500	42.500	16.014

Tabel 14: Monitoring

Werklocaties (Vastgoedrapport) € 2.450

De actuele stand van verkoop en transacties op bedrijventerreinen en -kavels wordt jaarlijks in het eerste kwartaal gerapporteerd met de bedrijventerreinenmonitor Regio Groningen-Assen. Deze rapportage is ook input voor de regionale planningslijst bedrijventerreinen. Monitoren is geen doel op zich, maar een instrument om ontwikkeling en beleid te volgen, conclusies te trekken en vergezichten te schetsen. In dat kader wordt in 2017 de marktanalyse werklocaties uitgevoerd. Meer informatie is te lezen bij het onderdeel Economie op pagina tien.

Regio Groningen-Assen is één van de Founders van de Stichting Vastgoedrapportage Regio Groningen-Assen. Door heroriëntatie van de Stichting is de bijdrage niet opgevraagd. Hierdoor zijn de kosten lager dan begroot.

Woningbouw en Woningmarkt (Woningmarktmonitor) € 1.546

Jaarlijks worden twee monitorrapportages over de woningmarkt, met daarin de belangrijkste woningbouw- en woningmarktgegevens, opgesteld. In de woningbouwmonitor van het eerste halfjaar, wordt ook de actuele stand van de woningbouwafspraken meegenomen. De monitoren worden gepubliceerd op de website van Regio Groningen-Assen: www.regiogroningenassen.nl. In 2017 zijn er relatief weinig kosten gemaakt omdat in hetzelfde jaar een verdieping is uitgevoerd van het vastgestelde Woningbehoefteonderzoek van 2016 (zie ook hierna onder 'Overig' op pagina 16).

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP



Netwerkanalyse € 12.018

In de Netwerkanalyse 2013 zijn de ambities van Regio Groningen-Assen op het gebied van bereikbaarheid verwoord. In 2016 is besloten om de onderdelen fiets en slimme mobiliteit hieraan toe te voegen. In de onderliggende regionale fietsstrategie is dit uitgewerkt in een aantal pijlers: het inzetten op gedragsveranderingen, het opstellen van een fietsnetwerk met Fietsroutes Plus en het in beeld brengen van de fietsbereikbaarheid van de hubs (OV knooppunten). Vanwege het grotere aantal fietsers vanuit de regio naar de stedelijke centra, wordt er samengewerkt met Groningen Bereikbaar en Assen Slim Bereikbaar. De focus ligt daarbij op scholieren en forenzen in het Daily Urban System van Groningen en Assen.

In overleg met de regiopartners is besloten om in 2017 geen monitor op te stellen over 2016. Voor het programma Beter Benutten wordt door de regiopartners in samenwerking met het ministerie van IenW veel monitoring en evaluatie uitgevoerd. Voor 2018 wordt een update van de Netwerkanalyse voorbereid met daarin een monitor over 2017.

Door het Portefeuille Overleg Verkeer en Vervoer (POVV) is besloten een beleidskader te maken voor slimme en duurzame mobiliteit. Als basis hiervoor is in 2017 een aantal bouwsessies gehouden. Begin 2018 wordt de agenda voor slimme en duurzame mobiliteit (2018-2021) nader uitgewerkt. Voor de korte termijn aanpak 2018 is de corridoraanpak Groningen-Assen bij het ministerie van I&W ingediend en toegekend. Deze aanpak kijkt integraal naar de bereikbaarheidsopgave in dit gebied.

E. Overig € 13.125

Overig	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
CPO-plankostenfonds	-	20.000	-
CPO-subsidie	-	50.000	-
Woningbehoefte-onderzoek	-	20.000	13.125
Totaal	-	90.000	13.125

Tabel 15: Overige instrumenten

CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) € 0

Sinds 2013 bestaat het CPO-Plankostenfonds. Deze is in september 2016 uitgebreid met een CPO-subsidie. Het doel van het fonds was om initiatieven van bouwgroepen te ondersteunen. Omdat er van beide regelingen geen gebruik is gemaakt, hebben de Rabobank en Regio Groningen-Assen samen besloten het fonds per 31-12-2017 op te heffen.

WoningBehoefteOnderzoek € 13.125

In 2016 is het WoningBehoefteOnderzoek, inclusief een aantal aanbevelingen, vastgesteld door de Stuurgroep. De aanbevelingen op korte termijn hebben geleid tot een aantal aanpassingen in de werkwijze met de planningslijsten. Na de zomer 2016 is de opdracht verleend aan KAW/Weusthuis voor het opstellen van de Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030. Deze opdracht is in 2017 afgerond.



7. Organisatie

IA. Apparaatskosten € 560.320

Apparaatskosten	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
Formatie (inclusief tijdelijke formatie)	528.350	496.000	503.950
Friciekosten			6.584
Scholing & opleiding	11.000	9.920	4.911
Huisvesting, kantoor & ICT	55.000	57.000	44.875
Totaal	594.350	562.920	560.320

Tabel 17: Apparaatskosten

1. Formatie € 503.950

Het Regiobureau is een kleine organisatie van in totaal 7,1 fte, ingevuld door tien medewerkers. Het takenpakket kan met de huidige bezetting over de gehele linie goed worden uitgevoerd. De medewerkers van Regio Groningen-Assen vallen rechtspositioneel onder één van de deelnemers of worden via de provincie Groningen ingehuurd via Driessens HRM.

2. Friciekosten € 6.584

In samenhang met het inrichten van de nieuwe organisatie van het Regiobureau zijn afspraken gemaakt over de nazorg voor uittreedende medewerkers, gerelateerd aan de formatiereductie. De financiële consequenties zijn als bestemmingsreserve frictiekosten opgenomen op de balans. Het gaat om een berekening van de geschatte kosten die Regio Groningen-Assen zou kunnen verwachten. Zoals uit de balans blijkt, bedraagt de bestemmingsreserve frictiekosten op per 31 december 2016 € 394.973 en lijkt hiermee voldoende om de risico's op te vangen.

Het overgrote deel van de salarisverplichtingen voor het boventalig personeel van Regio Groningen-Assen kon worden gedekt uit detachingsvergoedingen: de medewerkers voeren een betaalde opdracht uit of hebben een detachingsovereenkomst bij een andere partij. In 2017 is € 6.584 ten laste gebracht van de bestemmingsreserve frictiekosten.

3. Scholing & opleiding € 4.911

Deze post is gebaseerd op een percentage (circa 2%) van de kosten van de formatie. Naast 'scholing en opleiding' worden uit deze post ook de kosten van congressen en symposia gedekt. De werkelijke kosten zijn lager dan begroot.

4. Huisvesting, kantoor en ICT € 44.875

Het Regiobureau huurt een kantoor in de Oosterboog in Groningen. Naast huur- en servicekosten zijn er kosten gemaakt voor de inrichting en ICT. De huisvestingskosten zijn onder meer lager door lagere servicekosten dan begroot. Ook de kosten voor ICT zijn beperkt gebleven.

IIB. Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering € 106.841

Generieke kosten tbv de uitvoering	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
Administratie & advies	30.000	37.500	39.626
Investeren in netwerken	15.000	25.000	33.734
Communicatie	25.000	40.000	23.722
Borging ruimtelijke kwaliteit	25.000	25.000	9.760
Onvoorzien	10.000	10.000	-
Totaal	105.000	137.500	106.841

Tabel 18: Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP



1. Administratie & advies € 39.626

De financiële administratie van Regio Groningen-Assen wordt uitgevoerd door de provincie Groningen. Daarnaast worden kosten gemaakt voor de accountantscontrole van de jaarrekening. Deze laatste waren hoger dan begroot.

2. Investeren in netwerken € 33.734

Samenwerken gaat niet van zelf. Het goed laten functioneren van een netwerk vraagt om onderhoud. In 2017 bestond Regio Groningen-Assen 20 jaar, daarom was een aantal events georganiseerd om de successen te vieren en vooruit te kijken op de toekomstige opgaven. Voor deze kosten was een gedeelte van het budget communicatie beschikbaar.

3. Communicatiekosten € 23.722

De middelen zijn onder meer ingezet voor up-to-date houden van de nieuwe website, het (digitale) jaarverslag en 20 jaar Regio Groningen-Assen.

4. Borging ruimtelijke kwaliteit € 9.760

Peter Veenstra (Lola Architects) is voor twee jaar aangesteld als adviseur ruimtelijke kwaliteit. In 2017 heeft hij de focus gelegd op zes lijnen: Bruisende stad in een landschap voor fijnproevers, focus op sterke plekken, nieuwe allianties, voedingsbodemp voor innovatieve projecten, sterke leeflijnen tussen stad en land en kansen voor energietransitie.

5. Onvoorzien € 0

In 2017 is geen beroep gedaan op de post onvoorzien.

Reserves**X en Y. Dotatie/onttrekking bestemmingsreserve frictiekosten € 6.584**

In 2016 is de bestemmingsreserve voor een bedrag van € 6.584 aangesproken, waardoor deze sluit op € 388.389.

Z. Toename van het Regiofonds € 323.050

Het Regiofonds is met € 323.050 toegenomen tot € 11,6 miljoen door de relatief hoge algemene inkomsten. Hierna wordt dit uitgebreider toegelicht.

Baten**1. Bijdragen van de deelnemers € 6.649.998**

De jaarlijkse bijdragen van de deelnemers aan het Regiofonds zijn vanaf de laatste actualisatie vastgesteld op € 6,65 miljoen, voor de periode tot en met 2023.

2. Algemene inkomsten € 8.804.066

De algemene inkomsten (€ 8,8 miljoen) zijn een optelling van de volgende posten:

- Voor BB1 is een bedrag € 41.597 gerealiseerd.
- Voor VBB is een bijdrage van € 5,5 miljoen ontvangen, waarvan in 2017 € 4,5 miljoen is gerealiseerd. De nog niet gerealiseerde bedragen zijn als een vooruit ontvangen bijdrage op de balans verantwoord.
- De tweede en daarmee laatste termijn (€ 4,2 miljoen) van de terugbetaling van de riotrambijdragen door gemeente Groningen.



3. Rente € 44.481

Dit betreft de door de gemeente Groningen betaalde rentekosten in het kader van de terugbetaling van de regiotram bijdragen.

8. Financiële planning

In onderstaande financiële planning is een koppeling gemaakt tussen de balans en de exploitatierekening. Het geeft op hoofdlijnen inzicht in de financiële stromen.

Financiële planning 2017	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Realisatie 2017
Stand Regiofonds (1 januari)	9.045.606	11.307.791	11.307.791
Storting van de deelnemers	6.650.002	6.650.002	6.649.998
Algemene inkomsten	6.168.210	11.148.983	8.804.066
Renteopbrengsten	59.385	-	44.481
Onttrekking bestemmingsreserve frictiekosten			6.584
Uitgaven	19.862.868	22.163.718	15.182.079
Stand Regiofonds (31 december)	2.060.335	6.943.058	11.630.840

Tabel 19: Financiële planning

In 2017 is de laatste termijn (€ 4,2 miljoen) van de regiotram van de gemeente Groningen ontvangen. Daarnaast wordt een belangrijk deel (€ 6,7 miljoen) van de omzet in 2017 gedekt uit subsidiebijdragen voor de BB programma's.

Bijlage 1 Controleverklaring

Zie volgende pagina

Concept begroting 2019



Colofon

Datum/versie: 22 februari 2018
Documentnaam: Concept begroting 2019

Opgesteld door: Regiobureau Regio Groningen-Assen

Status: Definitief
Besluitvorming: Stuurgroep 5 maart 2018

Contactpersonen: J.S.R. Bodha

Telefoon: 050 316 4289 (secretariaat)
E-mail: info@regiogroningenassen.nl
Website: www.regiogroningenassen.nl



Inhoudsopgave

COLOFON	2
INHOUDSOPGAVE	3
1. INLEIDING	4
2. FINANCIËLE PLANNING	6
3. BEGROTING SPEERPUNTEN EN UITVOERINGSINSTRUMENTEN 2018	7
4. BEGROTING ORGANISATIE 2018	14
BIJLAGE 1 BIJDRAGE VAN DE DEELNEMERS	16
BIJLAGE 2 FINANCIËEL KADER 2018-2020	17

1. Inleiding

Proces

Voor u ligt de concept begroting van Regio Groningen-Assen voor het boekjaar 2019. Met deze begroting maakt de stuurgroep Regio Groningen-Assen de verwachte financiële stromen voor 2019 inzichtelijk. Conform het Convenant Regio Groningen-Assen 2014 wordt de concept begroting via de Colleges ter kennis van raden en Staten gebracht. Hierdoor worden zij in de gelegenheid gesteld hun zienswijze te geven. Daarna stelt de stuurgroep, kennis genomen hebbende van deze zienswijzen, de begroting vast.

De planning- en control-cyclus van de regio, die is afgestemd op die van de veertien deelnemers, is leidend voor de voorliggende begroting.

Achtergrond

Regio Groningen-Assen is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen twee provincies [provincies Drenthe en Groningen] en 11 gemeenten [gemeenten Assen, Bedum, Groningen, Haren, Midden-Groningen, Leek, Noordenveld, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum en Zuidhorn]. Vanuit de volle overtuiging dat de oplossing van ruimtelijke en economische vraagstukken van vandaag, morgen en overmorgen niet stoppen bij de gemeente- en provinciegrenzen, werken we 20 jaar samen aan het versterken van de economie en gebiedskwaliteiten. Infrastructuur en de kwaliteit van stad en omliggende gebieden zijn sindsdien sterk verbeterd. Dit betekent niet dat de Regio klaar is. Zorgen dat deze mooie regio nog meer tot bloei komt, is de uitdaging waar we met zijn allen de komende jaren voor staan (zie voor meer informatie www.regio groningenassen.nl).

Ambitie

De ambitie van het samenwerkingsverband is: het benutten en uitbouwen van economische kansen en het behouden en versterken van gebiedskwaliteiten. De Regio werkt vanuit deze ambitie aan drie speerpunten:

1. Economisch Kerngebied: Regio Groningen-Assen heeft een belangrijke functie als economisch kerngebied in Noord-Nederland. Het permanent ontwikkelen van deze positie is van groot belang voor ondernemers en inwoners. Er wordt gewerkt aan onder meer het blijvend verbeteren van het ondernemersklimaat, verbondenheid met andere regio's en actief profileren als aantrekkelijk stedelijk netwerk of te wel daily urban system.
2. Interne Samenhang/Bereikbaarheid: De samenhang tussen steden en platteland wordt steeds sterker. Bereikbaarheid is een noodzakelijke voorwaarde voor een goede regionale ontwikkeling. Het aantal dagelijkse verplaatsingen groeit de komende jaren sterk door. De Regio investeert in een toekomstbestendig vervoersnetwerk, met aandacht voor alle modaliteiten. Daarnaast wordt ingezet op het beter benutten van de bestaande infrastructuur, door slimmer gebruik te maken van de bestaande mogelijkheden en door gebruik te maken van moderne technologieën als Intelligente Transport Systemen (ITS).
3. Kwaliteit Stad en Land: Cultureel en landschappelijk erfgoed zijn de dragers van een aantrekkelijk woonwerkgebied. De Regio combineert vrijheid, ruimte en ecologische kwaliteiten met een breed spectrum aan stedelijke en dorpse voorzieningen. Om de regionale ambitie te realiseren is onder meer een regioadviseur aangesteld om de ruimtelijke kwaliteit te bewaken en uit te uitdragen, wordt vanuit de Regeling Regionale Innovatieve Projecten doelgerichte interventies geïnitieerd en wordt vraag en aanbod van de woning- en bedrijventerreinenmarkt op elkaar afgestemd

In 2019 wordt de pijler Regionale Innovatieve Projecten voortgezet. Stad en land vormen in deze regio een twee-eenheid. De regio zet in op projecten met toegevoegde waarde ter versterking van de regionale kwaliteit en het behoud en de ontwikkeling van de regionale parels. In 2015 en 2016 waren



de eerste pitches voor de regeling Regionale Innovatie Projecten. Tot en met 2017 is in een aantal pitches aan ruim 30 projecten een bijdrage beschikbaar gesteld. Regiopark en Substantiële Projecten worden de komende jaren verder afgebouwd. De gemaakte harde afspraken en aangegane verplichtingen blijven overeind.

De vrijwillige regionale samenwerking in de Regio Groningen-Assen is de laatste jaren uitgegroeid naar een volwaardige netwerkorganisatie waar bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties volop in meedraaien en meewerken aan deze ambitie. De betrokkenheid van deze verschillende partners bewijst dat de regio door de jaren heen is uitgegroeid tot een waardige en waardevolle samenwerking waarmee successen worden behaald. De komende jaren zal daarom worden ingezet op het verder vormgeven en faciliteren van de netwerkorganisatie door een goede verantwoording, gerichte communicatie en het elkaar ontmoeten.

Geïnteresseerd en getriggerd om meer te weten te komen over Regio Groningen-Assen? Volg ons op [Twitter](#), [LinkedIn](#) of neem een kijkje op onze [site](#) of ons [Youtube kanaal](#).

Leeswijzer

De concept begroting 2019 geeft inzicht in de financiën van Regio Groningen-Assen. Achtereenvolgens gaat hoofdstuk 2 in op de financiële planning. Dit hoofdstuk beschrijft de verwachte onttrekkingen en inkomsten van het Regiofonds. De voor de komende jaren geformuleerde speerpunten en uitvoeringsinstrumenten zijn in hoofdstuk 3 vertaald naar de financiële implicaties voor 2019. In hoofdstuk 4 wordt de begroting van het Regiobureau gepresenteerd met een korte toelichting. Tenslotte zijn in de bijlagen de jaarlijkse bijdragen van de deelnemers aan het Regiofonds en het financieel kader 2019 - 2020 opgenomen. Alle bedragen in deze begroting zijn in euro's.

2. Financiële planning

De financiële planning van Regio Groningen-Assen geeft inzicht in de verwachte inkomsten en onttrekkingen van het Regiofonds. In de begroting is voor de speerpunten en uitvoeringsinstrumenten uitgegaan van de Regiovisie, het Basispakket Bereikbaarheid, de aangegane verplichtingen voor Regiopark-projecten, Substantiële Projecten en het beoordelingskader voor Regionale Innovatieve Projecten.

In de tabel financiële planning is een gewijzigde begroting 2018 toegevoegd. Hierin is het resultaat uit de jaarrekening 2017 verwerkt. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting zijn:

- Twee grote projecten (onderwijsaanpak en Slimme en Duurzame Mobiliteit; beide 100% uit rijksbijdragen gedekt) zijn aan de begroting 2018 toegevoegd;
- Voor Beter Benutten 1 geldt dat enkele afrekeningen worden doorgeschoven naar 2018;
- Voor Substantiële Projecten en Regiopark geldt dat projecten, waarvoor de termijnbijdrage niet (of niet tijdig) wordt opgevraagd, de bijdrage wordt doorgeschoven naar het volgende jaar.

Vanaf 2019 daalt het Regiofonds onder de zes miljoen euro. Omdat het Regiofonds niet onder nul mag geraken, kan dit betekenen dat in enkele gevallen de uitbetaling van een bijdrage moet worden opgeschort. Dit is bekend bij de deelnemers, maar zal de komende jaren expliciet worden gecommuniceerd.

De stortingen van de afzonderlijke gemeenten en provincies aan het Regiofonds zijn opgenomen in bijlage 1. De financiële kaders voor de lange termijn zijn samengevat in bijlage 2.

Financiële planning	Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Saldo regiofonds (1 januari)	6.943.057	11.630.840	5.448.509
<i>Begrote inkomsten</i>			
Storting van de deelnemers	6.650.002	6.650.002	6.650.002
Algemene inkomsten	2.377.172	5.295.025	98.000
Verwachte rente	-	-	-
Totale inkomsten	9.027.174	11.945.027	6.748.002
<i>Begrote uitgaven</i>			
Regiobureau	685.620	683.120	616.840
Voorziening frictiekosten	-	-	-
Uitvoeringsinstrumenten	12.759.278	17.444.238	10.755.928
Totale uitgaven	13.444.898	18.127.358	11.372.768
Saldo regiofonds (31 december)	2.525.333	5.448.509	823.743

Tabel 1: Financiële planning 2018 en 2019



3. Begroting speerpunten en uitvoeringsinstrumenten 2019

In dit onderdeel van de begroting wordt een overzicht gegeven van de verwachte kosten voor het jaar 2019 op basis van de in de Regiovisie benoemde speerpunten en uitvoeringsinstrumenten. In de Regiovisie zijn vier uitvoeringsinstrumenten benoemd:

- A. Economisch Platform;
- B. Programma Bereikbaarheid;
- C. Regionale en Innovatieve projecten;
- D. Monitoring.

Ten behoeve van het opstellen van de voorliggende begroting is "E. Overige instrumenten" hieraan toegevoegd. Hieronder vallen activiteiten die benoemd zijn in de Regiovisie maar niet direct gekoppeld konden worden aan een uitvoeringsinstrument.

Uitvoeringsinstrumenten	Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Economisch Platform	171.428	171.428	171.428
Programma Bereikbaarheid	9.057.150	11.403.526	6.999.000
Regionale en Innovatieve projecten	3.498.200	5.626.784	3.503.000
Monitoring	32.500	112.500	32.500
Overige instrumenten	-	130.000	50.000
Totaal	12.759.278	17.444.238	10.755.928

Tabel 2: Begroting uitvoeringsinstrumenten 2019

Toelichting op begroting uitvoeringsinstrumenten 2019

A. Economisch Platform € 171.428

Begroting 2019

In de Regiovisie is € 1,2 miljoen voor het Economisch Platform beschikbaar gesteld voor de jaren 2014-2020 (€ 171.428 per jaar). De gemeenten Groningen en Assen zorgen voor de uitvoering van de werkzaamheden ten behoeve van het Economisch Platform Regio Groningen-Assen. In 2019 wordt verder gewerkt aan de koers en strategie die samen met het bedrijfsleven in het Economisch Platform is opgesteld. Ondernemers, onderwijs en overheid werken aan een agenda met concrete activiteiten die de economie in de regio versterkt.

Binnen het speerpunt wordt samen met de deelnemers inhoud gegeven aan:

- Het verbeteren van het ondernemers- en vestigingsklimaat;
- Bedrijfsontwikkeling en -vestiging;
- Verbondenheid met andere regio's;
- Profileren van de regio als attractieve stadsregio waarin het prettig werken en wonen is.

De sturing door de Regio op het speerpunt vindt plaats volgens een planning- en controlcyclus (begroting, rapportering en verantwoording van de beide steden).

B. Programma Bereikbaarheid € 6.999.000

Programma Bereikbaarheid	Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Basispakket	6.733.523	6.207.924	6.901.000
Beter Benutten 1		1.698.836	-
Vervolg Beter Benutten	2.323.627	2.755.314	-
PvA Onderwijs		431.535	98.000
Slimme en Duurzame Mobiliteit		309.917	-
Totaal	9.057.150	11.403.526	6.999.000

Tabel 3: Programma Bereikbaarheid

Wijzigingen begroting 2018Basispakket

Als gevolg van herfasering van uitgaven op enkele projecten valt de begroting voor 2018 ruim € 500.000,- lager uit.

Beter Benutten 1

Het programma Beter Benutten (BB) is een belangrijk onderdeel van de bereikbaarheidsstrategie. Hierbij gaat het niet om de aanleg van nieuwe infrastructuur, maar om het beter benutten van de bestaande infrastructuur. Het eerste programma Beter Benutten (BB1) liep van medio 2012 tot eind 2015. Van het BB1-programma heeft in 2016, over alle projecten, de inhoudelijke en financiële verantwoording plaatsgevonden met het Rijk. Hierbij waren meerdere projecten nog niet afgerond. Afspraak met het Rijk was dat de uitvoering van deze projecten door zou gaan, maar er al wel inhoudelijk en financieel verantwoord zou worden. De Regio is verantwoordelijk voor de eindafrekening van de projecten.

Lopende projecten zijn onder meer Groningen Bereikbaar, mobiliteitsmanagement, een fietsonderdeel van de provincie Groningen en de tangentverbinding bij P+R Hoogkerk. Het BB1-programma kende destijds ruim €20 miljoen aan projecten, waarvan ruim € 10 miljoen, via de RGA liep. Van deze ruim €10 miljoen is door de Regio een financiële bijdrage geleverd van € 2,7 miljoen. Door het Rijk is ca. €7,3 miljoen bijgedragen. Vijf plannen van aanpak bevatten in totaal 18 deelprojecten. Hiervan zijn er acht geheel afgerond en afgerekend. Tien deelprojecten lopen nog door tot in 2018.

Vervolgprogramma Beter Benutten

Voor de periode 2015 tot eind 2017 is het Vervolgprogramma Beter Benutten (VBB) opgezet, met een totale omvang van maximaal € 22 miljoen. Het Rijk draagt € 9,4 miljoen bij en de regionale cofinanciering wordt gevoed door de partners in de regionale samenwerking zijnde: Groningen Bereikbaar, FlorijnAs/gemeente Assen, de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen. Coördinatie van het programma ligt bij het Regiobureau. Het Rijk heeft ingestemd met een vertraging van de plannen van Groningen Bereikbaar met een uitloop naar 2018 vanwege de omvangrijke werkzaamheden rondom de stad Groningen.

De meeste uitgaven voor VBB worden in 2017 en 2018 gedaan. Voor het vervolgprogramma is, anders dan voor BB1 het geval was, op één uitzondering na, géén bijdrage vanuit het Regiofonds voorzien. De uitzondering betreft een eigen bijdrage van de Regio Groningen-Assen van €47.500,- in het Plan van Aanpak Goederenvervoer. Deze bijdrage is nog niet beschikbaar gesteld, maar op grond van de afspraken met het Rijk dient deze nog wel beschikbaar gesteld te worden. De Rijksbijdrage wordt via de RGA, door middel van een beschikking, uitbetaald aan de uitvoerende partijen.



Onderwijsaanpak

Eén van de onderdelen van Beter Benutten is de onderwijsaanpak. De middelen van het Rijk lopen via de Regio, waarbij er geen Regio-bijdrage nodig is. In het kader van de onderwijsaanpak komen er in de begroting van 2018 middelen vanuit het Rijk binnen. Deze worden vervolgens weer uitbetaald.

Slimme en duurzame mobiliteit 2018

Door het Rijk wordt ingezet op een vervolg van het VBB-programma. Dit wordt Slimme en duurzame mobiliteit of korte termijn aanpak genoemd. Vanwege de uitloop in de kabinetsformatie is voor 2018 separaat een budget beschikbaar gesteld. Voor 2018 is dit budget beschikbaar voor de corridor aanpak Groningen-Assen. Deze aanpak betreft een aantal maatregelen op de corridor Groningen-Assen om het autogebruik te verminderen. In 2018 zal hiervoor circa € 310.000,- vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld via de Regio. Uitvoering en cofinanciering vindt plaats met/bij de verschillende partners (o.a. Groningen Bereikbaar, OV-bureau, 'op Fietse', provincies). Dit verloopt 'budgetneutraal', er zijn geen middelen vanuit het Regiofonds nodig.

Begroting 2019

Basispakket

In de Netwerkanalyse 2013 zijn de bereikbaarheidsambities van Regio Groningen-Assen verwoord. Op basis van deze analyse is geconcludeerd dat de in 2006 ingezette bereikbaarheidsstrategie van Regio Groningen-Assen succesvol is geweest. De actualisatie heeft geresulteerd in een licht bijgestelde strategie en Basispakket Bereikbaarheid. Om bereikbaarheidsontwikkelingen te volgen wordt periodiek gemonitord. Eind 2015 gaf dit geen aanleiding tot wijzigen van het Basispakket en het daarmee gemoeide investeringsbedrag. In 2018 wordt een nieuwe monitor uitgevoerd.

Het Basispakket bevat de projecten waaraan vanuit het Regiofonds een bijdrage wordt geleverd. Het gaat vooral om investeringen in HOV-assen, OV-knooppunten, P+R-voorzieningen en de fiets. In het Regiofonds is hiervoor tot aan 2020 een bedrag van € 62 miljoen gereserveerd, waarmee een totaal investeringsbedrag van bijna € 500 miljoen is gemoeid. Majeure projecten in het Basispakket zijn:

- Programma FlorijnAs Assen (€ 13,4 miljoen);
- Groningen Spoorzone (€ 34,0 miljoen);
- Investeringspakket Infra en OV Leek/Roden (€ 3,6 miljoen).

De meeste projecten in het Basispakket zijn in uitvoering. In het Portefeuillehoudersoverleg Bereikbaarheid (POVV) en in de stuurgroep zijn besluiten over de regionale bijdrage genomen en zijn beschikkingen afgegeven. Conform de afgesproken kasritmes is voor 2019 een bedrag van € 6,9 miljoen geraamd.

Vervolg Beter Benutten

Het Vervolgprogramma Beter Benutten zal in 2019 inhoudelijk en financieel verantwoord worden richting het Rijk. Dit programma loopt officieel t/m 2017. Met het Rijk is overeenstemming bereikt dat ook in 2018 middelen uit het Vervolgprogramma Beter Benutten worden ingezet.

Lopende projecten Bereikbaarheid	
Programma Infra & OV Leek-Roden	Kwaliteitsmaatregelen OV-N360
FlorijnAs	Bus/treinknooppunt station Bedum
HOV-as west 3 ^e fase	Fietspad Zuidhorn-Groningen
Doorontwikkeling P+R Zuidhorn	Facelift Noordelijke Stations
Groningen Spoorzone	Bus/treinknooppunt station Haren
Programma VBB (ITS - Groningen Bereikbaar - Mobiliteitsmanagement - P+R en OV en fiets)	Dynamisch Verkeersmanagement (DRIS)

Tabel 4: Uitvoeringsprojecten programma Bereikbaarheid.

C. Regionale projecten € 3.503.000

Regionale en Innovatieve projecten	Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Regiopark	858.200	1.557.000	163.000
Regionale en Innovatieve projecten	2.400.000	2.200.000	2.200.000
Substantiële Projecten	240.000	1.369.784	140.000
GAE		500.000	1.000.000
Totaal	3.498.200	5.626.784	3.503.000

Tabel 5: Overzicht van de deelprogramma's van Regionale en Innovatieve Projecten.

Wijzigingen begroting 2018

Regiopark

In totaal zijn zeven projecten nog in uitvoering. Een aantal van de lopende projecten heeft in 2017 vertraging opgelopen en uitstel verkregen. Daardoor zijn de financiële verplichtingen doorgeschoven naar 2018. Lopende projecten zijn: Versterking recreatieve infrastructuur (Reitdiepgebied), Entree Meerweg incl verbinding Paterwoldsemeer - Friescheveen, Uitkijktoren het Hoge Hert, Pilot landschap onderhouden we samen, Assen aan de Aa- deelproject Bosbeek/Nijlandseloop, Programma landschapsopgaven/recreatie en water IGS, Wandelnetwerken Westerkwartier & Middag-Humsterland.

Substantiële Projecten

In 2017 is een aantal projecten afgerond. Het is echter niet gelukt om de eindverantwoording in te dienen. Daardoor is er een herfasering in het kasritme. De financiële verantwoording wordt in de loop van 2018 verwacht. In 2018 zijn zes projecten in uitvoering en worden zes projecten financieel afgerond. Totale volume van de regiofondsbijdrage is voor 2018 circa € 1,37 miljoen.

GAE

Op 8 september 2017 heeft de Stuurgroep ingestemd met een bijdrage van € 2,5 mln. aan het routefonds van GAE en dat dit wordt gedekt door verlaging van het plafond voor de REIP. Voor de uitbetaling van dit bedrag moet nog een kasritme bepaald worden. Voor 2018 wordt voorlopig uitgegaan van een eerste betaling van € 500.000.

Begroting 2019

Regionale Innovatieve Projecten

Regio Groningen-Assen brengt goede ideeën graag een stap verder waardoor onze regio nog mooier, sterker en krachtiger wordt. Daarvoor is de regeling Regionale en Innovatieve Projecten geïntroduceerd. Tot 2021 is hiervoor een budget van € 9,5 miljoen beschikbaar. Het budget is beschikbaar voor projecten die een aantoonbare meerwaarde voor de Regio hebben en een sterk innovatief karakter kennen. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage gelden een



aantal spelregels. Het idee moet aansluiten bij één of meer speerpunten van Regio Groningen-Assen. Bij het beoordelen van de initiatieven gelden vijf criteria: urgentie, regionaal, samenwerking, innovatie en duurzaamheid. Belangrijk onderdeel van de beoordeling van de aanvraag is een korte en krachtige pitch aan de adviescommissie. Ieder jaar zijn twee pitchronden. Circa 30 projecten zijn tot en met 2017 gehonoreerd met een totale bijdrage van € 4,0 miljoen, waarvan circa € 3,1 miljoen is beschikbaar. Restant budget is daarmee € 5,5 miljoen. Gelet op de onzekerheid van het aantal nog te honoreren projecten en omvang van de bijdrage hiervan is voor de begroting van 2019 een inschatting gemaakt van de uitgaven. Deze inschatting is gebaseerd op enerzijds de reeds toegekende projecten. Anderzijds is voor de nieuw te verwerven projectrondes een aanname gedaan.

Lopende projecten	
Noordoosthoek Hoonsemeer	uitvoering
Healthhub Roden	uitvoering
Landgoederen Eelde-Paterswolde	uitvoering
Innovatieboerderij Zuidhorn	uitvoering
Drukriolering buitengebieden	uitvoering
Woldwijk Ten Boer	afgerond, nog niet afgerekend
Smart Campus Zernike	uitvoering
E-ntelligence	uitvoering
Natuur- en landschapsboerderij	uitvoering
Slim appje MVO	uitvoering
Energy Barn	uitvoering
Mountainbikeroutes Noordenveld	uitvoering
Arboretum Assen	afgerond, nog niet afgerekend
Living Lab	uitvoering
Indietopia	uitvoering
Winsum 0-110	uitvoering
Cycling Espresso	uitvoering
Groeningen	uitvoering
Riolering Euvelgunne	uitvoering
Facilitair Centrum Interzorg	uitvoering
Spraakmakend Media	uitvoering

Tabel 6: Lopende projecten Regionale en Innovatie projecten

Regiopark

Het programma Regiopark wordt sinds 2014 afgebouwd. Bestaande afspraken worden nagekomen, maar er worden geen nieuwe projecten meer toegevoegd. Deze koerswijziging is gelijktijdig met de Actualisatie in 2014 vastgesteld. Conform planning worden de laatste projecten in 2019 afgerond c.q. afgerekend.

Lopende projecten	
Versterking recreatieve infra, landschap EHS Reitdiepgebied	uitvoering
Entree Meerweg i.r.t. RVZ	uitvoering
Versterken recreatieve infrastructuur Onlanden (VIEP), fase II onderdeel het Hoge Hert	uitvoering
Pilot onderhoud burgerparticipatie	uitvoering
Wandelnetwerken Westerkwartier en Middag-Humsterland fase I	uitvoering

Assen aan de Aa, deelproject Bosbeek/Nijlandsloup	uitvoering
Programma landschapsopgaven/recreatie en water IGS	uitvoering

Tabel 7: Overzicht van lopende projecten voor Regiopark

Substantiële Projecten

Bij de actualisatie van de Regiovisie is besloten om de regeling Substantiële Projecten af te bouwen. De reeds gemaakte harde afspraken en aangegane verplichtingen blijven overeind. Dit houdt in dat voor Substantiële Projecten het totale budget van € 11 miljoen beschikbaar bleef voor majeure projecten in niet-stedelijke gemeenten. Al deze middelen zijn gereserveerd voor specifieke projecten. Meer dan 85% van de bijdragen zijn inmiddels uitgekeerd. In 2015 heeft de stuurgroep besloten de regeling Substantiële Projecten per 31-12-2018 definitief te beëindigen. In verband met onvoorziene omstandigheden kent het project Stationsgebied Haren een doorloop tijd tot eind 2019.

Lopende projecten Substantiële Projecten	
Herinrichting Albertsbaan in Noordenveld	uitvoering
Stationsgebied Haren	uitvoering
Revitalisering dorpscentra Vries	uitvoering
Revitalisering dorpscentra Eelde	uitvoering
Herinrichting Slochterhaven	uitvoering
Stadshart Hoogezand	afgerond, nog niet afgerekend
Centrumplan Bedum	uitvoering

Tabel 8: Overzicht van lopende projecten voor Substantiële Projecten.

D. Monitoring € 32.500

Monitoring	Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Werklocaties (Vastgoedrapport)	11.000	11.000	11.000
Woningbouw en woningmarkt (Woningmarktmonitor)	6.500	6.500	6.500
Netwerkanalyse	15.000	95.000	15.000
Totaal	32.500	112.500	32.500

Tabel 9: Instrumenten ten behoeve van monitoring

Ook monitoring van de behaalde resultaten en ontwikkelingen is instrumenteel van karakter. Met de monitoringsinformatie bepaalt de stuurgroep of de behaalde resultaten in lijn zijn met de gestelde doelen en of bijsturing noodzakelijk is. Ook worden trends geïdentificeerd die als basis dienen voor toekomstig beleid.

Wijzigingen begroting 2018

Netwerkanalyse

In 2013 is de laatste Netwerkanalyse opgesteld. Deze vormde de basis voor het meerjaren-investeringsprogramma in de bereikbaarheid van onze regio. Jaarlijks vindt er een monitor plaats, waarvoor € 15.000,- is begroot. De bereikbaarheidsopgave is in 2018 voor een groot deel in uitvoering of reeds uitgevoerd. Het is van belang dat de Netwerkanalyse geactualiseerd wordt. Aanleiding is mede de vergrote inzet op de onderdelen 'Fiets' en 'ITS'. In de netwerkanalyse worden de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs betrokken (CO2-reductie) en de ontwikkelingen ten aanzien van (slimme) mobiliteit. Geraamde kosten voor 2018 zijn de monitor (€ 15.000) en de actualisatie van de netwerkanalyse (€ 80.000,-), totaal € 95.000. Voor 2019 wordt alleen uitgegaan van een monitor.



Begroting 2019

Werklocaties

Eind 2012 zijn in de Regio afspraken gemaakt over de reductie van capaciteit in bedrijventerreinen. Daarmee is het thema werklocaties echter niet van tafel. Via monitoring blijft de Regio de ontwikkelingen naar vraag naar en aanbod van werklocaties volgen (€ 11.000). Daarbij worden ook trends in de markt in beeld gebracht.

Woningbouw en woningmarkt

De belangrijkste actuele woningbouw- en woningmarktgegevens van Regio Groningen-Assen worden via monitoring door de gemeente Assen, in samenwerking met de gemeente Groningen, bijgehouden en verwoord in een halfjaarlijkse woningmarkttrapportage. Deze bevat, naast een terugblik op het afgelopen jaar, ook inzicht in de verwachte vraagontwikkeling en het aanbod. De rapportage geeft ook de stand van zaken weer met betrekking tot de uitvoering van de planningslijsten voor woningbouw, die in het kader van de regionale woningbouwafstemming zijn opgesteld. Voor het opstellen van de monitor is een jaarlijkse verplichting van € 1.500 aangegaan bij de NVM voor het verkrijgen van verkoopcijfers van de woningbouw per gemeente. Het resterende bedrag (€ 5.000) is gereserveerd voor de jaarlijkse organisatie van een stakeholdersbijeenkomst.

E. Overige instrumenten € 50.000

Overig	Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Woningbehoefte-onderzoek	-	25.000	25.000
Actualisatie Regiovisie	-	40.000	25.000
Slimme Mobiliteit	-	65.000	-
Totaal	-	130.000	50.000

Tabel 10: Overige instrumenten

Toelichting 2018 en 2019

Actualisatie Regiovisie

De regionale samenwerking bestaat sinds 1996. De hoofddoelen zijn vanaf die tijd onveranderd en gelijkwaardig gericht op het benutten en uitbouwen van economische kansen en het versterken en behouden van gebiedskwaliteit. Vanuit inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische overwegingen is er aanleiding om de huidige wijze van samenwerken te evalueren en op basis hiervan de visie te actualiseren. In 2018 zal gestart worden met de evaluatie. Met de output van de evaluatie kan eind 2018 gestart worden met de actualisatie, waarna deze in 2019 wordt afgerond. Voor 2018 is een bedrag van € 40.000 geraamd en voor 2019 een bedrag van € 25.000. In het Convenant 2014 is de hoofdvraag omschreven voor de actualisatie:

- Is de samenwerking in de regio zowel bestuurlijk, organisatorisch, inhoudelijk als financieel in overeenstemming met de regiovisie en of die Visie nog voldoende antwoord biedt op maatschappelijke ontwikkelingen?

Woningbehoefteonderzoek

In 2015 is het Woningbehoefteonderzoek (WBO) voor Regio Groningen-Assen uitgevoerd. In samenhang hierin is toen besloten om de vier jaar een dergelijke exercitie uit te voeren. Zowel het Woningbehoefteonderzoek en de Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030 zijn belangrijke ingrediënten voor het nieuwe Woningbehoefteonderzoek. In de tweede helft van 2018 wordt dit project opgestart en voor de zomer 2019 opgeleverd. Voor beide jaren is een bedrag van € 25.000 begroot.

Slimme mobiliteit

Slimme en duurzame mobiliteit: als opvolger van Beter Benutten en Vervolg Beter Benutten rouleren twee namen: Korte Termijn Aanpak en Slimme & Duurzame mobiliteit. In samenspraak met het Rijk (Ministerie Infrastructuur en Waterstaat) wordt in 2018 gewerkt aan een aanvraag voor het vervolg op

de eerdere twee BB-programma's. Komend jaar zal, mede op basis van de eisen/wensen vanuit het Rijk, een aanvraag/Plan van Aanpak voor de Regio opgesteld worden. Geraamde kosten hiervoor bedragen € 25.000. Verder wordt in 2018, samen met een aantal deelnemers (provincie Drenthe, provincie Groningen en gemeente Groningen) en het OV-bureau, geparticipeerd in een pilotstudie 'systeemvergelijking OV/ fiets vs. auto'. In deze studie wordt onderzocht naar wat mogelijk is qua verduurzamingswinst als het mobiliteitssysteem verder wordt ontworpen/gebouwd op de voetganger/fiets/keten/OV/hubs. Welke kosten dit met zich meebrengt en hoe dit zich verhoudt tot een door de auto gedomineerd systeem. De kosten voor deze pilotstudie 'systeemvergelijking OV/fiets versus auto bedragen € 40.000.

4. Begroting organisatie 2018

Als uitgangspunten voor de formatiekosten gelden het op 13 juni 2014 door de stuurgroep vastgestelde reorganisatieplan en de evaluatie van het Dagelijks Bestuur van medio 2016. Er is onderscheid gemaakt tussen enerzijds apparaatskosten (formatiekosten + huisvesting, kantoor en ICT) en anderzijds generieke kosten ten behoeve van de uitvoering. De apparaatskosten hebben betrekking op alle kosten die met het functioneren van het Regiobureau samenhangen. De generieke kosten hebben een direct verband met de uitvoering van de opgaven van het Regiobureau. Deze staan los van de organisatie van het bureau.

4.1 Apparaatskosten € 584.340

Apparaatskosten	Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Vaste formatie (inclusief tijdelijke formatie)	506.000	506.000	517.000
Frictiekosten	-	-	-
Scholing & opleiding	10.120	10.120	10.340
Huisvesting, kantoor & ICT	57.000	57.000	57.000
Totaal	573.120	573.120	584.340

Tabel 11: Apparaatskosten

Begroting 2019

Vaste formatie

De begroting voor 2019 is gebaseerd op een bezetting (7,4 fte), vergelijkbaar met de jaren 2017 en 2018. In 2018 wordt er start gemaakt met een evaluatie van de samenwerking. Met de output van de evaluatie zal dan gestart worden met de actualisatie. Eventuele consequenties zullen als begrotingswijziging worden verwerkt.

Scholing & Opleiding en Huisvesting, kantoor & ICT

De posten Scholing & Opleiding en Huisvesting, kantoor & ICT zijn afhankelijk gemaakt van de vaste formatie. Voor de eerste post wordt een vast percentage gehanteerd. Groningen Bereikbaar en Regio Groningen-Assen maken samen gebruik van de 2^e etage van de Oosterboog in Groningen. Eind 2018 loopt het huurcontract ten einde. De gemeente Groningen heeft vooralsnog aangegeven het huurcontract niet te zullen verlengen, waardoor RGA (en GB) mogelijk op zoek moeten naar een nieuwe huisvesting. Als dat laatste het geval is, dan zal naast verhuiskosten mogelijk ook met hogere huurkosten rekening moeten worden gehouden.

4.2 Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering € 112.500

Generieke kosten	Begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Begroting 2019
Administratie & advies	37.500	40.000	40.000



Investeren in netwerken	15.000	15.000	5.000
Communicatie	25.000	25.000	25.000
Borging ruimtelijke kwaliteit	25.000	20.000	20.000
Onvoorzien	10.000	10.000	10.000
Totaal	112.500	110.000	100.000

Tabel 12: Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering

Wijzigingen begroting 2018

Administratie & advies

Door de complexiteit van de administratie en daarmee verband houdende accountantscontrole zijn de kosten in de afgelopen jaren gestegen. De verwachting is dat deze trend zich voortzet. Voor 2018 is het budget daarom naar boven bijgesteld.

Borging ruimtelijke kwaliteit

Het resterende budget op dit onderdeel uit 2017 (€ 15.000) en het oorspronkelijk begrote bedrag van 2018 (€ 25.000) wordt gereserveerd voor de uitwerking van het werkplan Ruimtelijke kwaliteit voor 2018 en 2019. Het totale budget van € 40.000 wordt 50/50 verdeeld over 2018 en 2019.

Begroting 2019

Administratie & advies

De financiële administratie van Regio Groningen-Assen wordt uitgevoerd door provincie Groningen (kassier van het samenwerkingsverband). Zij ontvangt hiervoor een jaarlijkse vergoeding van € 12.500. Andere jaarlijkse kosten zijn die voor het opstellen van accountantsverklaringen van de jaarrekening en verantwoording van de rijksbijdragen (€ 25.000) en incidenteel advies (€ 2.500). Deze drie posten vormen tezamen Administratie & advies.

Investeren in het netwerk

Interactie en samenwerken in een netwerkorganisatie is een belangrijke voorwaarde voor het uiteindelijk realiseren van deze ambitie. De komende jaren zal daarom worden ingezet op het verder vormgeven en faciliteren van de netwerkorganisatie door een goede verantwoording, gerichte communicatie en het elkaar ontmoeten. Voor 2019 is € 5.000 begroot.

Communicatie

Het budget voor Communicatie is voor 2018 € 25.000.

Borging ruimtelijke kwaliteit

Eind 2014 is het voorstel voor Nieuwe Kwaliteitsborging door de stuurgroep vastgesteld. Borging van ruimtelijke kwaliteit vindt op twee manieren plaats. Enerzijds is er een flexpool opgericht vanuit de deelnemers; bij opgaven kan gebruik worden gemaakt van de leden van deze pool. Kennisontwikkeling en -uitwisseling worden hiermee bevorderd. Tevens ontstaat er binnen de Regio een netwerk op het vlak van ruimtelijke kwaliteit en is er een adviseur ruimtelijke kwaliteit aangesteld voor de majeure regionale thema's. De inzet van de regio-adviseur is voor 2019 begroot op € 20.000,-.

Onvoorzien

Het budget voor onvoorzien is voor 2019 € 10.000.

Bijlage 1 Bijdrage van de deelnemers

De jaarlijkse bijdragen van de deelnemers aan het Regiofonds zijn in de onderstaande tabel weergegeven. Met de actualisatie van de Regiovisie in 2013 is de jaarlijkse bijdrage voor de periode tot en met 2023 vastgesteld op € 6,65 miljoen.

Deelnemers	storting 2018
Provincies	
Groningen	1.848.308
Drenthe	921.732
Gemeenten	
Groningen	1.484.778
Assen	931.190
Midden-Groningen	416.402
Leek	162.817
Noordenveld	253.585
Tynaarlo	300.003
Haren	77.599
Zuidhorn	77.599
Bedum	49.193
Winsum	77.599
Ten Boer	49.193
Totaal	6.650.000

Tabel 11: Bijdrage van de deelnemers



Bijlage 2 Financieel kader 2019-2020

Financieel kader 2019-2020				
Lasten (2019 - 2020)	begroot	besteed	Baten (2019 - 2020)	begroot
<i>Verplichtingen</i>				
- Substantiële projecten	0,14	0,14	Saldo Regiofonds (1-1-2019)	5,45
- Bereikbaarheid (incl. BB)	29,20	29,20	Bijdragen deelnemers	33,25
- Organisatiekosten	1,36	0,68	Beter Benutten BO-spoor	0,10
- Regiopark	0,16	0,16	Rente	-
- Innovatie	5,78	2,20	Tekort	0,27
- Economie	0,34	0,17		
- GAE	2,00	1,00		
- Monitoring & Overig	0,08	0,08		
Totaal lasten	39,07	33,64	Totaal baten	39,07

Tabel 12: Financieel kader 2019-2020; bedragen in € miljoen.

Financieel kader 2019-2020

Het Financieel kader is te beschouwen als een samenvatting van de meerjarenbegroting 2019-2020. Deze opstelling geeft in hoofdlijnen weer op welke manier de beschikbare middelen zullen worden ingezet. Vertrekpunt voor het Financieel kader is de stand van het Regiofonds per 1 januari 2019. Hierin zijn ook de wijzigingen voor 2018 verwerkt (zie ook de toelichting bij hoofdstuk 2). Naast het inzicht in de geplande inkomsten en uitgaven beoogt het Financieel kader ook inzicht te geven in de mate waarin de beschikbare middelen daadwerkelijk zijn besteed. Met 'besteed' wordt hier bedoeld:

- de gehonoreerde bijdragen aan projecten.
- de in 2018 verleende en verwachte bijdragen aan projecten.
- de in de begroting 2019 begrote uitgaven.

Van de geplande € 39,07 miljoen is naar verwachting per 31 december 2019 € 33,64 miljoen besteed.

Risicovrij te besteden middelen

Hierboven is toegelicht dat er van de geplande € 39,07 miljoen naar verwachting per 31 december 2019 € 33,64 miljoen besteed. Het nog niet bestede deel (€ 5,43) is weliswaar geoormerkt, maar nog niet beschikbaar. Het Financieel kader laat een tekort zien van € 0,27 miljoen. Dit houdt in dat binnen het Financieel kader nog voor (€ 5,43 - € 0,27) = € 5,16 miljoen aan verplichtingen kan worden aangegaan. Bij het aangaan van nieuwe verplichtingen wordt dit bedrag dus als maximaal te besteden gehanteerd.

Beschikbare middelen per 1 januari 2019	
Geoormerkt, maar nog niet beschikte middelen 1-1-2019	5,43
Nog te dekken kosten	0,27
Risicovrij te besteden	5,16

Tabel 13: Beschikbare middelen; bedragen in € miljoen

Stand van zaken tekort 31 december 2017

In 2016 hebben meerdere projectafrekeningen plaatsgevonden die leiden tot een daling van het tekort tot € 0,27 miljoen per 31 december 2017. Deze daling wordt grotendeels verklaard door de volgende punten:

- Binnen substantiële Projecten is één project € 107.000 goedkoper afgerekend.
- Binnen BB1 was een reservering voor een project blijven staan, terwijl deze in een eerder al was afgerond en betaald. Op grond hiervan valt er een bedrag van € 237.000 vrij.
- In 2017 zijn enkele projecten binnen BB1 goedkoper afgerekend. In totaal gaat het om ca € 300.000. De dekking hiervan bestond uit 73% Rijksmiddelen en 27% regiofondsmiddelen. Omdat het Rijk al in een eerder stadium wilde afrekenen met RGA valt het gehele bedrag vrij.
- Voor het overige geldt dat diverse posten minder kosten zijn gemaakt (bijvoorbeeld Monitoring), of niet meer (CPO). Hiertegenover staat dat in deze begroting wordt voorgesteld om middelen te reserveren voor bijvoorbeeld de Actualisatie en Slimme Mobiliteit.



Grafiek 1: Ontwikkeling financieel tekort

Ontwikkelingen 2018

De verwachting is dat bij de Stuurgroepvergadering van 4 juni 2018 het tekort volledig kan zijn ingelopen als gevolg van:

- (1) de afrekening van Groningen Bereikbaar voor het onderdeel Beter Benutten 1.
- (2) een gewijzigde subsidiebeschikking voor IGS Roden-Leek voor het onderdeel Regiopark.

Ad 1. Aan de Stuurgroep wordt voorgesteld om de vrijgevallen middelen in te zetten om het tekort in te lopen. Mocht het tekort zijn ingelopen dan wordt voorgesteld om het 'overschot' van deze middelen weer in te zetten voor de oorspronkelijke doelstelling (bereikbaarheid). Deze middelen worden dan weer toegevoegd aan het programma Vervolg Beter Benutten, onderdeel ITS. Mogelijk resultaat is dat er zodoende geen financieel verzoek, voor dit onderdeel, noodzakelijk is aan de Deelnemers.

Ad 2. De verwachting is dat voor dit onderdeel budget overblijft. Hiervoor zal verkend worden of het mogelijk is om in het voorjaar een gewijzigde beschikking af te geven.

Meerjarenbeeld uitvoeringsprojecten en Uitvoeringsprogramma 2018

Vastgesteld in Stuurgroep 5 maart 2018, stand van zaken 1 januari 2018

Projectnr Basispakket	PROJECTNAAM	PROJECTTREKKER (organisatie)	KORTE TOELICHTING PROJECT	STATUS	STADIUM	FASERING			PROJECT KOSTEN	REGIOFONDS BIJDRAGE	2017	2018	2019	2020	2021 en verder
						Voorbereiding	Start Uitvoering	Gereed			Opgevraagd	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken
BASISPAKKET BEREIKBAARHEID 2018-2023															
F09	Fietsrouteplus Zuidhorn-Groningen	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2008	2009	2018	€ 4.700.000	€ 1.600.000	€ 415.000	€ 320.000			
K02/K03	Programma FlorijnAs Assen	Gemeente Assen		A	Uitvoering	2013	2013	2019	€ 155.000.000	€ 13.400.000	€ 3.440.000	€ 1.610.000	€ 2.680.000		
K04	Bus / treinkooppunt stationsgebied Bedum	Gemeente Bedum		A	Uitvoering	2011-2012	2015	2018	€ 1.500.000	€ 400.000		€ 240.000	€ 60.000		
K07	Doortrekking OV-as Peizerweg naar hoofdstation Groningen (HOV-as West 3e fase)	Gemeente Groningen		V	Voltooid	2008/2009	2014	2017	€ 14.000.000	€ 2.600.000	€ 520.000				
K15	Doorontwikkeling P+R Zuidhorn	Gemeente Zuidhorn		A	Uitvoering	2012-2013	2015	2019	€ 2.700.000	€ 675.000	€ 202.500	€ 202.500	€ 135.000		
K20	Facelift Noordelijke Stations	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2007	2007	2017	€ 2.400.000	€ 2.400.000		€ 515.023			
K28	Kwaliteitsverbetering doorstromingsmaatregelen OV Ten Boer - Groningen	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2013	2014	2017	€ 2.680.000	€ 602.000		€ 120.400			
K31	Norgerbrug	Provincie Drenthe		V	Voorbereiding	2017				€ 1.000.000				€ 1.000.000	
K34	Spoorzone Groningen	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2010-2012	2016	2016-2020	€ 142.000.000	€ 34.000.000	€ 3.200.000	€ 3.200.000	€ 3.200.000	€ 3.200.000	2021 6,0 mln 2022 6,0 mln 2023 6,0 mln
K35	Bus / treinkooppunt stationsgebied Haren en infraontsluiting Stationsgebied Haren	Gemeente Haren		A	Uitvoering	2011-2012	2014-2015	2018 - 2019	€ 7.800.000	€ 500.000			€ 100.000		
K44	Dynamisch verkeersmanagement / DRIS	OV-bureau		A	Uitvoering	2010	2011	2017	€ 3.465.000	€ 1.100.000					
	Programma Infra/OV Leek -Roden	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2013	2014	2018	€ 12.000.000	€ 3.630.000			€ 726.000		
TOTAAL									€ 345.845.000	€ 61.907.000	€ 7.777.500	€ 6.207.923	€ 6.901.000	€ 4.200.000	€ 18.000.000
Beter Benutten 1															
B01	Programma Beter Benutten 1, [deelprogramma's: ITS - Groningen Bereikbaar - Mobiliteitsmanagement - P+R en OV - Fiets]	Regiobureau Groningen- Assen	Vanuit Regiofonds wordt € 2.700.000,00 als co-financiering bijgedragen aan programma Beter Benutten	A	Uitvoering	2012	2013	2016	€ 19.641.000	€ 2.700.000		€ 1.698.836			
TOTAAL									€ 19.641.000	€ 2.700.000		€ 1.698.836			
Vervolg Beter Benutten															
	Vervolg Beter Benutten [deelprogramma's: Groningen Bereikbaar, Minder Hinder Assen, HOV, fiets, goederenvervoer]	Regiobureau Groningen- Assen en regionale partners	ITS is belangrijk verweven onderdeel in totale pakket. Geen regiofondsbijdrage, wel integrale programma-management.		Uitvoering	2015	2015	2017	€ 24.000.000	€ 0		€ 2.755.314			
TOTAAL									€ 24.000.000			€ 2.755.314			
Substantiele projecten															
SP1a	Leek-Nietap	IGS Leek-Roden: Gemeenten Noordenveld en Leek			Voltooid			2012	2017	€ 6.000.000	€ 2.800.000	€ 214.084			
SP1b	Albertsbaan	Gemeente Noordenveld			Afgerond			2015	2017	€ 1.665.000	€ 200.000	€ 160.000	€ 40.000		
SP2	Stadshart Hoogezand	Gemeente Hoogezand-Sappemeer			Afgerond			2013	2016	€ 10.000.000	€ 3.000.000	€ 0	€ 500.000		
SP3	Stationsgebied Haren	Gemeente Haren			Uitvoering			2018	2019	€ 7.800.000	€ 700.000	€ 0	€ 0	€ 140.000	

Meerjarenbeeld uitvoeringsprojecten en Uitvoeringsprogramma 2018

Vastgesteld in Stuurgroep 5 maart 2018, stand van zaken 1 januari 2013

Projectnr Basispakket	PROJECTNAAM	PROJECTTREK(ER (organisatie)	KORTE TOELICHTING PROJECT	STATUS	STADIUM	FASERING			PROJECT KOSTEN	REGIOFONDS BIJDRAGE						
						Voorbereiding	Start Uitvoering	Gereed			2017	2018	2019	2020	2021 en verder	
											Opgevraagd	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	
SP4a	Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Paterswolde	Gemeente Tynaarlo			Voltooid			2014	2016	€ 888.848	€ 142.416					
SP4b	Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Vries	Gemeente Tynaarlo			Uitvoering			2016	2018	€ 553.420	€ 170.000	€ 0	€ 102.000			
SP4c	Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Eelde	Gemeente Tynaarlo			Uitvoering			2016	2018	€ 3.400.000	€ 387.584	€ 0	€ 387.784			
SP5	Herinrichting Slochterhaven	Gemeente Slochteren			Uitvoering			2014	2018	€ 6.700.000	€ 700.000	€ 0	€ 140.000			
SP6	Herstructurering dorpscentrum Zuidhorn	Gemeente Zuidhorn			Voltooid			2011	2015	€ 3.000.000	€ 700.000					
SP7	Centrumplan Bedum	Gemeente Bedum			Uitvoering			2015	2017	€ 4.880.000	€ 700.000	€ 0	€ 200.000			
SP8	Herinrichting Onderendamsterweg	Gemeente Winsum			Voltooid			2013	2016	€ 2.540.000	€ 700.000					
SP9	Project Ten Boer	Gemeente Ten Boer	Ikv compensatiemiddelen is de bijdrage in 2012 uitgekeerd. Afrekening in 2017		Afgerond			2012	2017	€ 1.425.000	€ 700.000	-€ 107.456				
TOTAAL										€ 50.102.268	€ 10.900.000	€ 266.628	€ 1.369.784	€ 140.000		
Regiopark																
RP054	Versterking recreatieve infrastructuur, landschap EHS Reitdiepgebied	Prolander		U	Uitvoering			2011	2018	€ 3.798.000	€ 414.000		€ 82.800			
RP062	Landgoed Amelte, deelproject Assen aan de Aa	Gemeente Assen		V	Voltooid			2012	2017	€ 943.000	€ 516.000	€ 103.200				
RP065	Entree Meerweg	Provincie Groningen		U	Uitvoering			2013	2018	€ 2.975.000	€ 790.000		€ 632.000	€ 158.000		
RP067b	Het Hoge Hert	Natuurmonumenten		U	Uitvoering			2012	2017	€ 681.000	€ 306.000	€ 192.800	€ 48.200			
RP072	Pilot landschap onderhouden we samen	Landschapsbeheer Drenthe		U	Uitvoering			2016	2018	€ 80.000	€ 30.000		€ 15.000			
RP075	Landschapselementen Haren fase II	Landschapsbeheer Groningen		V	Voltooid			2012	2013	€ 260.602	€ 104.241	€ 20.848				
RP077	Wandelnetwerken MH	Landschapsbeheer Groningen		V	Voorbereiding			2016	2019	€ 98.750	€ 5.000			€ 5.000		
RP080	Assen aan de Aa, deelproject Bosbeek/Nijlandsliep	Gemeente Assen		U	Uitvoering			2012	2014	€ 3.240.000	€ 500.000		€ 500.000			
RP081	Programma landschapsgoed/ recreatie en water IGS	Samenwerkingsverband Leek-Roden		U	Uitvoering			2013	2015	€ 4.330.000	€ 1.395.000		€ 279.000			
TOTAAL										€ 16.406.352	€ 4.060.241	€ 316.848	€ 1.557.000	€ 163.000		
Regionale en lokale projecten																
1.1	Hoorlse Meer & Hampshire Hotel	Jan Legters		U	Uitvoering			2015	2016	€ 2.000.000	€ 300.000		€ 120.000	€ 120.000	€ 60.000	
1.2	Health Hub Roden	Hanzehogeschool		U	Uitvoering			2015	2015	€ 11.000.000	€ 559.000	€ 111.800	€ 157.700		€ 111.800	
1.3	Landgoederen Eelde-Paterswolde	Natuurmonumenten		U	Uitvoering			2015	2015	€ 850.000	€ 150.000		€ 37.500			
1.4	i.Turn.It	i.Turn.It		U	Uitvoering			2015	2015	€ 3.027.500	€ 230.000	€ 46.000				
1.5	Innovatieboerderij Zuidhoren	Gebiedscoöperatie Westerkwartier		U	Uitvoering			2015	2015	€ 1.100.000	€ 330.000	€ 99.000	€ 39.000	€ 66.000		
2.2	Into Nature (Kunstmanifestatie Drenthe)	Stichting Drenthe Kunst, Cultuur en Natuur		V	Voltooid			2015	2016	€ 1.300.000	€ 150.000	€ 21.786				
2.8	Alternatief concept drukrolering	Tauw		U	Uitvoering			2015	2016	€ 300.000	€ 23.512		€ 4.702			
2.10	Woldwijk	Gemeente Ten Boer		U	Uitvoering			2015	2016	€ 100.000	€ 50.000					
2.15	SMART Campus Zernike	SMART-Campus Coalitie		U	Uitvoering in fases			2015	2016	€ 300.000	€ 18.414	€ 3.683	€ 31.586			
3.3	E-intelligence	Gemeente Assen		U	Uitvoering			2016	2017	€ 365.000	€ 182.500	€ 80.000	€ 20.000	€ 66.000		€ 16.500
3.7	Natuur- en landschapsboerderij	P. en M. van Wijk		U	Uitvoering			2016	2017	€ 409.000	€ 100.000		€ 30.000	€ 20.000		
3.11	Slim appje MVO	Stichting Assen voor Assen		U	Uitvoering			2016	2017	€ 131.460	€ 36.300	€ 29.040	€ 7.260			
3.12	Energy Barn	Hanzehogeschool		U	Uitvoering			2016	2017	€ 740.000	€ 200.000	€ 160.000	€ 40.000			
3.14	Mountainbikeroutes Noordenveld	Stichting XC Sports		U	Uitvoering			2016	2017	€ 306.000	€ 50.000	€ 40.000	€ 10.000			

Meerjarenbeeld uitvoeringsprojecten en Uitvoeringsprogramma 2018

Vastgesteld in Stuurgroep 5 maart 2018, stand van zaken 1 januari 2018

Projectnr Basispakket	PROJECTNAAM	PROJECTTREKKER (organisatie)	KORTE TOELICHTING PROJECT	STATUS	STADIUM	FASERING			PROJECT KOSTEN	REGIOFONDS BIJDRAGE	2017	2018	2019	2020	2021 en verder
						Voorbereiding	Start Uitvoering	Gereed			Opgevraagd	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken
3.15	Arboretum Assen	Stichting Arboretum Assen		U	Uitvoering	2016	2017	2018	€ 30.000	€ 15.000	€ 12.000	€ 3.000			
3.17	Living Lab	Provincie Drenthe		V	Voorbereiding	2016			€ 600.000	€ 150.000					
3.18	Indietopia	Indietopia		U	Uitvoering	2016	2017	2019	€ 515.000	€ 200.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 40.000		
4.1	Winsum 0-110	Gemeente Winsum		U	Uitvoering	2016	2017	2019	€ 260.000	€ 65.000	€ 52.000		€ 13.000		
4.8	Cycling Espresso	Cycling Espresso		U	Uitvoering	2016			€ 60.000	€ 10.000		€ 10.000			
4.11	Groeningen	Hanzehogeschool		U	Uitvoering	2016	2017	2019	€ 247.150	€ 86.500		€ 69.200		€ 17.300	
4.12	Techdegree	I.Turn.It		V	Voorbereiding	2016			€ 200.000	€ 49.500					
5.1	Feest in Oost en West	St. Oude Gr. Kerken		V	Voorbereiding	2017			€ 1.994.000	€ 295.000					
5.3	Riolering Euvelgunne	Gemeente Groningen		U	Uitvoering	2017	2017	2020	€ 250.000	€ 125.000	€ 50.000	€ 50.000		€ 25.000	
5.5	Woldwijk fase 2	Gemeente Ten Boer		V	Voorbereiding	2017			€ 200.000	€ 100.000					
5.7	Facilitair Centrum Interzorg	L. van Nisselroy		V	Voorbereiding	2017			€ 25.000	€ 100.000					
5.9	Spraakmakend Media	Spraakmakend Media		U	Uitvoering	2017	2017	2019	€ 170.250	€ 22.037	€ 17.629		€ 4.407		
TOTAAL									€ 26.480.360	€ 3.597.763	€ 802.938	€ 829.948	€ 329.407	€ 214.100	€ 16.500

	Regiofondsbijdrage 2018
Regiopark	€ 1.557.000
Reg & Innovatieve projecten	€ 829.948
Substantiele projecten	€ 1.369.784
Beter Benutten 1	€ 1.698.836
Vervolg Beter Benutten	€ 2.755.314
Bereikbaarheid (ex Beter Benutten)	€ 6.207.923
	€ 14.418.805



Toelichting op het Regionaal Woondocument

Inleiding

Dit jaar maakt het Regionaal Woondocument onderdeel uit van de Jaarstukken 2018 Regio Groningen-Assen. Hieronder wordt het verloop van dit document kort geschetst. Met de vaststelling van het Regionaal Woondocument door de raden van de Groninger gemeenten wordt voldaan aan bepaling 2.15.1 in de Omgevingsverordening van de provincie Groningen. De Drentse gemeenten zijn hierin vormvrij.

Regionaal Woondocument op hoofdlijn

Het Regionaal Woondocument bundelt het instemmingsmodel uit 2012, de uitvoeringspraktijk van deze afspraken en de tussentijdse aanpassingen samen in één document. De laatste aanpassingen op basis van de Regionale woningmarktanalyse Regio Groningen Assen 2017-2030 (KAW/Weusthuis) zijn de aanleiding geweest tot deze bundeling. De aanbevelingen uit de woningmarktanalyse 2017-2030 zijn meegenomen in het Regionaal Woondocument. Op 5 maart heeft Stuurgroep Regio Groningen-Assen het Regionaal Woondocument vastgesteld.

Het Regionaal Woondocument bevat géén nieuwe afspraken of wijzigingen van de bestaande afspraken, maar is een totaaloverzicht van de afspraken in de regio over wonen vanaf 2012 tot en met heden.

Achtergrond Woningbouwdossier Regio Groningen-Assen

Binnen de Regio Groningen-Assen wordt al 20 jaar intensief samengewerkt aan de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de regio. Vanaf het ontstaan van de Regio Groningen-Assen is het woningbouwdossier als een regionale en gezamenlijke opgave opgepakt. Terugkijkend kan geconstateerd worden dat zowel in tijden van groei als in tijden van crisis er sprake is van regionale verbondenheid; de woningmarkt beperkt zich niet tot de gemeentegrenzen. De sturingsopgave voor de regionale woningmarkt is door de jaren heen van karakter veranderd:

- Toen de Regio Groningen-Assen 20 jaar geleden werd gevormd, was een van de opgaven: het beperken van de suburbanisatie vanuit de stad Groningen naar de regio.
- Rond 2000 bleek de woningbouwopgave zo omvangrijk dat werd besloten grote nieuwe locaties bij de stad en in de regio te realiseren: Leek-Roden, Meerstad, Groene Compagnie-Hoogezand, Ten Boer, Zuidhorn. Er werden afspraken gemaakt over de wijze waarop de grote kwantitatieve opgave om de RGA moest worden ingevuld.
- Met woningmarktcrisis rond 2008 bleek de vraag naar veel van deze locaties tegen te vallen en werd regionaal gestuurd op afbouw van het aantal ontwikkellocaties.

In 2012 zijn er binnen Regio Groningen-Assen afspraken gemaakt in het regionaal instemmingsmodel voor de woningbouw- en bedrijventerreinenopgave. Doel hiervan was om meer balans aan te brengen in het aanbod van locaties, verkleining van risico's, benutting van marktkansen en het realiseren van regionale kwaliteitsdoelstellingen op het vlak van bereikbaarheid en landschap. Kern van dit model is dat voor wonen en bedrijventerreinen planningslijsten zijn opgesteld. Voor volumeafwijkingen naar boven ('nieuwe woningbouwplannen') was regionale instemming nodig. Waarbij binnen het instemmingsmodel wonen de gemeenten vrij de vastgestelde meerjarige planning en programmering ter hand konden nemen. Ook worden de stappen beschreven die vooraf regionale instemming behoeven.

ADRES
Oosterstraat 56a
9711 NX Groningen

Postadres
Postbus 610
9700 AP Groningen

Telefoon
(050) 316 42 89

1/2
info@regiogroningenassen.nl



Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

In 2015 is besloten om onderzoek te doen naar de actuele trends en ontwikkelingen en zijn nieuwe woningbouwprognoses opgesteld. Het Woningbehoefteonderzoek bevestigde de enorme populariteit van het stedelijke wonen in Groningen. Tevens gaf het een geactualiseerd en genuanceerder beeld van de hele Regio Groningen-Assen. In dit onderzoek is de regio in een aantal subregio's (samenhangende deelregio's) opgedeeld en dit weer nader gespecificeerd na onder andere de lokale perspectieven op basis van er ligging, imago en bevolkingsopbouw.

In het aansluiting op het Woningbehoefteonderzoek werd de vraag gesteld of de afspraken uit 2012 - tot stand gekomen ten tijde van crisis op de woningmarkt en sterk gericht op aantallen - ook herijkt zouden moeten worden. Hiertoe is een "Regionale woningmarktanalyse Regio Groningen Assen 2017-2030". Deze analyse bevestigde dat de opgave op de woningmarkt anno 2017 anders is dan in 2012. In 2012 moest drastisch in het aantal nieuwbouwwoningen worden gesnoeid terwijl uit de recente analyse blijkt dat er een grotere behoefte is aan woningen binnen bepaalde milieus.

Monitoren

Om de ontwikkelingen in de woningmarkt te volgen wordt halfjaarlijks de Woningbouw- en woningmarktmonitor uitgevoerd. Deze worden integraal gepubliceerd op de website.

Chronologisch overzicht

2011-2012:	Vier informatiebijeenkomsten raden en Staten regionaal instemmingsmodel in 2011 en 2012
20-12-2012:	Vaststellen regionaal instemmingsmodel wonen en bedrijventerreinen door Stuurgroep RGA
08-10-2015:	Informatiebijeenkomst raden en Staten Woningbehoefteonderzoek (Companen)
03-07-2015:	Vaststellen rapport Woningbehoefteonderzoek (Companen) door POWonen
07-07-2017:	Vaststellen rapport Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030 (KAW-Weusthuis) door POWonen
13-07-2017:	Vaststellen rapport Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030 (KAW-Weusthuis) door SG RGA en ingestemd met voorstel van POWonen om een Regionaal Woondocument op te stellen.
01-11-2017:	Informatiebijeenkomst raden en Staten over Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030
08-02-2018:	Vaststellen Regionaal Woondocument door POWonen
05-03-2018:	Vaststellen Regionaal Woondocument door SG Regio Groningen-Assen

ADRES

Oosterstraat 56a
9700 AP Groningen

Postadres

Postbus 610
9700 AP Groningen

Telefoon

(050) 316 42 89

2/2

info@regiogroningenassen.nl

Aanleiding Regionaal Woondocument

Dit Regionaal Woondocument bundelt het instemmingsmodel uit 2012, de uitvoeringspraktijk van deze afspraken en de tussentijdse aanpassingen samen in één document. De laatste aanpassingen op basis van de Regionale woningmarktanalyse regio Groningen Assen 2018-2030 zijn de aanleiding geweest tot deze bundeling. Dit Woondocument bevat dus geen nieuwe afspraken, wijzigingen van bestaande afspraken of nieuw beleid. Met de vaststelling van dit Woondocument door de raden van de Groninger gemeenten wordt voldaan aan artikel 2.15.1 van de omgevingsverordening van de provincie Groningen. De vaststelling is voor de Drentse gemeenten vormvrij.

Leeswijzer

- *Hoofdstuk 1: Inleiding - pagina 3*
Introductie over 20 jaar samenwerken op het gebied van ruimtelijke en economische ontwikkelingen binnen de Regio Groningen-Assen. Daarbij wordt ingezoomd op de sturingsopgaven voor de regionale woningmarkt.
- *Hoofdstuk 2: De regionale woningbouwafspraken - pagina 4*
Terugblik op het regionale instemmingsmodel uit 2012. Daarnaast wordt ingegaan op de tussentijdse wijzigingen. Er wordt afgesloten met de actualisaties naar aanleiding van het regionale woningbehoefteonderzoek (2016) en de regionale woningmarktanalyse (2017). Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de gemaakte afspraken binnen de Regio Groningen-Assen.

Bijlagen 1-3 bevatten uitsneden van de meest relevante passages uit de Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030 (KAW-Weusthuis 2017):

- *Bijlage 1: De ontwikkeling van de bevolking - pagina 7*
- *Bijlage 2: De regionale woningmarkt - pagina 11*
- *Bijlage 3: Uitwerking naar deelmarkten - pagina 21*
- *Bijlage 4: Regionaal instemmingsmodel 20-12-2012 - pagina 30*

Chronologisch overzicht

2011-2012	4 informatiebijeenkomsten raden en Staten regionaal instemmingsmodel
20-12-2012	Vaststelling regionaal instemmingsmodel wonen en bedrijventerreinen door SG RGA
08-10-2015	Informatiebijeenkomst raden en Staten Woningbehoefteonderzoek (Companen)
03-07-2015	Vaststelling rapport Woningbehoefteonderzoek (Companen) door POW
07-07-2017	Vaststelling rapport Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030 (KAW-Weusthuis) door POW
13-07-2017	Vaststelling rapport Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030 (KAW-Weusthuis) door SG RGA
01-11-2017	Informatiebijeenkomst raden en Staten

Hoofdstuk 1: Inleiding

Van afspraken over meer woningen naar afspraken over maximaal te bouwen woningen

Binnen de Regio Groningen-Assen wordt al 20 jaar intensief samengewerkt aan de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de regio. Vanaf het ontstaan van de Regio Groningen-Assen is het woningbouwdossier als een regionale en gezamenlijke opgave opgepakt. Terugkijkend kan geconstateerd worden dat zowel in tijden van groei als in tijden van crisis er sprake is van regionale verbondenheid; de woningmarkt beperkt zich niet tot de gemeentegrenzen. De sturingsopgave voor de regionale woningmarkt is door de jaren heen van karakter veranderd:

- Toen de Regio Groningen-Assen 20 jaar geleden werd gevormd, was een van de opgaven: het beperken van de suburbanisatie vanuit de stad Groningen naar de regio.
- Rond 2000 bleek de woningbouwopgave zo omvangrijk dat werd besloten grote nieuwe locaties bij de stad en in de regio te realiseren: Leek-Roden, Meerstad, Groene Compagnie-Hoogezand, Ten Boer, Zuidhorn. Er werden afspraken gemaakt over de wijze waarop de grote kwantitatieve opgave om de RGA moest worden ingevuld.
- Met het ontstaan van de woningmarktcrisis rond 2008 bleek de vraag naar veel van deze locaties tegen te vallen en werd regionaal gestuurd op afbouw van het aantal ontwikkellocaties.

In 2012 zijn er binnen de RGA afspraken gemaakt over woningbouw om ervoor te zorgen dat de vraag en het aanbod van locaties in goede balans kwam. In 2015 is besloten om onderzoek te doen naar de actuele trends en ontwikkelingen en zijn nieuwe prognoses opgesteld. Dit onderzoek bevestigde de enorme populariteit van het stedelijke wonen in Groningen. Tevens gaf het een geactualiseerd en genuanceerder beeld van de om de stad heen liggende regio. Zo is de regio in een aantal subregio's (samenhangende deelregio's) opgedeeld en zijn ook verschillen binnen een gemeente benoemd (het ene dorp heeft andere perspectieven dan het andere dorp op grond van ligging, imago en bevolkingsopbouw). In het vervolg op dit onderzoek is tevens de vraag gesteld of de afspraken uit 2012 - tot stand gekomen ten tijde van crisis op de woningmarkt en sterk gericht op aantallen - ook niet herijkt zouden moeten worden. Hiertoe is een "Regionale woningmarktanalyse regio Groningen Assen 2017-2030". Deze analyse bevestigde dat de opgave op de woningmarkt anno 2017 anders is dan in 2012. In 2012 moest drastisch in het aantal nieuwbouwwoningen worden gesnoeid. De recente woningmarktmonitor laat zien dat er in 2017 een sterk toegenomen vraag naar woningen is.

Hoofdstuk 2: De regionale woningbouwafspraken

2.1 Het regionaal instemmingsmodel (2012)

In 2012 zijn er binnen de Regio Groningen-Assen (hierna: RGA) afspraken gemaakt op het vlak van woningbouw om ervoor te zorgen dat de vraag en het aanbod van locaties in goede balans kwamen. Aanleiding was de forse daling van de verkoop van woningen de jaren daarvoor en de verwachting dat de markt op dit vlak ook definitief veranderd is. Doel van de afspraken was meer balans aan te brengen in het aanbod van locaties, verkleining van risico's, benutting van marktkansen en het realiseren van regionale kwaliteitsdoelstellingen op het vlak van bereikbaarheid en landschap. Hierbij is het uitgangspunt geweest dat alle gemeenten naar verhouding bouwen conform een scenario dat er jaarlijks 1000 woningen aan de voorraad binnen de regio worden toegevoegd. Verder is hierbij afgesproken dat de beide steden en de gemeenten Haren en Tynaarlo meer mogen bouwen conform het 1500-woningen/ jaar scenario. Dit omdat de woningbouwopgave zich in toenemende mate concentreert in de steden (Groningen en Assen) en Haren en Tynaarlo een bijzondere positie innemen op de woningmarkt. Zij bieden ruimte aan meer excellente woonmilieus waar relatief veel vraag naar was en is. Deze regionale afspraken komen tot uitdrukking in het regionale instemmingsmodel (zie bijlage 4). Kern van dit model is dat voor woningbouw en bedrijventerreinen planningslijsten zijn opgesteld. Op deze lijsten wordt inzichtelijk gemaakt welke woningbouwontwikkelingen de gemeente wenst. Voor volumefwijkingen naar boven is regionale instemming nodig in de RGA.

Hoe werkt regionale instemming?

Gemeenten vragen vooraf regionale instemming voor:

- A. Het voornemen tot het toevoegen van nieuwe plannen voor woningbouw die niet zijn opgenomen in de planningslijst dan wel binnen een ander scenario vallen;
- B. Het voornemen een marktafzet voor woningbouw te genereren dat uitgaat boven het vastgestelde scenario voor de betreffende gemeente.

Nieuwe plannen kunnen in verschillende vormen worden voorgelegd; instemming vindt slechts één maal plaats. Gemeenten agenderen schriftelijk en gemotiveerd hun bedoelde voornemens voor nieuwe plannen en leggen deze voor aan het Portefeuillehoudersoverleg Wonen (voorbereiding via projectteam Wonen). Bij het beoordelen van een voornemen wordt gekeken naar de (sub)regionale marktontwikkeling, de risico's, kwalitatieve concurrentie en toepassing van de SER-ladder. Als er geen instemming wordt bereikt wordt de casus voorgelegd aan de Stuurgroep. Een besluit van de Stuurgroep RGA heeft het karakter van een zwaarwegend advies aan een college.

Provinciale omgevingsverordeningen

Met deze werkwijze werd voldaan aan de provinciale omgevingsverordeningen van Groningen en Drenthe. Binnen de planningslijst voor wonen kan een gemeente een aantal te ontwikkelen woningen opgeven die niet direct zijn toebedeeld aan concrete locaties. Dit geeft gemeenten de ruimte om zonder instemming en afstemming te anticiperen op kleine planontwikkelingen (PM-post). Tevens is in 2012 dat studentenwoningen in Groningen niet meetellen in de regionale verdeling. Tenslotte is afgesproken de vraag en het aanbod naar woonlocaties te monitoren; dit kan aanleiding zijn de planningslijsten bij te stellen.

2.2 Wijzigingen 2014 en 2016

Op het instemmingsmodel zijn in 2014 en 2016 wijzigingen en aanvullingen gemaakt over de werkwijze. Vanwege onder meer ontwikkelingen in de zorg, het belang van inbreiding en een uniforme duidelijke werkwijze zijn er nadere afspraken gemaakt over hoe er in de regio omgegaan wordt met de planningslijsten, de wijze van tellen en de combinaties van wonen met zorg.

Wijze van tellen van woningen

1. Van bruto naar netto - alleen de netto toevoeging wordt meegeteld binnen de RGA.
2. Geen onderscheid meer tussen zelfstandige en onzelfstandige wooneenheden, omdat dit sinds de invoering van de BAG niet meer geregistreerd wordt.
3. Binnen de eigen aantallen (al dan niet met PM-post) mag een gemeente naar eigen inzicht schuiven/toevoegen/wijzigen in binnenstedelijke/-dorpse locaties. Voorwaarde is dat deze aantallen passen binnen de totalen van een gemeente. Bij overschrijdingen van het gemeentelijke totaal blijft het instemmingsmodel van toepassing. Indien woningbouwplannen uitvallen, zijn gemeenten vrij aantallen te schuiven tussen locaties. Voor nieuwe plannen in uitlegebieden blijft regionale instemming vereist.

Wonen en zorg

4. Het ombouwen van kamers in verzorgingstehuizen naar zelfstandige woningen voor dezelfde doelgroep (extramuralisering) telt niet mee als regionale bouwproductie. De aantallen worden via de lijst wel inzichtelijk gemaakt.
5. Het scheiden van wonen en zorg ten gevolge van de BAG en transformaties in het sociale domein tellen niet mee in de regionale woningbouwafspraken.
6. Vervangende nieuwbouw van zorgvastgoed (al dan niet op dezelfde locatie) telt niet mee voor de regionale woningbouwafspraken, omdat per saldo geen woonruimte wordt toegevoegd.
7. Nieuwbouw van wooncomplexen voor bijzondere doelgroepen (bijv. begeleid wonen) valt niet onder de regionale woningbouwafspraken, omdat deze complexen exclusief zijn bestemd voor bijzondere doelgroepen en niet beschikbaar komen voor de reguliere huurmarkt.

Planningslijsten

8. Wijzigingen in het aantal woningen tussen plannen onderling, binnen een gemeente, die allemaal zijn opgenomen in de lijst en passen binnen het scenario, hoeven niet te worden gemeld en worden jaarlijks inzichtelijk gemaakt.
9. Uitgangspunt is bouwen voor de behoefte en niet de productie. Dit betekent dat in het totaal aan nieuwe woningen het 5-jaarlijkse totaal leidend is en niet de planningslijsten.

Monitoring & prognoses

10. De woningbouwmonitor wordt uitgebreid met demografische gegevens
11. Om in de toekomst beter te kunnen inspelen op de actualiteit is afgesproken om elke vier jaar een woningbehoefteonderzoek uit te voeren en zo nodig op basis hiervan de woningbouwafspraken te herijken. Het volgende WBO is naar verwachting gereed in juni 2019.
12. Ten aanzien van boeggolven is gesteld dat via de woningbouwmonitor jaarlijks bekeken wordt of het een en ander leidt tot een overschot/overschrijding. Op dat moment wordt gezien of regionale instemming vereist is.

2.3 Wijzigingen 2017

Onderstaande wijzigingen zijn doorgevoerd naar aanleiding van het regionale woningbehoefteonderzoek (2015) en de regionale woningmarktanalyse (2017). In beide rapporten is onderzoek gedaan naar wijzigingen in de vraag naar woningen. Aan de hand van een aantal scenario's is de vraag in beeld gebracht. Hierbij is ervoor gekozen om de te verwachte vraag niet vast te zetten op één getal, maar hiervoor een bandbreedte te hanteren. Voor achtergrondinformatie over de aanleiding van deze wijzigingen wordt verwezen naar de bijlagen 1, 2 en 3.

De wijzigingen betreffen:

1. De kwantitatieve woningbouwbehoefte (de vraag) per gemeente wordt uitgewerkt binnen de in bijlage 2 aangegeven bandbreedte voor de uitbreidingsbehoefte.
2. Het aanbod van elke gemeente is opgenomen in een actuele planningslijst. Uitgangspunt bij deze wijzigingen van de regionale woningbouwafspraken is dat het aanbod op de planningslijsten zoals deze is aangeleverd en opgenomen in de regionale woningmarktanalyse, ongewijzigd blijft.
3. Nieuw is dat per 1 januari 2018 in de planningslijsten er een onderscheid gemaakt wordt tussen de eerste 5-jaarsperiode en de daarop volgende periode tot 2030. De eerste 5-jaarsperiode (2018-2023) wordt meer concreet uitgewerkt en er wordt een doorkijk gegeven richting 2030. De ervaring laat zien dat voor een periode van 5 jaar er in redelijke mate voorspeld en gepland kan worden, maar dat de onzekerheden na 5 jaar toenemen.
4. De planningslijsten worden aangevuld met een sloopprogramma.
5. Voor de gemeente Groningen is de bandbreedte voor de uitbreidingsbehoefte vooral van belang als leidraad voor het realiseren van de grote, minimale, woningbouwopgave in het (centrum-)stedelijke gebied.
6. Om te anticiperen op de herindelingen in de provincie Groningen en planningslijsten van herindelingsgemeenten is afgesproken deze samen te voegen na de feitelijke herindeling.
7. Rekening wordt gehouden met de aandachtspunten per subregio. Hieronder de hoofdlijnen van de inzet per subregio:
 - a. **Groningen:** Geen kwantitatieve restricties in centrum stedelijk gebied. Bij toevoeging in de uitbreiding, alleen als de noodzaak aannemelijk te maken is, meer kennis van de vraag en overdruk. Meer (centrum-)stedelijke locaties, waarbij de verstedelijking van Meerstad kansen biedt, doorzetten van de langjarige inzet voor wijkvernieuwing (huur en koop).
 - b. **Noord:** ontwikkelingen binnen de bebouwde kom hebben prioriteit, bestaande uitbreidingslocaties kritisch volgen en middelen creëren voor sturen, strategisch voorraadbeleid huur en koop, particuliere voorraad een extra impuls geven, sturen kwaliteit en bandbreedtes.

- c. **Oost:** ontwikkelingen binnen de bebouwde kom hebben prioriteit, bestaande uitbreidingslocaties kritisch volgen en middelen creëren voor sturen, strategisch voorraadbeleid huur en koop, particuliere voorraad een impuls geven, sturen kwaliteit en bandbreedtes, kansen voor inbreiding in beeld brengen.
 - d. **Zuidwest:** balans tussen inbreiden, uitbreiden en stedelijke vernieuwing, geen nieuwe grootschalige uitleglocatie met excellent woonmilieu bij de stad, meer excellent wonen op inbreidingslocaties, uitbreiding: meer onderscheidend vermogen, nieuwe uitleglocaties: onderbouwen, de gemeenten ontwikkelen strategisch voorraadbeleid, sturen kwaliteit en bandbreedtes: binnen het subregionale maximum blijven. Het aantal woningen van de gemeente Zuidhorn op de planningslijst is conform besluit van het Portefeuillehoudersoverleg Wonen van 7 juli 2017 uitgebreid met 300.
 - e. **Assen:** balans tussen inbreiden, uitbreiden & stedelijke vernieuwing, sturen kwaliteit en bandbreedtes, strategisch voorraadbeleid ontwikkelen (gericht op enkele wijken).
8. Een verzoek tot regionale instemming wordt, voor zover dit niet al gebeurde, vergezeld door een kwalitatieve en kwantitatieve onderbouwing. Bij een nieuw verzoek gaat het erom de regionale en kwalitatieve meerwaarde van nieuwe locaties te onderbouwen. Doel is om de onderscheidendheid ten opzicht van andere locaties inzichtelijk te maken en te vergroten en tevens aan te tonen dat er voldoende markt vraag is. Dit kan beschreven worden aan de hand van de volgende kenmerken:
- Ladder duurzame verstedelijking
 - Locatie, soort en type woning (rij, 2-onder-1-kap, vrijstaand, grondgebonden, gestapeld, appartementen)
 - Woonmilieu (dorps, centrumstedelijk, excellent, stedelijk, moderne stadswijk)
 - Opzet van een plan (onderscheidendheid, uniciteit, stedenbouw en woonmilieu)
 - Bebouwingsdichtheid (meer stads of juist meer dorps)
 - Prijsniveau
 - Relatie met de opgave in de subregio (zie onder 5. per subregio eigen aandachtspunten)
 - Omvang markt vraag in het betreffende marktsegment in vergelijking tot het beschikbare regionale planaanbod

Hierbij moet wel in het achterhoofd gehouden worden dat planontwikkeling zich veelal voltrekt over meerdere jaren, waarbij ontwikkelingen in de markt tot een bijstelling kunnen leiden.

Bijlage 1: De ontwikkeling van de bevolking

[De bijlagen 1 t/m 3 zijn een samenvatting van het rapport Regionale Woningmarktanalyse 2017-2030 (2017, KAW-Weusthuis)]

B1.1 Inleiding

In de Regio Groningen-Assen staan ca. 213.000 woningen, oud en nieuw, grondgebonden en gestapeld, in stedelijk gebied, een buitenwijk of een dorp. Een grote variatie aan woningen in een grote variatie aan woonmilieus. De regio kent woningen en woonmilieus van een hoge kwaliteit, maar ook veel woningen en woonmilieus van een matige tot slechte kwaliteit die onvoldoende toekomstperspectief hebben. Dit betekent dat we voor de komende 15 jaar, naast het toevoegen van ca. 25.000 nieuwe woningen, ook een opgave hebben in het herstructureren van de bestaande voorraad: slopen, renoveren of herontwikkelen. Het herstructureren van de bestaande voorraad en het realiseren van de nieuwbouwopgave dienen op elkaar te worden afgestemd door goed te kijken naar de veranderingen in de woonvraag.

In dit hoofdstuk ligt het accent op de bestaande voorraad. Eerst wordt beschreven hoe de vergrijzing en demografische hobbel effect hebben op de woonvraag (kwalitatieve vraag). Vervolgens wordt de kwaliteit van de bestaande voorraad beschreven. Daarna komen de verandering in de vraag (de hobbel) en de analyse van het aanbod (de kwaliteit bestaande voorraad) bij elkaar in de paragrafen over herstructurering en strategisch voorraadbeleid.

B1.2 Demografisch perspectief

Binnen de regio zien we een onevenwichtige ontwikkeling van de bevolking. Blijvende groei van de bevolking is te verwachten in Groningen (fors), Assen en Zuidhorn. Een stabiel inwonertal of beginnende krimp is, afhankelijk van de demografische scenario's, te verwachten in de gemeenten Noordenveld, Tynaarlo, Haren, Leek en Slochteren. Doorzettende krimp is te verwachten in de gemeenten Bedum, Ten Boer, Hoogezand-Sappemeer en Winsum. Voor het bepalen van de woningvraag in de komende jaren is de te hanteren bevolkingsprognose een belangrijk gegeven. Companen heeft in haar onderzoek van 2015 een zorgvuldige analyse gedaan van de te verwachten natuurlijke aanwas en van de binnen- en buitenlandse migratie per gemeente. Daarbij zijn aan de hand van mogelijke ruimtelijke en economische modellen verschillende scenario's ontwikkeld. Die scenario's vormen een bandbreedte waarbinnen de bevolkingsontwikkeling per gemeente zich zou kunnen ontwikkelen. Via regelmatige monitoring van migratiepatronen moet worden bepaald welk ontwikkelingsscenario per gemeente het meest passend is (in bijlage 2 van het bijlagenrapport bij de Woningmarktanalyse 2017-2030 is een overzicht van de belangrijkste migratiepatronen per gemeente opgenomen).

Naast het prognosemodel van Companen zijn meer prognosemodellen in omloop: CBS, Primos/ABF. De diverse prognosemodellen kunnen tot geheel verschillende resultaten leiden, afhankelijk van de gehanteerde parameters. Dat leidt tot verwarring. Wij hebben meer vertrouwen in de methodiek van Companen dan in die van het CBS. Ten eerste omdat de CBS-prognose een algemene landelijk prognose is die geen rekening houdt met de specifieke situatie in de regio (o.a. tekort aan woningen en beperkte planvoorraad in de stad Groningen) zoals de Companen-prognose dat doet. Ook gaat Companen uit van een meerjarige migratie-analyse. Dit verdient de voorkeur boven de beperktere (korte termijn) migratie-analyse van het CBS.

Toch zijn er ook bij de door Companen opgestelde prognoses kanttekeningen te plaatsen. De migratiepatronen voor de toekomst zijn gebaseerd op trendmatige ontwikkeling in de achter ons liggende 10 jaar. Een periode waarin de woningmarkt vanwege de economische crisis op slot zat, er weinig nieuwbouw plaatsvond en diensgevolge ook weinig doorstroming op de woningmarkt richting moderne stadswijken en rond de stad Groningen gelegen kernen. Nu de woningmarkt in beweging komt, zien we dat er weer omvangrijke migratiestromen naar de buitenwijken en omliggende kernen plaatsvindt. Dit geeft aan dat het klakkeloos omarmen van de prognoses van Companen uit 2015 risico's met zich meedraagt.

In het algemeen geldt echter dat voor vrijwel alle gemeenten de Companenprognoses een betrouwbaar beeld geven binnen de geschetste bandbreedtes. Een uitzondering maken we voor de gemeente Groningen. We zijn van mening dat de door Companen ontwikkelde prognose voor de stad Groningen te optimistisch is in de verwachte groei van het aantal studenten en in de binding van afgestudeerden aan de stad. De prognose voor de gemeente Groningen is naar beneden bijgesteld door uit te gaan van een minder sterke groei van het aantal buitenlandse studenten dan de trendmatige groei zoals die in de prognose van Companen zit. Ook voor de gemeente Hoogezand-Sappemeer willen we een correctie toepassen, hier lijkt de prognose aan de lage kant. De migratieontwikkeling rechtvaardigt een prognose die overeenkomt met het maximale scenario van Companen.

De stad Groningen is de demografische motor van de regio. De stad trekt veel jongeren aan vanuit heel Nederland, maar de laatste jaren ook vanuit de rest van de wereld (30 procent van de studenten aan de RUG komt nu uit het buitenland). We hebben te maken met grote onzekerheden omtrent de ontwikkeling van het aantal buitenlandse studenten. Dat is de laatste vijf jaar fors gegroeid, maar of die groei zich voortzet is onzeker. Dit geeft tevens de kwetsbaarheid van de te verwachten bevolkingsontwikkeling aan. In onze prognoses gaan we uit van een beperkte groei. Ook de mate waarin afgestudeerde studenten in de stad of de regio blijven wonen is onzeker. Deze onzekerheden in de bevolkingsprognose maakt het gewenst de bevolkingsontwikkeling en de migratiepatronen regelmatig te monitoren en zo nodig aan te passen.

De groep afgestudeerden die in de regio blijven hangen, blijft bij voorkeur in de stad Groningen wonen. Dit verklaart de verwachte grote groei van de bevolking van de stad Groningen. Een klein deel van de afgestudeerden kiest voor wonen in Assen of in een meer landelijke omgeving, in een van de 'volledige kernen' of de woondorpen in de regio.

Ondanks de (beperkte) uitstroom van de stad naar de regio zien we bevolkingskrimp in grote delen van de regio. Dit heeft te maken met de sterke vergrijzing en de trek naar de stad van jongeren. Ondanks de bevolkingskrimp zien we toch nog een lichte groei van het aantal huishoudens, vooral veroorzaakt door gezinsverdunding (individualisering en vergrijzing). Huishoudenskrimp gaat zich als eerste voordoen in het oostelijk en noordelijk deel van de regio (na 2020), de regio West volgt na 2025.

Tabel 1: Bevolkingsontwikkelingsscenario's per gemeente (periode 2015-2030). Cijfers zijn afgerond op tientallen. Bron: Companen (2015) (gecorrigeerd voor Groningen; zonder correctie substitutie naar regio).

Periode 2015-2030	Inwoners 1-1-2015	Hoogste scenario 2030	Laagste scenario 2030
Groningen*	200.900	237.590	231.810
Assen	67.090	72.780	71.200
Noordenveld	31.150	30.840	29.210
Tynaarlo	32.500	32.580	31.840
Haren	18.590	18.970	17.040
Leek	19.440	19.390	18.880
Zuidhorn	18.730	19.610	18.910
Bedum	10.480	10.140	9.910
Ten Boer	7.480	6.540	6.160
Winsum	13.720	12.330	11.860
Hoogezand-Sappemeer	34.500	33.390	31.460
Slochteren*	15.490	15.550	15.010

Opmerking (*): Het inwonertal van Slochteren op 1 januari 2015 is inclusief Meerstad, de prognose voor Slochteren is exclusief Meerstad. Het inwonertal van Groningen op 1 januari 2015 is exclusief Meerstad, de prognose voor Groningen is inclusief Meerstad.

Kader: vergrijzing en effect op de woonvraag

Belangrijk voor de toekomstige woonvraag is de verandering van de bevolkingssamenstelling. Vergrijzing en ontgroening zorgen voor een afname van het aantal gezinnen met kinderen (van 28 procent nu -56.000- naar 24 procent -54.000- in 2030) en een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens (nu 44 procent - 88.000- en in 2030 50 procent: 112.500). Het aantal tweepersoonshuishoudens krimpt licht (van 28 naar 26

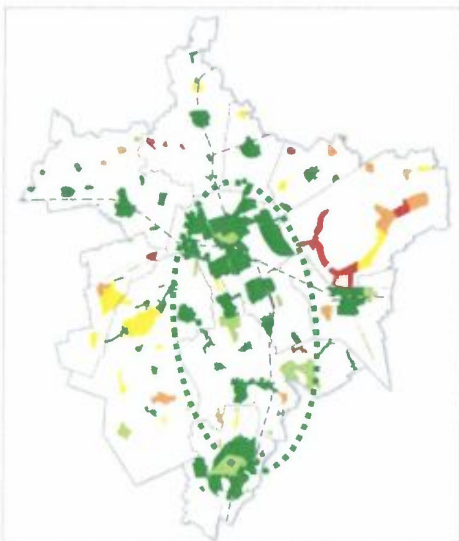
procent). Het aantal oudere huishoudens groeit sterk: van 24 procent nu naar 30 procent in 2030. In de stad Groningen blijft het aantal ouderen onder de 15 procent, maar in de overige gemeenten binnen de regio stijgt het aandeel ouderen naar 30 procent of meer in 2030.

Door de sterke vergrijzing in het grootste deel van de regio ontstaat er discrepantie tussen het beschikbare woningaanbod en de woningvraag. Veruit de grootste groep ouderen met een toenemende zorgvraag blijft zelfstandig wonen. In de praktijk overlijdt meer dan 95 procent van de ouderen uiteindelijk in een zelfstandige woning. Redenen: andere regelgeving in de zorg, een grotere vitale en zelfredzame groep ouderen, vaak een sterke binding aan de eigen woning, woonomgeving en sociaal netwerk en tot slot de fysieke mogelijkheden om de woning (voldoende) toegankelijk te maken. Naast het langer thuis wonen van mensen met een zorgvraag, is er ook behoefte aan meer verzorgde woonvormen: wel zelfstandig, maar met zorg op afroep nabij. Deze woningen staan bij voorkeur direct nabij voorzieningen. Tal van nieuwe initiatieven spelen al in op deze vraag, zowel stedelijke (Leyhoeve-Groningen) als landelijke (Pathuis-Zeyen) woonvormen. Companen becijferde in 2015 een benodigde toename verzorgd wonen voor ca. 140 huishoudens per jaar.

B1.3 De hobbel

De meeste gemeenten in de regio krijgen in samenhang met de vergrijzing te maken met de 'demografische hobbel'. Dat wil zeggen dat er de komende jaren nog vraag zal zijn naar uitbreiding van de woningvoorraad, terwijl er na ca. 2025 sprake zal zijn van vraaguitval en er dus minder woningen nodig zijn om aan de woningvraag tegemoet te komen. De woningen die na 2025 nodig zijn, zullen bovendien anders van kwaliteit zijn: meer afgestemd op de woonbehoeften van ouderen (levensloopbestendig) en duurzamer. Doorgaan met nieuwbouw op de vertrouwde manier kan ertoe leiden dat de problematiek van de kwetsbare woningvoorraad zich over ca. 10 jaar gaat verdiepen en verspreiden over steeds meer kernen in de hele regio. Dit ontstaat bijvoorbeeld als een bestaande woning het in een ontspannen markt verliest van een nieuwbouwwoning en hierdoor niet meer wordt verkocht. Dat kan op veel locaties leiden tot leegstand en verpaupering. Het noordoostelijk deel van de regio heeft het einde van 'de hobbel' in het zicht. Hier is lokaal vraaguitval al merkbaar. Het zuidwestelijk deel gaat dit pas op wat langere termijn ervaren, na 2025. Zo zien we een driedeling in de regio:

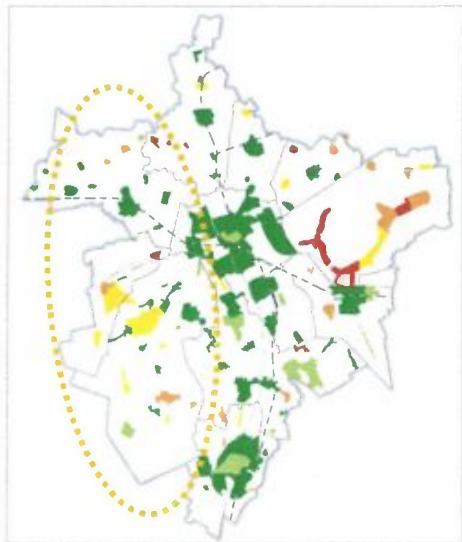
1. De zone van de stad Groningen tot Assen, met de gemeente Haren en delen van de gemeente Tynaarlo: hier zien we tot 2030 nog groei van het aantal huishoudens en een krappe woningmarkt.



Accent op stimuleren investeringen corporaties en particulieren

- aanbodsturing
- groeiende vraag, geen hobbel
- corporaties vernieuwen met oog op de toekomst, wel extra inzet nodig
- particulieren moeten meer investeren in verduurzaming
- rol overheid: bewustwording, informeren, prikkelen, financieel ondersteunen, aanbod creëren

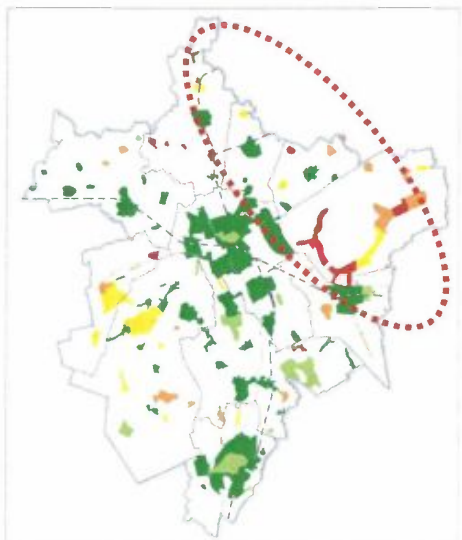
2. Het westelijk deel van de regio. Hier zien we tot 2025 nog een lichte groei van het aantal huishoudens. Er is sprake van een ontspannen woningmarkt.



Investering in bestaande voorraad en sloop-nieuwbouw

- vraagsturing
- hobbel over tien jaar: nieuwbouw + sparen voor herstructurering
- groeiende samenhang in opgave huur en koop: samen met corporaties
- herstructureringsfondsen vormen voor opkoop en verdunning op termijn: 650 koopwoningen
- particulieren en corporaties stimuleren tot investeren in voorraad met toekomst

3. Het noordoostelijk deel van de regio met een zeer ontspannen woningmarkt, huishoudenskrimp en bovendien zorgen de aardbevingen voor problemen op de woningmarkt.



Aanpak krimp en bevingsschade vertalen naar integrale gebiedsontwikkeling

- vraagsturing
- hobbel bijna voorbij, krimp
- versterkingsopgave
- herstructureringsfondsen vormen voor opkoop en verdunning versleten vastgoed: 2000 woningen, waarvan 350 in de koopsector, kosten herstructurering koopsector ca. 25 miljoen euro.
- investeren in wonen op plekken met toekomst
- middelen NAM inzetten voor sloop incurante woningen en versterking toekomstbestendige woningen (lobby NAM, NCG/Rijk)

Bijlage 2: De regionale woningmarkt

B2.1 Werking van de woningmarkt

Locatiekeuze van huishoudens gaat om meer dan de woning alleen

De natuurlijke demografische ontwikkeling (geboorte en sterfte) van gemeenten is goed te voorspellen in demografische modellen. Migratie tussen wijken, dorpen en gemeenten is een veel dominantere factor in de demografische ontwikkeling en veel lastiger te voorspellen. Huishoudens verhuizen doorgaans over korte afstanden en hun keuze is een afweging tussen hun woonvoorkeuren en hun mogelijkheden.

De afweging van huishoudens gaat verder dan het type woning, de prijs en de vraag of het huur of koop is. Verhuismotievenonderzoek (KAW, 2011) wijst uit dat de plek van de woning een doorslaggevende rol speelt bij de keuze van de meeste huishoudens, en minder vaak de woning op zich. Uit dat onderzoek blijkt bovendien dat plekken met veel voorzieningen, werkgelegenheid en goede bereikbaarheid een bindende en aantrekkende werking hebben. Aanvullend speelt de landschappelijke kwaliteit, de uitstraling van de woongebieden en het imago een rol. Dit uit zich duidelijk in vierkantemeterprijzen op de woningmarkt: locaties waarin bovengenoemde factoren bijeenkomen, zijn gewild, de vraag is vaak groter dan het aanbod, en dat leidt tot hogere prijzen per vierkante meter woning. Het toevoegen van woningen, op plekken waar bovengenoemde factoren in voldoende mate aanwezig zijn, kan leiden tot demografische groei. Gedragsanalyse (Companen, 2015) bevestigt dit beeld.

Vraaggericht ontwikkelen betekent voor de regio Groningen-Assen: woningbouw concentreren op gewilde plekken, toevoegen wat aan de bestaande voorraad ontbreekt. Daarin vullen stad en regio elkaar aan.

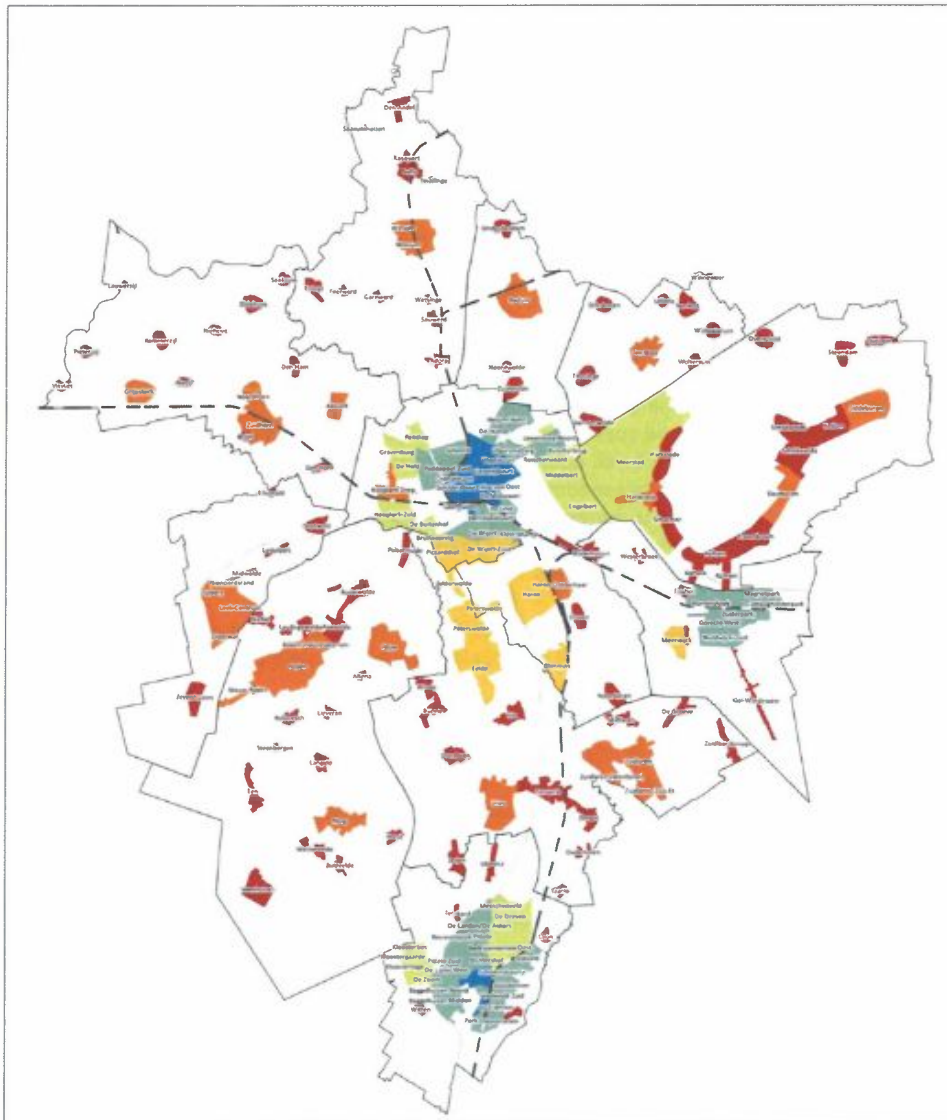
Denken in woonmilieus, als bouwsteen voor vraaggericht ontwikkelen

Het regionale Woningbehoefteonderzoek uit 2015¹ analyseerde niet alleen de vraag naar woningen per type, prijs en eigendom, maar ook de behoefte aan het wonen in de verschillende woonmilieus die de regio rijk is. Het onderzoek maakt onderscheid in de woonmilieus centrum-stedelijk, stedelijk, moderne stadswijk, volledige kernen, woondorpen en als bijzonderheid het excellente woonmilieu. Daarmee legde de regio een basis voor vraaggericht programmeren. Deze woonmilieu-indeling vormt ook de basis voor dit onderzoek, zij het dat we op meer plekken het excellente woonmilieu herkennen dan in de analyse van 2015². De kaart hierna geeft een overzicht van de aanwezige woonmilieus zoals die door ons worden onderscheiden.

¹ Companen (2015).

² Op basis van vierkantemeterprijzen en signalen van marktpartijen rekenen we ook bestaande wijken in Groningen-Zuid mee als excellent wonen, en rekenen we niet alleen Paterswolde maar ook Eelde toe aan excellent wonen.

Figuur 1: Woonmilieus in de Regio Groningen Assen



Legenda

Woonmilieus

- centrum-stedelijk
- stedelijk
- moderne stadswijk
- excellent
- volledige kern
- woonkern



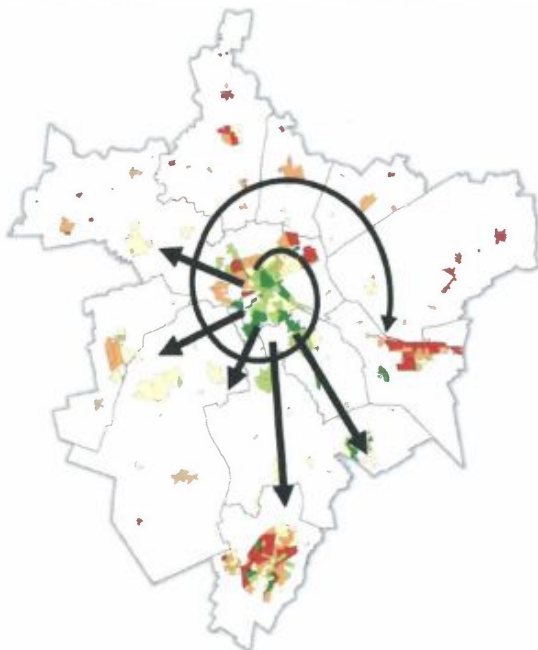
De markt begrijpen, vraagt om méér dan kijken naar woningen en woonmilieus

Aanvullend op het regionale onderzoek uit 2015 constateren we dat een vraaggerichte benadering nog verder gaat dan een indeling in woningtypen en woonmilieus. Drie belangrijke andere factoren maken, op hoofdlijnen, aanvullend het verschil op de woningmarkt:

1. nabijheid van het centrum van de stad Groningen;
2. de windrichting/subregio;
3. een bijzonderheid; excellent wonen.

Figuur 2 illustreert de eerste twee factoren, gevolgd door een toelichting op de factoren.

Figuur 2: Positionering woningmarkt Regio Groningen-Assen op basis van de gemiddelde woningprijs per m². De pijlers geven de overwegende migratierichting vanuit het woningmarktgebied van de stad Groningen.



1. Startpunt Martinitoren als beginpunt oriëntatie woningzoekenden;
2. Van Haren naar Hoogezand-Sappemeer: van 'excellent' naar 'value for money'. Het zwaartepunt van de vraag ligt hierbij op de regio Zuidwest.

1. De nabijheid van het centrum van de stad Groningen.

De stad trekt van oudsher veel jongeren aan vanuit het hele noorden en in iets minder mate de rest van het land. Steeds meer komen zij ook vanuit de rest van de wereld³. De groep jonge, kleine huishoudens kiest traditioneel voor wonen in de stad.

In eerdere decennia kozen huishoudens in grote aantallen voor ruim en betaalbaar wonen aan de rand van de stad of in dorpen in de regio, op het moment dat zij aan gezinsvorming begonnen. De laatste twee decennia blijkt dat niet alleen kleine, jonge huishoudens een voorkeur hebben voor de stad, maar dat dit ook geldt voor steeds meer gezinnen. Bovendien neemt vooral het aantal kleine huishoudens toe. Dit is een internationaal fenomeen dat ook in andere Nederlandse steden en zeker ook in Groningen zichtbaar is.

Het is de stad Groningen met wisselend succes gelukt om binnen de gemeentegrenzen voldoende passende woningen te bieden. In de jaren waarin Groningen relatief veel gezinswoningen in of aan de stad wist toe te voegen, bleken veel stedelijke gezinnen dat daadwerkelijk te verkiezen boven het wonen in regiokernen. De regiokernen ontwikkelen in dat geval vooral voor eigen vraag, en minder voor instroom vanuit de stad.

³ 30 procent van de instromende studenten aan de RUG komt inmiddels uit het buitenland.

Ruim voor de woningmarktcrisis reikte de uitstroom vanuit de stad Groningen tot aan de uiteinden van de regio. Tijdens de crisis was er eveneens uitstroom naar buiten de gemeente, maar vooral naar feitelijk stedelijke uitbreidingslocaties als Ter Borch (Tynaarlo), Meerstad (Slochteren) en Haren-Noord (Haren), aangevuld met de uitbreiding van het dorp Zuidhorn (Oostergast). Actueel merken ook andere regiogemeenten weer een aantrekkende toestroom, als gevolg van de grote woningbehoefte in de stad, en de opgelopen druk op de woningmarkt in de stad⁴.

Huishoudens maken elk een unieke afweging, tussen factoren als prijs, ruimte, bereikbaarheid van werk of sociaal netwerk, gewenste uitstraling, en vele minder meetbare zaken. Niet voor iedereen heeft de mate van stedelijkheid van het wonen evenveel waarde. Zie voor een nadere onderbouwing het onderzoek Woonmilieus in Stad. Met name huishoudens die zich uit eigen beweging al oriënteren op groen-stedelijke woonwijken aan de rand van de stad, blijken zich breder te oriënteren dan hun eigen gemeentegrens. Zij richten zich ook op voorzieningenkernen en soms ook op woondorpen in voornamelijk de eerste ring rond de stad.

2. De windrichting.

De zuidwestkant van de regio blijkt relatief veel huishoudens te binden en heeft bovendien een aantrekkende werking op de stad Groningen en de subregio's Noord en Oost. Binnen de subregio Zuidwest zijn er per kern verschillen in aantrekkingskracht op andere gebieden, maar daar waar afstand tot de stad, voorzieningen, bereikbaarheid van werk per auto en OV, landschap, uitstraling en imago in positieve zin samenkomen, leidt dat tot sterke vraag en hoge prijzen voor het wonen. Haren is daarvan het traditionele voorbeeld, en meer recent blijkt de uitbreidingslocatie Ter Borch in de gemeente Tynaarlo aan die voorwaarden te voldoen.

Op hoofdlijnen verandert de woningmarkt 'met de klok mee' van karakter, vanaf Haren ('excellent wonen') naar Hoogezand ('value for money') en alles wat daartussen ligt. Elke regiokern heeft een eigen, uniek palet aan kenmerken die daarin van invloed zijn. In aantal richt de grootste groep woningzoekenden zich op de zuidwestelijke delen van de regio (zone Haren t/m Zuidhorn).

3. Bijzonder milieu: excellent wonen bij de stad Groningen

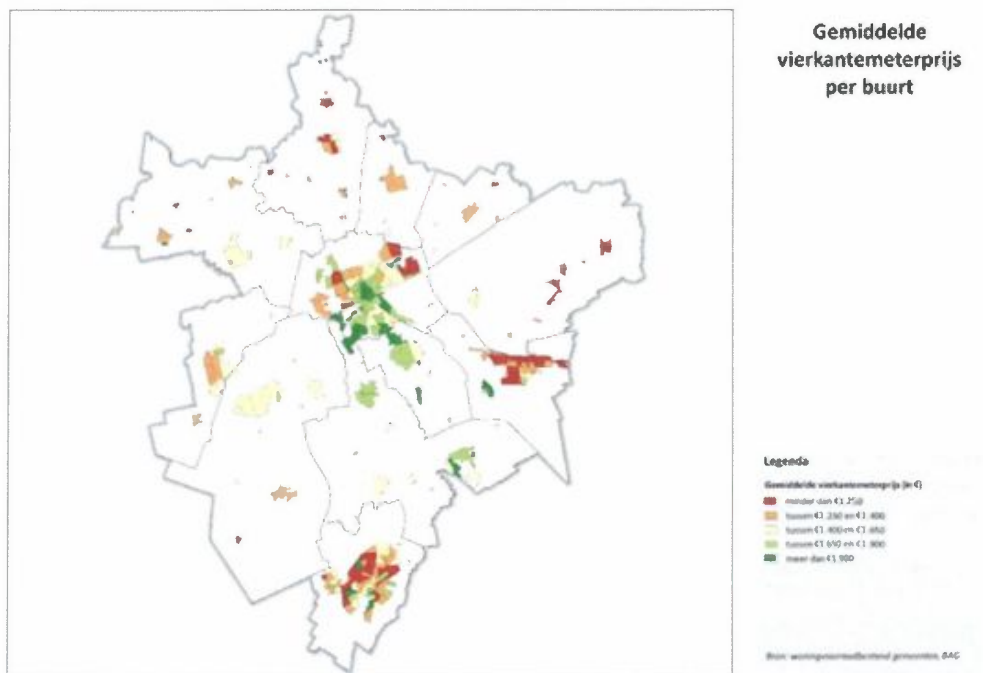
De laatste decennia bleek dat er vanuit de stad Groningen een grote vraag was naar excellent wonen: hoogwaardige woonlocaties in het hogere prijssegment, vlakbij de stad Groningen, bij voorkeur aan de zuidrand van de stad, zoals Haren-Noord, Ter Borch en Helpermaar. In onze analyse herkennen we meer gebieden met excellent wonen dan in het onderzoek uit 2015. Dit is te herkennen in de vierkante meterprijzen op gebiedsniveau (zie ook de kaart in Figuur 3).

Ook tijdens de crisisperiode bleef de vraag naar excellent wonen bestaan. Dit duidt op een stabiele vraag naar woningen in het hogere prijssegment op aantrekkelijke locaties langs de zuidrand van de stad Groningen.

Voor de economische ontwikkeling van de Regio Groningen-Assen is het van belang te voorzien in een breed scala aan woonmilieus, waaronder ook het excellente woonmilieu, onder andere voor het versterken van het vestigingsklimaat voor bedrijven. Voor het aantrekken van bedrijven is het niet alleen van belang goede bedrijfslocaties te kunnen aanbieden, maar ook aantrekkelijke woonmogelijkheden zijn belangrijk.

⁴ <http://www.rtvnoord.nl/nieuws/170792/Buurgemeenten-Groningen-liften-mee-op-gespannen-markt-stad>

Figuur 3: Gemiddelde vierkantemeterprijs van woningen per buurt. Berekend door WOZ-waarde te delen door het woonoppervlak van een pand.



B2.2 Eerste confrontatie vraag en aanbod op de regionale woningmarkt

De vijf woningbehoefte-scenario's uit het regionale onderzoek van 2015 vormen het startpunt voor verdere analyse van de kwalitatieve vraag en de mogelijkheden om daarin te voorzien. Uitzondering vormen de cijfers voor Groningen, waarvoor een nadere analyse is uitgevoerd⁵.

Scenario's voor de woningvraag per gemeente

Op regioniveau komt het laagste vraagscenario uit op 19.000 woningen in de periode 2017 tot 2030, het hoogste scenario op 29.000. Daarvan komt ruim driekwart voort uit de stedelijke woonvraag van Groningen en een kwart uit de autonome vraag naar woningen in de rest van de regio.

Tabel 2: Woningvraag per subregio (periode 2017-2030), cijfers afgerond op vijftallen.

Periode 2017-2030	Gemiddelde van 5 scenario's	Hoogste	Laagste
Groningen	20.145	21.840	18.200
Assen	2.730	3.430	850
Noord	65	390	-320
Oost	-65	530	-550
Zuidwest	1.910	2.810	1.220
Totaal Regio	24.785	29.000	19.400

Opmerking: De hier getoonde drie scenario's vormen een bandbreedte: het laagste en hoogste scenario, en het gemiddelde van de vijf trendmatige en beleidsmatige demografische scenario's uit het onderzoek uit 2015

De tabellen en figuren hierna bevatten cijfers uit het gemiddelde scenario (meest waarschijnlijke) en maximale scenario (relevant voor het voorkomen van overprogrammering). Het laagste scenario laten we, voor de leesbaarheid en met het oog op de aantrekkende markt, achterwege.

⁵ Door de cijfers voor in- en uitstroom van de groep buitenlandse studenten te actualiseren, binnen het model waarmee ook de vijf bestaande demografische scenario's zijn opgesteld.

Bovenstaande cijfers vormen een zijn gebaseerd op de demografische scenario's uit 2015, maar gezien de sterke dynamiek in de stedelijke ontwikkeling is het raadzaam op korte termijn tot een herijking van de regionale vraagscenario's te komen.

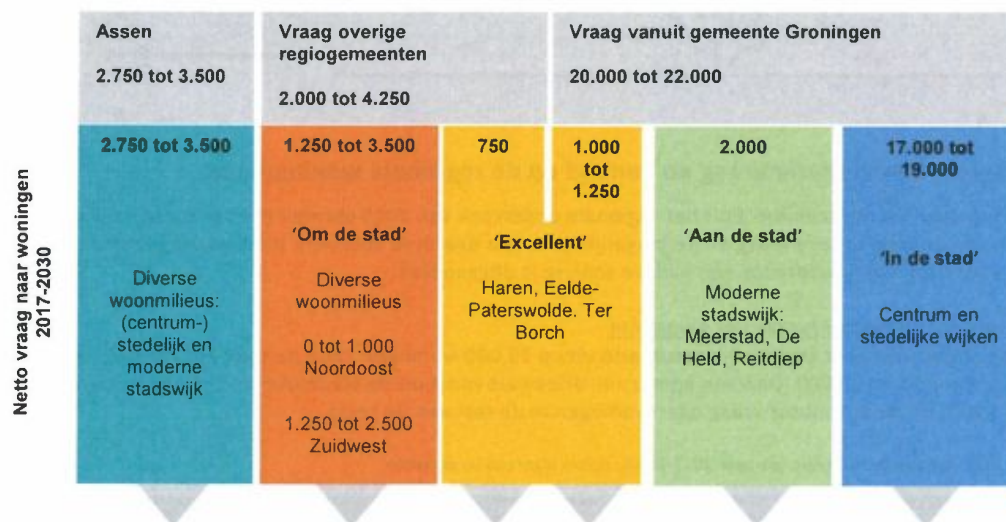
Scenario's woningvraag verdeeld naar woonmilieu

Het schema hierna geeft de behoeftescenario's per woonmilieu vereenvoudigd weer.

- Er is een grote stedelijke woonvraag: mensen die zich bij hun woningkeuze richten op de afstand en de verbinding met het centrum van Groningen. Trends en studies naar woonwensen wijzen hier unaniem op. Het gaat om 17.000 tot 19.000 woningen tot 2030 in stedelijke woonmilieus (voor het (centrum-) stedelijk woonmilieu is dit ongeveer gelijk verdeeld in grondgebonden en gestapeld, voor de andere woonmilieus 80 procent grondgebonden en 20 procent gestapeld⁶). Het gaat om ca. 2.000 woningen in de moderne stadswijken en het gaat om excellent wonen (zie hierna).
- Daarnaast is er een autonome vraag naar wonen in de omliggende gemeenten. In Assen en in de regio Zuidwest is in alle scenario's sprake van een behoeftegroei met enkele duizenden woningen tot 2030, in Noordoost is alleen in het hoogste scenario nog een substantiële behoeftegroei mogelijk.
- Excellent wonen houdt in: clusters van hoogwaardig wonen met dito imago in directe nabijheid van de stad Groningen. Dit is in de praktijk nu voornamelijk mogelijk in Groningen-Zuid, Haren, Eelde-Paterswolde en Ter Borch (gemeente Tynaarlo). Ook de behoefte richt zich op die gebieden, in totaal bijna 2.000 woningen tot 2030.

Nota bene: deze cijfers houden geen rekening met de werkelijke plancapaciteit en 'second-best'-keuzes.

Figuur 4: Woonvraag en plannen verdeeld naar woonmilieus, scenario's midden en hoog, aantallen afgerond op 250-tallen, volgens het onderzoek uit 2015, zonder rekening te houden met werkelijke capaciteit en 'second-best'-keuzes.



De hier getoonde twee scenario's vormen een bandbreedte: het hoogste scenario en het gemiddelde van de vijf trendmatige en beleidsmatige demografische scenario's uit het onderzoek uit 2015.

Match met het beschikbare planaanbod

Vergelijking van de vraagscenario's en het aanbod laat zien dat er te weinig planruimte op regionaal toereikend is in het gemiddelde scenario, en tekort schiet in het hoge scenario. Er zijn grote verschillen per woonmilieu: er is vooral een tekort in de stad Groningen. Als we volledig tegemoet willen komen aan de woningvraag naar het gewenste *stedelijke* woonmilieu in de stad, dan:

- is er in het *stedelijke* woonmilieu van de stad Groningen, bovenop de beschikbare planruimte, nog eens 5.000 tot 7.000 nodig. Daarbij houden we al rekening met de opbrengst van een aanvullende locatiestudie (zie ook paragraaf 0);
- is er speelruimte in het woonmilieu *moderne stadswijk* om in een deel van de stedelijke vraag te voorzien;

⁶ Gebaseerd op de opbouw van alle wijken binnen de gemeente Groningen die binnen deze woonmilieus vallen (grondgebonden: 80,4 procent en gestapeld: 19,6 procent).

- is er te weinig ruimte voor 'excellent wonen' om zowel de vraag vanuit de regio Zuidwest als de vraag uit de stad Groningen te bedienen.

Figuur 5: Beschikbaar planaanbod tot 2030, voor zover nu bekend en vastgelegd in de regionale planmonitor.



B2.3 Substitutie van de vraag: second-best-keuzes

Drie vormen van substitutie, die naast elkaar voorkomen

Ondanks forse inspanningen lijkt het niet aannemelijk dat de totale (centrum-)stedelijke woningvraag tot 2030 binnen het (centrum-)stedelijke gebied kan worden gerealiseerd. Woningzoekenden die op hun voorkeurlocatie (stedelijke woonmilieus) niet de door hen gewenste woning kunnen vinden, zullen op zoek gaan naar een alternatief: er vindt substitutie plaats van de woningvraag naar andere locaties of gebieden die voldoende aan een ieders wensenpakket voldoen.

We zien drie substitutiemodellen waarmee het tekort aan plancapaciteit wordt 'opgelost' en waarbij de aanwezige speelruimte in andere woonmilieus noodzakelijk is:

1. In de stad;
2. Aan de stad;
3. Om de stad.

We lichten deze modellen hierna toe. Het substitutiedrag is niet geheel voorspelbaar, maar de trend en ook de ervaringen van makelaars wijzen uit dat elk van de drie substituties in meer of mindere mate realiteit wordt bij overdruk in de stad Groningen. Mensen kiezen deels voor hogere dichtheid of hogere prijzen in de stad zelf, deels voor uitbreidingswijken aan de stad (Reitdiep, De Held, Meerstad), deels voor kernen rondom de stad, en dan nadrukkelijk in zuidwestelijke richting, met in het bijzonder Haren, Leek-Roden, Eelde-Paterswolde, Peize, Zuidlaren, Zuidhorn (zie hiervoor Figuur 6).

Figuur 6: Naarmate de druk binnen de stad toeneemt, oriënteren huishoudens met een grondgebonden woonwens zich sterker op de stadsrand én de regio.



Model 1. In de stad

Het tekort wordt deels ingevuld in de stad. De wens om gestapeld te wonen is moeilijk substitueerbaar naar andere woonmilieus. In dit model krijgen grondgebonden stedelijke locaties noodzakelijkerwijs een meer gestapeld karakter. De benodigde extra 500 gestapelde woningen zijn daarmee realiseerbaar in de gewenste stedelijke woonmilieus, maar als neveneffect zijn er geen 2.000 maar ca. 1.000 grondgebonden woningen buiten de stedelijke woonmilieus nodig.

Aandachtspunten bij stedelijke ontwikkelingen zijn: zorgen voor behoud van variatie in doelgroepen (leeftijd, inkomen) en producten (grondgebonden, gestapeld), en zorgen voor behoud van een aantrekkelijke leefomgeving (goede openbare ruimte, oplossingen voor toenemende drukte).

Model 2. Aan de stad

Het tekort wordt deels ingevuld op niet-stedelijke locaties in Groningen; hier is sprake van een plancapaciteit van ca. 6.000 woningen (Meerstad, De Held, Reitdiep). Deze plancapaciteit wordt volledig ingevuld door woningzoekenden die bewust kiezen voor grondgebonden wonen in een moderne stadswijk. Om een deel van het tekort aan plancapaciteit op te vangen in de moderne stadswijken zal de beschikbare capaciteit in de moderne stadswijken moeten worden vergroot. Dat kan door nieuwe wijken te ontwikkelen of door verdichting in de reeds geplande wijken.

Aandachtspunten bij de ontwikkeling van niet-stedelijke wijken aan de stad: om hier stedelijk georiënteerde doelgroepen te huisvesten, is vooral de verbinding met de bestaande stedelijke woonmilieus en het centrum van groot belang: de functionele kwaliteit van die verbinding maar ook de beleving ervan, ofwel de ervaring dat mensen verbonden zijn aan de binnenstad. Met name voor Meerstad ligt hier een belangrijke opgave in het tussenliggende gebied. Door de mogelijke extra plancapaciteit hier te ontwikkelen slaan we twee vliegen in één klap: extra plancapaciteit en Meerstad meer met de stad verbonden.

De Held en Reitdiep bieden als moderne-stadswijken voldoende aantrekkelijke woonmilieus als alternatief voor het (centrum-)stedelijk wonen, voornamelijk in het middensegment en deels in het hogere segment. Meerstad sluit op dit moment in ruimtelijk-kwalitatieve zin onvoldoende aan bij het (centrum-)stedelijke gebied. Hierdoor ervaren veel mensen Meerstad als 'ver van het centrum'. Door de verbindingzone met prioriteit en een hoog stedelijke kwaliteit te ontwikkelen kan Meerstad een aantrekkelijker alternatief vormen voor het (centrum-)stedelijke gebied. De ontwikkeling van de zone langs het Eemskanaal is daarbij van groot belang.

Daarnaast is het denkbaar dat er wordt geïnvesteerd in het landschap rondom Meerstad, bijvoorbeeld door het gebied beter te laten aansluiten op het recent aangelegde natuurgebied 't Roegwold (richting Slochteren en het Schildmeer) of het aan te sluiten op de 'laagveengordel' tussen het Schildmeer en het Leekstermeer, Zuidlaardermeer en Paterswoldsemeer.

Model 3. Om de stad

Een deel van de stedelijke vraag naar grondgebonden wonen zal terecht komen in kernen rond de stad Groningen, mits deze een voldoende aantrekkelijk woonmilieu bieden en goed bereikbaar zijn. De meest kansrijke kernen zijn: Eelde-Paterswolde, Zuidlaren, Peize, Roden, Leek, Zuidhorn, Haren. Op kleine schaal is dit ook mogelijk in woonkernen. De kernen hebben binnen de bestaande plancapaciteit (ca. 4.000) ruimte om extra vraag te kunnen opvangen, met uitzondering van de kern Roden. De autonome woningvraag in het zuidwestelijk deel van de regio is berekend op ca. 2.000 tot 3.000, vanuit de stedelijke woningvraag is er dus een overloop mogelijk van nog eens ca. 1.000 huishoudens tot 2030.

Marktpartijen wijzen op de noodzaak om binnen het woonmilieu 'Volledige kern' te werken aan onderscheidende woonkwaliteit. De aanknopingspunten voor het bieden van onderscheidende kwaliteit zijn per gemeente en per kern verschillend en vaak ook locatie-specifiek. De specifieke woonkwaliteit van deze kernen zit vooral in de bestaande kernen en in mindere mate in de uitbreidingswijken. Mede vanwege de grote vraag naar ouderen huisvesting is het van belang te zorgen voor inbreidingsplannen die de ruimtelijke kwaliteit en de voorzieningen van de volledige kernen ondersteunen. Inspelend op de ladder voor duurzame verstedelijking.

Verwachtingen rondom substitutie

De stedelijke woningvraag tot 2030 verdeelt zich naar verwachting als volgt over de regio:

- *In de stad*: (centrum-)stedelijke locaties: capaciteit voor **ca. 12.000** woningen, deels door verdere verdichting. Vraag naar 17.000 tot 19.000 woningen. Daarmee is een stedelijk vraag van 5.000 tot 7.000 woningen nog niet bediend;
- *Aan de stad*: moderne stadswijken: capaciteit maximaal **ca. 6.000** woningen. Autonome vraag is ca. 2.000 woningen. Daarmee is er speelruimte voor maximaal ca. 4.000 woningen, als second-best-keuze door mensen die eigenlijk een stedelijk woonmilieu wensen.
- *Om de stad, Zuidwest*: capaciteit van **ca. 3.000** woningen. De autonome vraag naar woningen is 2.000-2.750 woningen. Er is nog speelruimte voor 250-1.000 woningen, zij het dat in de kernen op de kortste

afstand van de stad juist de minste speelruimte is, en vooral in de kernen Vries en Norg meer speelruimte.

- *Om de stad, Noordoost*: capaciteit van **ca. 2.000** woningen. De autonome vraag naar woningen is 0 tot 1.000. Er is voldoende speelruimte maar de oriëntatie in noordoostelijke richting is kleiner dan in zuidwestelijke richting. Voor een deel is deze ruimte in de programmering nodig om de vernieuwing van de voorraad op gang te houden.
- *Excellent wonen nabij de stad⁷*: capaciteit **ca. 1.250** op bestaande locaties in Haren, Eelde-Paterswolde en Ter Borch. De vraag is ca. 1.750, zowel uit de regio Zuidwest als uit de stad Groningen. De oriëntatie is sterk gericht op de hier genoemde locaties. Een grootschalige nieuwe uitbreidingslocatie in dit gebied is niet gewenst. Dit leidt tot de noodzaak om op kleinschalige binnendorpse locaties in Haren en Eelde-Paterswolde te zoeken naar aanvullende plancapaciteit. Daarnaast is het denkbaar dat op zeer kleine schaal excellent wonen wordt ontwikkeld in nieuwbouwlocaties in Groningen of andere binnendorpse locaties in de regio Zuidwest, maar dat leidt niet tot het creëren van een nieuw excellent 'woonmilieu'.

Conclusies

Gegevens over de vraag, mogelijkheden op locaties en signalen van marktpartijen leiden tot de volgende conclusie voor de periode 2017-2030:

- Het wordt bijzonder lastig om de totale stedelijke woningvraag van **ca. 17.000 tot 19.000** in het (centrum-)stedelijke gebied te realiseren. We schatten dat het realistisch is uit te gaan van de toevoeging van **12.000** woningen in het (centrum-)stedelijk gebied ('in de stad').
- Van de resterende 5.000 tot 7.000 schatten we in dat dit leidt tot het vollopen van bestaande locaties 'aan de stad', ofwel 2.000 autonome vraag en *maximaal* 4.000 door mensen met een eigenlijk stedelijke woonwens tot in totaal **6.000** in de moderne stadwijken.
- *Minimaal 1.000* woningen zijn aanvullend nodig in de zuidwestelijke gemeenten.

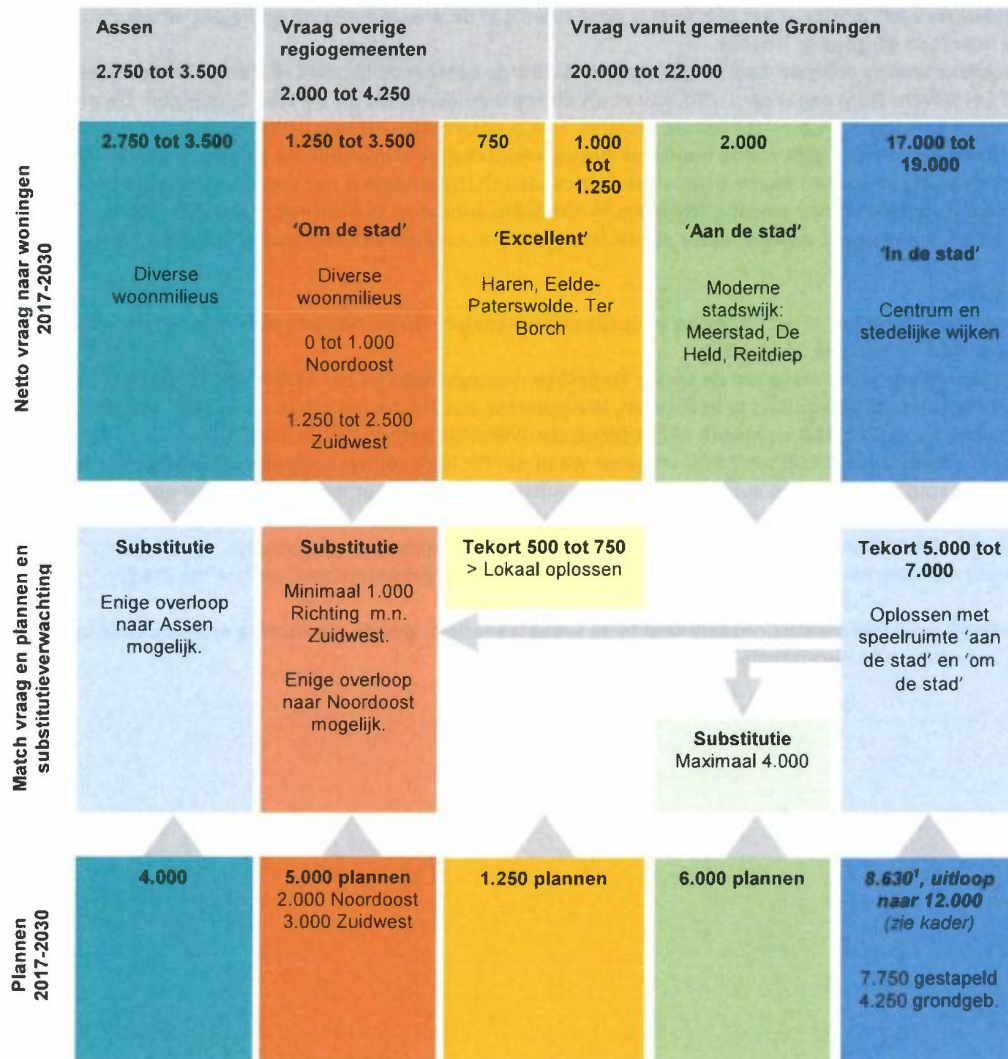
We rekenen dit toe als te verwachten vraag aan de betreffende gebieden 'aan' en 'om' de stad.

Nogmaals benadrukken we de onzekerheid in de vraagscenario's. Goede monitoring en frequente updates van de scenario's zijn noodzakelijk.

⁷ Haren, Eelde-Paterswolde, Ter Borch

Samenvoeging van de vraagscenario's, het aanbod en de te verwachten substitutie leidt tot het volgende overzicht:

Figuur 7: Stedelijke woonvraag verdeeld naar woonmilieus



Bijlage 3: Uitwerking naar deelmarkten

Woningmarkt stad Groningen

Uit de confrontatie van vraag met aanbod blijkt dat er in de stad Groningen een tekort zal zijn aan woningen in het (centrum-)stedelijke woonmilieu. Daarom is het van belang dat er binnen de randvoorwaarden van ruimtelijke kwaliteit gezorgd wordt voor de ontwikkeling van (centrum-)stedelijke woonmilieus in stedelijke dichtheden. Er is zowel vraag naar grondgebonden als naar gestapelde woningen, elk globaal de helft. Om invulling te kunnen geven aan de vraag zal het herontwikkelen van voormalige bedrijvenlocaties, zoals de Eemskanaal- en Damsterdiepzone en de vloeivelden van de Suikerfabriek, met voortvarendheid worden aangepakt, zodat in het (centrum-)stedelijke gebied tot 2030 ca. 12.000⁸ woningen kunnen worden gerealiseerd (zie het kader hieronder).

De stedelijke vraag naar grondgebonden woningen zal deels binnen de bestaande stad, maar ook in de stedelijke uitbreidingswijken kunnen worden opgevangen: Reitdiep, De Held, Meerstad, naast de restruimte in Ter Borch en Haren-Noord.

Meerstad biedt als moderne-stadswijk voldoende ruimte voor de vraagsubstitutie uit het (centrum-)stedelijk woonmilieu. De positie van Meerstad als volwaardig alternatief kan echter nog verder versterkt worden door de verbindingzone tussen Meerstad en het centrum prioritair te ontwikkelen met een hoog stedelijke kwaliteit.

Kader: zoektocht naar meer ontwikkelruimte

Omdat de huidige bekende planruimte onvoldoende groot is om in de vraag te voorzien, onderzocht KAW samen met de gemeente Groningen mogelijke nieuwe (centrum-)stedelijke locaties die voor 2030 zijn te ontwikkelen. De voornaamste zijn de vloeivelden achter de Suikerunie, diverse locaties langs het Eemskanaal, Damsterdiep en Reitdiep, en enkele kleinere stedelijke locaties.

Bij deze locatiestudie is als uitgangspunt gekozen de stad Groningen een gevarieerde mix aan woningtypologieën zouden moeten aanbieden, niet alleen gestapelde woningbouw, maar ook grondgebonden, zodat een gemengde bevolkingsopbouw kan worden gerealiseerd.

In totaal bieden deze locaties ruimte voor de bouw van ca. 11.000 woningen tot 2030. Daarmee zou het totaal aan plancapaciteit aan (centrum-)stedelijke locaties voor de periode 2017-2030 op ca. 17.000 komen. Veel van de mogelijk te ontwikkelen locaties zijn echter onzeker. De meeste woningen in het stedelijke gebied moeten worden gebouwd op locaties die bijzonder lastig zijn te ontwikkelen; veel van de beschikbare locaties zijn niet in eigendom van de gemeente. De gemeente is wel eigenaar van de Suikerunielocatie, inclusief de vloeivelden, daar kan dan ook beter gestuurd worden op woningbouw. Dit neemt niet weg dat ook dit een locatie is waarvoor extra kosten moeten worden gemaakt om deze goed te ontsluiten.

Het onderzoek bevat een inschatting van de werkelijke tijdige realiseerbaarheid van locaties. Daarmee rekening houdend schatten we in dat de huidige planruimte kan worden verhoogd naar in totaal ca. 12.000 tot 2030.

⁸ De bijlagen 1,2 en 3 zijn rechtstreeks overgenomen van de regionale woningmarktanalyse, die medio juli 2017 is vastgesteld. Per 18 december 2017 is het aantal geplande woningen in de gemeente Groningen gegroeid naar circa 16.000 (tot 2030).

Table 3: Verwachte woningbehoefte en plannen Stad Groningen, ingezoomd naar grondgebonden ('ggb') en gestapeld wonen ('gest') (periode 2017-2030). De behoefte-aantallen zijn afgerond op vijftallen. Zie voetnoot 7 voor de verdeling grondgebonden en gestapeld.

Stad Groningen		(centrum-)stedelijk	moderne stadswijk	excellent	totaal Stad Groningen
Periode 2017-2022					
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	ggb	3255	570	325	4150
	gest	3525	145	80	3750
	totaal	6780	715	405	7905
Uitbreidingsbehoefte hoog	ggb	3550	590	330	4470
	gest	3845	150	85	4080
	totaal	7395	740	415	8550
Netto programma (nieuw minus sloop)	totaal	7292	1896	118	9306
Periode 2022-2030					
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	ggb	5005	880	500	6385
	gest	5425	220	125	5770
	totaal	10430	1100	625	12160
Uitbreidingsbehoefte hoog	ggb	5515	925	515	6955
	gest	5970	230	130	6330
	totaal	11485	1155	645	13285
Netto programma (nieuw minus sloop)	totaal	1338	3994	0	5332
Periode 2017-2030					
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	ggb	8260	1450	825	10535
	gest	8950	365	205	9520
	totaal	17210	1815	1030	20065
Uitbreidingsbehoefte hoog	ggb	9060	1515	850	11425
	gest	9820	380	210	10410
	totaal	18880	1895	1060	21835
Netto programma (nieuw minus sloop)	totaal	8630 ⁹	5890	118	14638
<i>vast in bestemmingsplan</i>	<i>totaal</i>	<i>2916</i>	<i>1421</i>	<i>67</i>	<i>4404</i>

Opmerking 1: Plannen in het woonmilieu 'moderne stadswijk' vallen o.a. in Meerstad, Reitdiep en De Held.

Opmerking 2: De behoefte aan modern stedelijk wonen (waaronder in Meerstad) valt naar verwachting hoger uit door substitutie vanuit de stedelijke woonvraag.

Woningmarkt Regio Assen

Assen vormt een zelfstandige woningmarkt binnen de regio, met een sterke uitwisseling naar plaatsen in de directe omgeving (Rolde, Smilde, Beilen, Vries) en met de stad Groningen. Assen biedt een aantrekkelijk stedelijk woonklimaat in combinatie met een hoge kwaliteit aan stadsrand-wonen. Assen kiest qua woningmarktontwikkeling voor een 'voorzichtig herstel': tot 2025 ca. 300 woningen per jaar, daarna ca. 230 woningen per jaar. Dit komt voor de periode 2017-2030 overeen met iets meer dan 3.500 woningen. Dit woningbouwprogramma van in Assen kan worden gerealiseerd binnen de beschikbare plancapaciteit van circa 3.900 woningen, waarvan een deel is vastgesteld en een deel onzeker.

⁹ Dit aantal kan uitlopen tot 12.000 woningen. De opbouw is als volgt: ca. 10.000 woningen met redelijke zekerheid bekend: 8.630 woningen door nieuwbouw, transformatie van bestaand vastgoed, splitsing. 1.500 door vrijkomende (voormalige) studentenwoningen als resultante van het programma Bouwjong. Daarnaast zijn enkele grote stedelijke locaties voor 2030 ontwikkelbaar, maar nog niet opgenomen in plannen. De voornaamste zijn diverse locaties langs Eemskanaal, Damsterdiep en Ulgersmaweg, en enkele kleinere stedelijke locaties. De realiseerbaarheid hiervan wisselt sterk. Maximaal zijn er – aanvullend op de bekende 8.630 – nog eens 7.000 woningen toe te voegen, waarvan onze inschatting is dat ca. 2.000 in stedelijke milieus ook haalbaar zijn voor 2030.

De woonwensen richten zich beperkt op gestapeld wonen en vooral op het grondgebonden wonen. Volgens de woongedragsanalyse van Companen (2015) en conform een woonwensenquête van KAW (2015) is er te weinig aanbod in het stedelijk woonmilieu en te veel in de moderne stadswijk (Kloosterveen). De praktijk leert echter dat stedelijk wonen in Assen ook kan betekenen: nabij voorzieningen, aan de rand van de stad. Marktpartijen bevestigen dat dit een juiste interpretatie is van de woonwensen van Assenaren. We concluderen dat de balans tussen het woningaanbod in de stedelijke en stadsrandmilieus goed is.

Een punt van zorg vormt wel de kwaliteit van de woningvoorraad in enkele oudere, naoorlogse woonwijken. Door de relatief ruime woningmarkt zien we vraaguitval in deze wijken, met op termijn een risico van leegstand en verpaupering.

Tabel 4: Verwachte woningbehoefte en plannen Regio Assen (periode 2017-2030). De behoefte-aantallen zijn afgerond op vijftallen.

Assen	
Periode 2017-2022	
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	1300
Uitbreidingsbehoefte hoog	1600
Netto programma (nieuw minus sloop)	1838
Periode 2022-2030	
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	1430
Uitbreidingsbehoefte hoog	1830
Netto programma (nieuw minus sloop)	2088
Periode 2017-2030	
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	2730
Uitbreidingsbehoefte hoog	3430
Netto programma (nieuw minus sloop)	3926
<i>vast in bestemmingsplan</i>	1668

Woningmarkt Subregio Oost

De woningmarkt in de regio Oost¹⁰ stagneert. De aardbevingen versterken de demografische teruggang die al eerder werd ingezet. Dit leidt tot stagnatie op de woningmarkt in verkoop en nieuwbouw. De beperkte vraag naar nieuwbouw komt vooral uit de eigen gemeente en directe omgeving. De bevolkingsprognoses voor beide gemeenten leiden tot een zekere bevolkingskrimp. Het aantal huishoudens neemt mogelijk licht toe tot 2020 à 2025, afhankelijk van het demografische scenario. Na 2025 speelt huishoudenskrimp en is er geen behoefte meer aan uitbreiding van de woningvoorraad. Extra onzekerheid is recentelijk ontstaan door de in beeld gekomen uitkoopregeling, waarvan de effecten niet zijn te overzien. Mogelijk wordt de krimp hierdoor versneld.

De kwaliteit van de woningen is op veel plekken matig, zowel huur als koop. De aardbevings-problematiek en de lage druk op de woningmarkt leiden tot weinig investeringsbereidheid in de bestaande woningvoorraad. Desondanks is er een forse kwaliteitsslag nodig, door sloop en nieuwbouw van woningen (en gelijktijdige verdunning van de woningvoorraad op die plekken), en door verbetering van woningen. Naast herstructureringslocaties zijn er nieuwbouwlocaties nodig om verdunning in bestaande woonbuurten getalsmatig te compenseren zolang er nog sprake is van huishoudensgroei. Met het oog op de beperkte groei, is het noodzakelijk om vooral binnenstedelijke of binnen-dorpse locaties te benutten voor woningbouw, omdat de kansen op herontwikkeling van die locaties wegvallen op het moment dat daadwerkelijk huishoudenskrimp optreedt.

¹⁰ De gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde zijn op 1 januari 2018 samengegaan in de gemeente Midden-Groningen. Let op: Menterwolde valt buiten de Regio Groningen-Assen. Cijfers voor deze gemeente zijn daarom niet in bovenstaand overzicht opgenomen.

Bij subregio Oost ligt de (netto) plancapaciteit voor de periode 2017-2030 (circa 1.100) boven het maximumscenario (740). Dit overschot aan plancapaciteit is grotendeels het resultaat van een eerder gestelde opgave vanuit de Regio Groningen-Assen. Het afbouwen heeft tijd nodig. Bovendien is enige plancapaciteit nodig om de (grote) opgaven die er met name in Hoogezand-Sappemeer is te faciliteren; het aanhouden van enkele reservelocaties biedt ruimte voor fluctuaties en snel meebewegen. De focus ligt op slimme planontwikkeling, waarbij inbreiding voorop staat. We adviseren flexibel om te gaan met de beschikbare plancapaciteit in Hoogezand-Sappemeer, mede omdat er twijfels zijn over de hardheid van de door Companen opgestelde vraagscenario's voor Hoogezand-Sappemeer.

Hoogezand-Sappemeer heeft een stevig herstructureringsprogramma voor de huursector, met name in Gorecht-West, plannen voor herontwikkeling van het stadshart en focus op het afronden van lopende exploitaties in uitbreidingsplannen. De gemeente is bezig met het uit de markt nemen van niet-harde uitleglocaties. Ook voor de gemeente Slochteren geldt dat het accent de komende decennia zal liggen op de herstructurering van de bestaande voorraad, mede vanwege de aardbevingsproblematiek. Voor de aanpak van de bestaande koopvoorraad zouden de gemeenten in de toekomst een beroep kunnen doen op het regionale herstructureringsfonds. Nieuwbouw zal vooral plaatsvinden in de vorm van inbreidingsplannen binnen bestaande kernen. De plancapaciteit in uitbreidingsplannen (ca. 385) zal, naast de beperkte nieuwe woonvraag, vooral worden gebruikt ter compensatie van te slopen woningen.

Tabel 5: Verwachte woningbehoefte en plannen Regio Oost / gemeente Midden-Groningen (periode 2017-2030). Zie de noot onderaan de pagina voor opmerkingen bij de tabel.

Oost (per 1 januari 2018: gemeente Midden-Groningen)	
Periode 2017-2022	
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	250
Uitbreidingsbehoefte hoog	565
Netto programma (nieuw minus sloop) ¹¹	484
Periode 2022-2030	
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	-195
Uitbreidingsbehoefte hoog	175
Netto programma (nieuw minus sloop)	617
Periode 2017-2030	
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	55
Uitbreidingsbehoefte hoog	740
Netto programma (nieuw minus sloop)	1.101
vast in bestemmingsplan	473

Woningmarkt Subregio Noord

Voor de regio Noord¹² wordt voor de komende 15 jaar een krimp van de bevolking verwacht. Tot 2025 neemt het aantal huishoudens nog wel beperkt toe en daarmee de vraag naar uitbreiding van de woningvoorraad. Het is echter verstandig rekening te houden met de huishoudenkrimp na 2025.

De aardbevingsproblematiek in combinatie met de woningmarktcrisis hebben de nieuwbouw in de drie gemeenten doen stagneren. Sinds kort lijkt de markt weer aan te trekken en is er beperkte belangstelling voor nieuwbouw in Ten Boer, Bedum en Winsum. In het meest optimistische scenario zal de behoefte aan uitbreiding van de woningvoorraad niet groter zijn dan circa 450, maar volgens het meest waarschijnlijke scenario moet rekening worden gehouden met een netto uitbreiding van de woningvoorraad met niet meer

¹¹ In Hoogezand staat een stevige sloopopgave gepland. Op dit moment is niet uit de cijfers af te leiden in welk jaar een bepaalde woning wordt gesloopt. We hebben de sloopopgave voor die gemeente daarom voor de helft aan de periode 2017-2022 en voor de helft aan de periode erna toegekend. In het kader van monitoring wordt nog gewerkt aan een betere weergave van de netto plancapaciteit per jaar.

¹² De gemeenten Winsum, Bedum, Eemsmond en de Marne gaan op 1 januari 2019 op in de herindelingsgemeente Het Hogeland. Daarnaast gaat het gebied Middag-Humsterland naar de nieuwe gemeente Westerkwartier. Let op: Eemsmond en de Marne vallen buiten de Regio Groningen-Assen. Cijfers voor deze gemeenten zijn daarom niet in bovenstaand overzicht opgenomen.

dan 45 woningen tot 2030. Onderwijl is er een netto plancapaciteit van 750 woningen. De drie gemeenten moeten er dan ook rekening mee houden dat de plancapaciteit de komende 15 jaar niet volledig zal worden benut, dat geldt met name voor Ten Boer en Winsum. Na 2025 wordt bovendien huishoudenskrimp verwacht. De programmaruimte voor wonen tot die tijd moet vooral benut worden om de dorpen van binnenuit te vernieuwen. Na 2025 is die ruimte er nog maar heel beperkt.

Tabel 6: Verwachte woningbehoefte en plannen Regio Noord (periode 2017-2030, per gemeente). De behoefte-aantallen zijn afgerond op vijftallen.

Noord	Bedum	Ten Boer	Winsum	totaal regio Noord
Periode 2017-2022				
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	190	60	5	255
Uitbreidingsbehoefte hoog	245	110	60	415
Netto programma (nieuw minus sloop)	154	72	194	420
Periode 2022-2030				
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	30	0	-240	-210
Uitbreidingsbehoefte hoog	85	95	-145	35
Netto programma (nieuw minus sloop)	26	202	102	330
Periode 2017-2030				
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	220	60	-235	45
Uitbreidingsbehoefte hoog	330	205	-85	450
Netto programma (nieuw minus sloop)	180	274	296	750
<i>vast in bestemmingsplan</i>	134	63	222	419

De kernen Ten Boer, Bedum en Winsum bieden ieder het woonmilieu 'volledige kern' (zie de woonmilieukaart), met elk hun lokale unieke accenten. Winsum onderscheidt zich nadrukkelijk door het aanbieden van een volledig duurzaam woonmilieu, wonen aan bevaarbaar water in een gasloze wijk met energie-neutrale woningen. Het programma van de gemeente omvat de nieuwbouw van bijna 300 woningen, waarvan de helft langs het Winsumerdiep bij Winsum staat gepland. In totaal komt dit neer op 120 inbreidingsplannen, tegenover 176 op uitbreidingslocaties. Ten Boer richt zich bij haar nieuwbouwplannen op inbreidingsplannen in het centrum van het dorp en op uitleglocatie Dijkshorn: 274 woningen. Bedum heeft haar focus op de ontwikkeling van een inbreidingslocatie (de Kop van Noord) en op de uitbreidingswijk Ter Laan. De netto toevoeging is 180 woningen, inclusief de herstructurering van wonen en zorg.

Zorgen rond de kwaliteit van de woningvoorraad spelen vooral in enkele kleinere kernen. Daarbij gaat het om vooroorlogse woningen met matige woon- en bouwtechnische kwaliteit. In de kernen Bedum en Ten Boer zien we enkele kleinere buurten met matige woningkwaliteit in de vroeg-naoorlogse bouw. Het verdient aanbeveling nader onderzoek te doen naar de kwaliteit van de woningvoorraad en de risico's van leegstand en verpaupering na de hobbel (na 2025). Voor de aanpak van de bestaande koopvoorraad zouden de gemeenten in de toekomst een beroep kunnen doen op het regionale herstructureringsfonds. De kwaliteitsverbetering van de huurvoorraad blijft achter bij het gemiddelde in de regio. Dit vormt een aandachtspunt bij de jaarlijkse prestatieafspraken met de corporaties.

Woningmarkt Subregio Zuidwest

Voor de regio Zuidwest¹³ geldt dat de bevolking de komende 15 jaar licht gaat krimpen en dat het aantal huishoudens, en dus ook de woningvraag, tot 2025 blijft groeien. Dit algemene beeld geldt voor de gemeenten Haren, Leek, Noorderveld en Tynaarlo, maar niet voor Zuidhorn. De bevolking in de gemeente Zuidhorn blijft groeien tot 2030 en ook het aantal huishoudens groeit fors. In de praktijk kunnen ook de andere gemeenten blijven groeien, afhankelijk van hoeveelheid overdruk vanuit de stad Groningen op deze gemeenten afkomt.

Voor de periode 2017-2030 wordt voor de regio Zuidwest een toename van de woningvraag verwacht met 1.900 tot 3.300 woningen (waarvan 750 excellent wonen), aangevuld met ca. 2.000 grondgebonden woningen vanuit de stedelijke woonvraag, (waarvan ca. 1.000 excellent). Het netto bouwprogramma van de vijf gemeenten tot 2030 bedraagt in totaal ca. 4.000 woningen. De regio heeft dus bij het gemiddelde scenario net voldoende capaciteit om een deel van de overdruk uit de stad Groningen over te nemen. Indien de woningvraag in Zuidwest in de buurt komt van het maximumscenario, zoals onderscheiden door Companen, dan is sprake van te weinig plancapaciteit. Voor de verdeling van de woningvraag over de afzonderlijke gemeenten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de autonome woningvraag per gemeente vormt de basis (750 in excellente woonmilieus, 1.150 tot 2.550 in overige woonmilieus);
- minimaal 1.000 extra woningen vanuit de stedelijke woonvraag zijn over de vijf gemeenten verdeeld naar evenredigheid van de autonome woningvraag;
- minimaal 1.000 woningen in excellente milieus vanuit de stedelijke woonvraag zijn over de gemeenten Haren en Tynaarlo verdeeld naar evenredigheid van de verwachte woningvraag volgens het midden- en maximumscenario, en in verhouding met de totale vraag naar excellent wonen in de perioden 2017-2022 en 2022-2030.

Kader: excellent wonen

Er is vraag naar ca. 1.750 woningen in een excellent milieu (iets meer dan de helft grondgebonden). Er is ruimte bekend voor ca. 1.250 woningen (vooral grondgebonden) tot 2030. Dat is onvoldoende om invulling te geven aan de regionale vraag naar excellent wonen. Bovendien ligt hier een spanningsveld: Haren en Eelde-Paterswolde hebben ook te maken met een lokale (niet per se 'excellente') woonvraag. Het verdient de voorkeur het excellente wonen meer te spreiden over de bestaande woongebieden en geen grote nieuwe locaties uitsluitend en alleen voor deze specifieke doelgroep te ontwikkelen. Een deel van het tekort aan plancapaciteit voor excellent wonen kan worden opgelost door het realiseren van appartementen op inbreidingslocaties, waardoor bestaande grondgebonden woningen beschikbaar kunnen komen voor jonge gezinnen. Mogelijk is – op kleine schaal – ook ontwikkeling mogelijk in nieuwbouwwijken, zoals Meerstad, de Suikerunielocatie, Peize, Leek-Roden of Zuidhorn. Het is wel de vraag in hoeverre deze specifieke woonvraag buiten de nu bekende excellent woonmilieus maakbaar zijn op de relatief grote schaal van een woonmilieu.

Per gemeente hebben we voor de subregio Zuidwest de beschikbare plancapaciteit en de te verwachten vraagontwikkeling in schema gezet (zie de volgende pagina). De overloop van de stedelijke woonvraag zit hierin verrekend.

De beschikbare plancapaciteit bestaat voor de helft uit harde plannen. Voor de zachte, nog uit te werken plannen heerst blijvende onzekerheid, omdat de overdruk uit de stad Groningen lastig voorspelbaar is.

De woonmilieus 'volledige kernen' Zuidhorn, Leek, Roden, Norg, Peize, Eelde-Paterswolde, Haren, Vries en Zuidlaren zorgen voor een gevarieerd aanbod aan woningbouw met eigen accenten. Onderscheidend door de specifieke kwaliteit van de verschillende kernen in combinatie met het landschap, maar minder onderscheidend als het gaat om de aangeboden woningtypologie.

Het bouwprogramma van Haren komt voor de komende 15 jaar overeen met de gesignaleerde woningvraag vanuit Haren volgens het gemiddelde van de scenario's. Haren bouwt vooral voor de stedelijke woningvraag van de stad Groningen. Een interessante opgave voor de gemeente Haren vormt het realiseren van appartementen op inbreidingslocaties, waarmee voor oudere huishoudens in de bestaande voorraad een

¹³ De gemeenten Zuidhorn, Leek, Grootegast en Marum gaan op 1 januari 2018 op in de herindelingsgemeente Westerkwartier. Het gebied Middag-Humsterland, dat nu bij Winsum hoort, wordt ook onderdeel van Westerkwartier. Let op: Grootegast en Marum vallen buiten de Regio Groningen-Assen. Cijfers voor deze gemeenten zijn daarom niet in bovenstaand overzicht opgenomen.

aantrekkelijk woonalternatief kan worden geboden. Daarmee komen de grotere woningen beschikbaar voor gezinnen met kinderen.

Tabel 7: Verwachte woningbehoefte en plannen Regio Zuidwest (periode 2017-2030, per gemeente). De behoefte-aantallen zijn afgerond op vijftallen.

Zuidwest	Haren*	Leek	Noordenveld	Tynaarlo*	Zuidhorn	totaal regio Zuidwest
Periode 2017-2022						
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	500	415	450	825	400	2590
Uitbreidingsbehoefte hoog	785	440	585	805	460	3095
Netto programma (nieuw minus sloop)	498	381	366	995	466	2633
Periode 2022-2030						
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	0	100	75	725	385	1390
Uitbreidingsbehoefte hoog	575	190	365	685	415	2225
Netto programma (nieuw minus sloop)	104	256	439	577	76	1452
Periode 2017-2030						
Uitbreidingsbehoefte gemiddeld	500	510	525	1550	785	3980
Uitbreidingsbehoefte hoog	1360	630	950	1490	880	5320
Netto programma (nieuw minus sloop)	602	637	805	1572	542	4085
<i>vast in bestemmingsplan</i>	<i>431</i>	<i>521</i>	<i>253</i>	<i>624</i>	<i>124</i>	<i>1880</i>

Opmerking (*): De overloop van 1.000 extra woningen uit de stedelijke woonvraag is naar rato verdeeld over vijf gemeenten in Zuidwest, voor zowel het midden- als het maximumscenario. De extra vraag naar excellent wonen (1.000 woningen) is naar rato over de gemeenten Haren en Tynaarlo verdeeld (in verhouding met de vraag in de tijdsvakken 2017-2022 en 2022-2030). Als gevolg hiervan komt scenario 'hoog' in de praktijk iets lager uit dan scenario 'laag'.

Voor Tynaarlo geldt dat de huidige plancapaciteit iets groter is dan de verwachte behoefte. Vooral de mogelijkheden om de plancapaciteit in de kern Vries te benutten zijn twijfelachtig. Overigens geldt ook voor de gemeente Tynaarlo dat een deel van de plancapaciteit wordt gebruikt voor de stedelijke woningvraag van Groningen, waaronder ook de vraag naar excellent wonen. Dat geldt voor de locatie Ter Borch en voor woningbouwlocaties in en bij Eelde-Paterswolde. Gezien de woningprijzen vertoont ook Zuidlaren kenmerken van excellent wonen, maar vanwege de afstand tot de stad Groningen onvoldoende om als excellent woonmilieu aangeduid te worden. Naast ontwikkeling van woningen op uitleglocaties is het bieden van nieuwe inbreidingslocaties in elk van deze kernen zeer kansrijk.

Ook voor de gemeente Noordenveld geldt dat de plancapaciteit groter is dan de behoefte bij het gemiddelde van de scenario's. Een groot deel van de beschikbare capaciteit zit in Norg, terwijl de vraag zich vooral richt op Roden en Peize. Aandachtspunt vormt de overcapaciteit in Norg, maar ook het ontbreken van voldoende planaanbod bij de kern Roden. De landschappelijke kwaliteit beperkt de mogelijkheden tot het ontwikkelen van nieuwe woningbouwlocaties. De consequentie is dat een deel van de woningvraag zal afvloeien naar omliggende kernen in Zuidwest, zoals Eelde-Paterswolde, Peize en Leek.

Voor de gemeente Leek geldt dat de beschikbare plancapaciteit ook iets hoger ligt dan de berekende woningvraag bij het gemiddelde van de scenario's. De locatie Oostindie biedt voldoende ruimte om de vraag vanuit Leek en Roden op te vangen. Recent bevestigt een toenemende stroom huishoudens uit de stad Groningen naar Leek dat ook locaties op iets grotere afstand, aan de zuidwestkant van de stad, weer in beeld komen.

De woningvraag in Zuidhorn is aanzienlijk. Het bestaande programma biedt ruimte om te voorzien in de woningvraag tot 2022. Tegen 2022 zal, afhankelijk van de ontwikkelingen op de woningmarkt, extra plancapaciteit moeten worden toegevoegd.

De inventarisatie van woningen met een risicovolle marktpositie laat in deze vijf gemeenten zien dat dergelijke woningen op verschillende locaties voorkomen, o.a. in Leek, Roden en enkele kleinere kernen. Gezien de druk op de woningmarkt in dit deel van de regio hoeft dit op korte termijn niet tot problemen te leiden. Als na 2025 de huishoudenskrimp gaat optreden, kunnen echter ook hier knelpunten ontstaan. Een stimuleringsprogramma gericht op het verbeteren van de bestaande voorraad is belangrijk om problemen te voorkomen.

In de volledige kernen en de woondorpen in dit deel van de regio is extra aandacht nodig voor het versterken van de dorpscentra door het realiseren van inbreidingsplannen voor vrijvallende locaties of rotte kiezen in het dorp. Daarbij kan worden ingespeeld op de grote vraag naar ouderen huisvesting.

Conclusies

1. Binnen de Regio Groningen Assen is er een variatie aan woonmilieus te vinden, van stedelijk tot landelijk. Waar in een deel van de regio sprake is van een forse woonvraag en bevolkingsgroei (stad Groningen), is in een ander deel sprake van krimp (Noord en Oost). De forse stedelijke woonvraag zal deels landen in de regio, met name aan de zuidwestkant.
2. Uit de confrontatie van vraag met aanbod blijkt dat er in de stad Groningen een tekort ontstaat aan woningen in het (centrum-)stedelijke woonmilieu. Daarom is het van belang dat er binnen de randvoorwaarden van ruimtelijke kwaliteit gezorgd wordt voor de ontwikkeling van (centrum-)stedelijke woonmilieus in stedelijke dichtheden. Er is zowel vraag naar grondgebonden als naar gestapelde woningen. Om invulling te kunnen geven aan de vraag zal het herontwikkelen van voormalige bedrijvenlocaties, zoals de Eemskanaal- en Damsterdiepzone en de vloeivelden van de Suikerfabriek, met voortvarendheid worden aangepakt, zodat in het (centrum-)stedelijke gebied tot 2030 ca. 12.000 woningen kunnen worden gerealiseerd.
3. De stedelijke vraag naar grondgebonden woningen zal deels binnen de bestaande stad, maar ook in de stedelijke uitbreidingswijken kunnen worden opgevangen: Reitdiep, De Held, Meerstad, naast de restruimte in Ter Borch en Haren-Noord. In dit woonmilieu 'moderne stadswijk' is veel capaciteit, met name in Meerstad. We verwachten dat de totale ruimte van 6.000 woningen op deze locaties geheel benut wordt doordat mensen die in eerste instantie een stedelijk woonmilieu wensen, als alternatief het wonen 'aan de stad' verkiezen. Randvoorwaarde is dat de gemeente de verbindingzone tussen Meerstad en het centrum verder ontwikkelt, zodat ook Meerstad door steeds meer mensen gezien wordt als alternatief voor stedelijk wonen.
4. De vraag naar excellent wonen is groot. Deze vraag is specifiek gekoppeld aan locaties aan de zuidkant van de stad, zoals Haren, Eelde-Paterswolde, Ter Borch. Er is onvoldoende ruimte op nu bekende locaties. Rekening houdend met de Ladder voor Duurzame Verstedelijking ligt het voor de hand om zoveel mogelijk excellent wonen te realiseren op inbreidingslocaties in de bestaande kernen of binnen bestaande uitbreidingslocaties.
5. Een deel van de stedelijke vraag naar grondgebonden wonen zal terecht komen in kernen aan vooral de zuidwestkant van de stad Groningen, mits deze een voldoende aantrekkelijk woonmilieu bieden en goed bereikbaar zijn. Getalsmatig zal het vooral gaan om de kernen met een volledig pakket aan voorzieningen. We rekenen op minimaal 1.000 extra benodigde woningen bovenop de lokale behoefte. Voor die kernen is dat een welkome aanvulling op hun lokale woningbehoefte, waarmee zij hun positie als volledige kern kunnen bestendigen. Dat is voor de vitaliteit van de regiogemeenten van belang. De meest kansrijke kernen zijn: Haren, Eelde-Paterswolde, Zuidlaren, Peize, Roden, Leek, Zuidhorn. Hierbij is het van belang voor de kwaliteit van deze kernen dat er allereerst geïnvesteerd wordt in het opvullen van binnendorpse locaties in de bestaande kernen (zoals schoollocaties), conform de Ladder van Duurzame Verstedelijking. Gezien de sterke vergrijzing vormt ouderenhuisvesting een belangrijke opgave. De kernen hebben binnen de bestaande plancapaciteit voldoende ruimte om extra vraag te kunnen opvangen, met uitzondering van de kernen Roden en Zuidhorn, waar binnen enkele jaren al onvoldoende plancapaciteit beschikbaar is.
6. Een klein deel van de stedelijke vraag naar grondgebonden wonen vindt zijn weg in noordoostelijke richting. Daar is op korte termijn mogelijk nog een autonome behoefte aan voorraadgroei en na 2025 een

afnemende woningbehoefte. De mogelijke vraag uit stedelijk gebied kan niet voorkomen dat deze gemeenten keuzes moeten maken. Hier is het toepassen van de Ladder van Duurzame Verstedelijking noodzakelijk om de woonkernen van binnenuit te kunnen vernieuwen. Dat is een cruciaal middel om de aantrekkelijkheid als woonkern te behouden. Dit betekent ook dat sommige reeds geplande uitleglocaties niet geheel ontwikkelbaar zijn.

Bijlage 4: Regionaal instemmingsmodel 20-12-2012



Regionaal instemmingsmodel Wonen en Bedrijventerreinen

De ondergetekenden:

Leden van de stuurgroep Regio Groningen-Assen namens de betreffende colleges van burgemeester en wethouders en de colleges van Gedeputeerde Staten.

Besluiten:

Tot het ondertekenen van het Regionaal Instemmingsmodel Wonen en Bedrijventerreinen.

Overwegende dat:

Er een Regionaal instemmingsmodel Wonen en Bedrijventerreinen voor de Regio Groningen-Assen is opgesteld. De onderliggende afspraken zijn geïnitieerd en opgesteld door de Portefeuillehoudersoverleggen voor Wonen en Economie, en bekrachtigd door de stuurgroep Regio Groningen-Assen. Met deze afspraken worden de regionale kwaliteitsdoelstellingen gerealiseerd en balans aangebracht in het aanbod van locaties voor wonen en bedrijventerreinen.

1. Context

Zowel de verkoop van woningen als de afzet van bedrijventerreinen is de afgelopen jaren fors teruggelopen. De komende jaren wordt geen herstel naar oude volumeneaus verwacht. De besluitvorming over de ontwikkeling van plannen voor locaties voor wonen en bedrijventerreinen vindt vooral plaats op gemeentelijk niveau terwijl de markt voor woningen en bedrijventerreinen in belangrijke mate een (sub)regionaal karakter heeft.

Om ervoor te zorgen dat de vraag en het aanbod van locaties in goede balans is en blijft, zijn regionale afspraken gemaakt. Door deze afspraken wordt balans aangebracht in het aanbod van locaties, worden risico's geminimaliseerd, marktkansen benut en regionale kwaliteitsdoelstellingen ten aanzien van bereikbaarheid en landschappen gerealiseerd. De regionale samenwerking toont hiermee ook in moeilijke tijden daadkracht.

Op het publiekrechtelijke terrein hebben rijk en provincie een rol in het kader van de Wro. Deze rol blijft met deze regionale afspraken onverkort overeind.

Het regionale instemmingsmodel is ervoor bedoeld om regionale instemming te krijgen voor nieuwe plannen, ook in gevallen waarin het bestemmingsplan reeds is vastgesteld. Concreet kan het bijvoorbeeld gaan om planologische stappen (in het kader van de Wro), investeringen in grond of infrastructuur of privaatrechterlijke overeenkomsten voor gebiedsontwikkeling.

De regionale afspraken komen tot uitdrukking in het regionale instemmingsmodel. Kern van dit model is dat voor wonen en bedrijventerreinen planningslijsten zijn opgesteld. Voor volumeafwijkingen naar boven is regionale instemming nodig in Regio Groningen-Assen. Regionale instemming vindt plaats door een besluit van de stuurgroep van de Regio. Dit besluit vormt een zwaarwegend advies aan de colleges van de gemeenten in Regio Groningen-Assen.

Binnen dit model zijn de gemeenten vrij de binnen de regio vastgestelde meerjarige planning en programmering ter hand te nemen en worden de stappen beschreven die vooraf regionale instemming behoeven. De gemeenteraden nemen het finale besluit over de uitvoering van een plan, provincies hebben hun formele bevoegdheid.



De planning is niet statisch. Uitgangspunt voor de programmering en planning van wonen en bedrijven bij gemeenten is de vraagontwikkeling uit de (regionale) markt. Gesignaleerde afwijkingen uit opeenvolgende monitors kunnen aanleiding zijn tot het bijstellen van de programmering/planning. De monitors bevatten tenminste informatie over marktontwikkelingen en de ontwikkelingen van het aanbod.

De planning komt voor wonen en bedrijventerreinen tot uitdrukking in planningslijst per gemeente. De stuurgroep heeft met deze planningslijsten als uitgangspunt ingestemd op 19 oktober 2012.

In 2010 zijn regionale afspraken gemaakt over de kwaliteit bedrijventerreinen in Regio Groningen-Assen. Dit regionale instemmingsmodel vormt hiervan een nadere uitwerking.



2. Stappen die vooraf regionale instemming behoeven

1. Uitgangspunt bij het regionale instemmingsmodel is de regionale planning vastgelegd in planningslijsten voor Wonen en Bedrijventerreinen. Waarmee de stuurgroep in oktober 2012 voor de eerste keer heeft ingestemd.
2. Het besluit van de stuurgroep heeft het karakter van een zwaarwegend advies van Regio Groningen-Assen aan de colleges van de gemeenten van de Regio Groningen Assen.
Voor besluitvorming en geschillen wordt verwezen naar het convenant 2004 Regio Groningen-Assen 2030.
3. Gemeenten vragen vooraf regionale instemming voor:
 - a. Het voornemen tot het toevoegen van nieuwe plannen voor woningbouw die niet zijn opgenomen in planninglijst dan wel binnen een ander scenario vallen.
 - b. Het voornemen een marktafzet voor woningbouw te genereren dat uitgaat boven het vastgestelde scenario voor de betreffende gemeente.
 - c. Het voornemen om plannen voor bedrijventerreinen te ontwikkelen die in de planningslijst staan vermeld onder "ontwikkelen onder voorwaarden".
 - d. Het voornemen tot het toevoegen van nieuwe plannen en nieuwe plancapaciteit boven de door RGA vastgestelde plancapaciteit voor bedrijventerreinen.

Nieuwe plannen kunnen in verschillende vormen worden voorgelegd; Het doen van investeringen in gronden en/of het voornemen tot planologische stappen in het kader van de Wro. Instemming over een voornemen vindt in Regio Groningen Assen slechts eenmaal plaats.

4. Gemeenten agenderen schriftelijk en gemotiveerd de bedoelde voornemens over nieuwe plannen zoals genoemd onder 3 en andere belangrijke planontwikkelingen aan de portefeuillehouders via de Portefeuillehoudersoverleg (PO) Wonen en Economie. Dit voornemen wordt voorbereid door de projectteams Wonen en Bedrijventerreinen van de regio.

Indien er geen regionale instemming kan worden bereikt door het PO op het voornemen van de vragende gemeente wordt het voornemen voorgelegd aan de stuurgroep Regio Groningen Assen.

5. Wijzigingen als bedoeld onder 4 worden door het programmabureau verwerkt in de planningslijsten.
6. Met deze regionale instemmingsprocedure wordt voldaan aan de regionale afstemming en instemming zoals genoemd in de provinciale omgevingsverordeningen van de provincies Groningen en Drenthe¹.

¹ Provinciale Omgevingsverordening Provincie Groningen en Provinciale Omgevingsverordening Provincie Drenthe



7. Jaarlijks worden er monitors opgesteld voor zowel Wonen als Bedrijventerreinen. Deze monitors bevatten een terugblik naar het afgelopen jaar en geven inzicht in de verwachte vraagontwikkeling en het aanbod voor Woonlocaties en Bedrijventerreinen.
8. De monitors kunnen aanleiding zijn tot het bijstellen van de planningslijsten voor Wonen en Bedrijventerreinen.
9. Bijstelling van het scenario of de regionale planningslijsten vindt plaats door instemming in het portefeuillehoudersoverleg. Bij het ontbreken van unanimiteit in het PO wordt de planningslijst voorgelegd aan de stuurgroep Regio Groningen Assen.

TOELICHTING

OPZET:

De inhoud van de artikelen in dit regionale instemmingsmodel voor Wonen en Bedrijventerreinen is beknopt gehouden. In deze paragraaf wordt zo nodig artikelsgewijs een nadere toelichting gegeven.

Toelichting op 1:

De planningslijst voor wonen bevat een opsomming van de plannen waarin ondermeer de aantallen en ontwikkellocaties voor woningbouw is aangeduid. Binnen het vastgestelde scenario kan per gemeente een aantal toekomstig te realiseren woningen worden aangegeven zonder toekenning aan concrete projecten. Dit geeft gemeenten de ruimte om zonder regionale instemming en afstemming te anticiperen op kleine planontwikkelingen die zich voordoen voor binnendorpse/binnenstedelijke woningbouw.

Toelichting op 2:

Bij het beoordelen van een voornemen van de gemeente bedoeld onder 2 wordt ondermeer gekeken naar de (sub)regionale marktontwikkeling en -afstemming, de financiële risico's, de kwalitatieve concurrentie en toepassing van de SER ladder.


Uitgangspunt is dat het voorleggen aan de regio van afwijkingen van de planningslijst in regionaal verband slechts eenmaal plaatsvindt. Indien de periode tussen de instemming door de regio voor planintenties en het in procedure brengen van een bestemmingsplan groter is dan 5 jaar dient dit plan opnieuw aan de regio te worden voorgelegd. Portefeuillehouders informeren elkaar wel in het portefeuillehoudersoverleg over planologische vervolgstappen van deze plannen.



Getekend in enkelvoud in Groningen op 20 december 2012

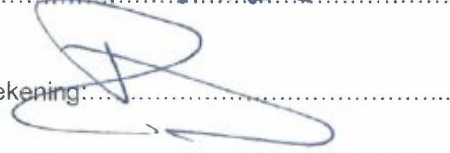
provincie Groningen
namens het college van Gedeputeerde Staten,

naam: Mellin Meerdag

handtekening: 

provincie Drenthe
namens het college van Gedeputeerde Staten,

naam: Ren Kluniken

handtekening: 

gemeente Assen
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: JAAP KUIJ

handtekening: 

gemeente Bedum
namens het college van burgemeester en wethouders,

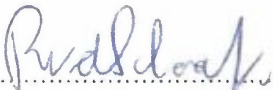
naam: Egbert Zwart

handtekening: 



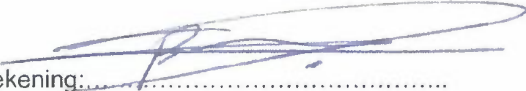
gemeente Groningen
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: R. v. d. Schaak

handtekening: 

gemeente Haren
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: J.H. BEREMPS

handtekening: 

gemeente Hoogezand-Sappemeer
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: G.E.R. LINDENAN

handtekening: 

gemeente Leek
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: Ben Plandren

handtekening: 



gemeente Noordenveld
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: Wim de Haer

handtekening: [Handwritten signature]

gemeente Slochteren
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: G.A. Huizing-Albronda

handtekening: [Handwritten signature]

gemeente Ten Boer
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: N.A. 't Nadorst

handtekening: [Handwritten signature]

gemeente Tynaarlo
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam: H. Kosmeijer

handtekening: [Handwritten signature]



gemeente Winsum
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam:..... *Jaap Hoekzema*

handtekening:..... *Hoekzema*

gemeente Zuidhorn
namens het college van burgemeester en wethouders,

naam:.....

handtekening:..... *[Signature]*
